

BIBLIOGRAFIA HISPÀNICA DE CIÈNCIES HISTÒRICO-ECLESIASTIQUES

Any 1928

Dirigida i redactada pel

R. DR. JOSEP VIVES, Prev.

Bibliotecari de la BIBLIOTECA BALMES

Col·laboradors: R. DR. JOSEP CASANELLES, de l'“Obra del Sant Evangeli”
R. DR. SEGIMON CUNILL, arxiver de Vich
R. P. MANUEL QUERA, S. J.
R. DR. JOSEP RIUS, escriptor de la Biblioteca Vaticana
R. DR. FELIU TRESERRA, professor del Seminari de Vich
R. P. JOAN VILAR, S. J.

Aquesta bibliografia vol ressenyar:

- A) Tots els treballs (llibres, fulletons i articles de revista) publicats a Espanya i que reuneixin aquestes tres condicions: *tema religiós o eclesiàstic, científics o d'investigació, de fons històric.*
- B) Els principals treballs publicats a l'estranger que reuneixin les esmentades condicions i a més siguin de temes hispànics.

Per això en general havem exclòs d'aquesta bibliografia els treballs de divulgació, encara que siguin importants, així com també els purament especulatius o pràctics (Apologètica viva, Sociologia, Moral, etc.).

INDICACIONS

Els noms dels autors van en VERSALETA i davant de tot. Segueix el títol del treball en *cursiva* i després el nom de la revista en la qual està publicat (amb indicació del volum, any i pàgines), tot entre [...]; o bé el lloc de l'edició, any i pàgines, si es tracta de llibres.

En paràgraf a part segueix, el més sovint, el resum del treball, de caràcter objectiu i no pas crític.

| ex serveix per indicar que nosaltres no havem vist el treball original, sinó que la notícia està presa de la revista que segueix (1).

| indica que segueix una revista que conté una *cita* o *recensió* del treball.

Totes les notícies bibliogràfiques o resums que no tenen signatura se suposen del *redactor en cap* DR. J. VIVES. Els altres porten, davant del número d'ordre, el cognom del *col·laborador*.

(1) En aquest cas, com es comprèn, ens havem d'acontentar amb reproduir les indicacions bibliogràfiques, no sempre completes, com desitjaríem, sinó tal com les trobem en les cites. Vegeu a la fi la llista de les revistes citades.

SUMARI

	Pàgs.
BIBLICA	99*
Manuscrits. — Edicions. traduccions. — Vell Testament. — Nou Testament. — Messias Jesucrist. — Maria. — Sant Pau. — Homilètica bíblica. — Vària. — Geo- grafia, arqueologia bíbliques. — Folklore. — Lingüística. . . . Núms. 616-742.	
AUTORS	111*
Abelard. — Abenhazem. — Adreth. — Sant Agustí. — Alfarabí. — Alfonso Ro- dríguez. — Alonso de Orozco. — Andreas de Billis. — Antoni Agustín. — Arci- preste de Talavera. — Arias Montano. — Baconthorp. — Balmes. — Bàñez. — Sant Bernat. — Sant Bonaventura. — Borrás. — Bossuet. — El Brocense. — Cal- derón. — Camoens. — Comellas. — Costa. — Dant. — Sant Damas. — Eckhart. — Eximenis. — Elizondo. — Ferrarius Catalanus. — Fonseca. — Sant Francesc de Borja. — García de Cisneros. — Gil Vicente. — Godofred de Fontaines. — Gundisalvus. — Sant Ignasi. — Sant Isidor. — Jerónimo de Osorio. — Juan de Avila. — San Juan de la Cruz. — Juan de Segovia — Joseph a Spiritu Sancto. — Juvenus. — Kempis. — Lope de Vega. — Luis de Granada. — Luis de León. — Ramon Lull. — Maldonado. — Medina. — Fr. Josep Oliva. — Ortí y Lara. — Sant Pacià. — Dr. Palacios Rubios. — Pedro de Valencia. — Petrus Hispanus. — Prudenci. — Nicolau de Quilis. — Sant Ramon de Penyafort. — Rodrigo de Arévalo. — Rivadeneira. — Duns Scot. — Sibiuda. — Fr. José de Sigüenza. — Soto. — Suárez. — Santa Teresa. — Sant Tomàs. — Torrutiel. — Trilla. — Valera. — Vargas. — Sant Vicens Ferrer. — Vinyes. — Vitoria. — Walsingham. — Grups, anònims. Núms. 743-940.	
TREBALL DE BIBLIOTEQUES I ARXIUS	141*
Bibliografies. — Incunables, velles edicions. — Manuscrits, documents. — Vària. Núms. 941-1013.	
HISTÒRIA ECLESIASTICA.	149*
General i d'Espanya. — Bisbats, bisbes. — Ordres religiosos. — Benedictins. — Cistercencs. — Dominicans. — Agustinians. — Franciscans. — Franciscanisme. — Altres ordres. — Esglésies, capelles. — Mare de Déu de Montserrat. — Confra- ries. — Universitats, col·legis. — Vària Núms. 1014-1190.	
ARQUEOLOGIA, ART (segles I-XII)	169*
Pre-romana. — Romana. — Visigòtic, aràbic. — Inscripcions (segles IX-XII). — Romànic. Núms. 1191-1246.	
ARQUEOLOGIA, ART (segles XIII-XIX)	178*
General, miscel·lània. — Catedrals, esglésies. — Pintura, pintors. — Escultura. — Tapissos. — Vària Núms. 1247-1305.	
LITÚRGIA, HAGIOGRAFIA.	184*
Mossaràbiga. — Romana. — La missa. — Vària. — Música. — Miscel·lània. — Culte de la Verge. — Culte i vides de Sants. Núms. 1306-1373.	
TEOLOGIA, FILOSOFIA	Núms. 1374-1383. 192*

BÍBLICA (*)

GARCÍA, R. *El Canon de las Santas Escrituras según San Isidoro de Sevilla*. [Rev. Esp. de Est. Bíblicos (1926) n.º 9, 1-10]. [616]

NEBREDÀ, E. *Introductio divi Augustini ad Sacram Scripturam*. [Rev. Esp. Est. Bib. (1927-1928) 38 p.]. [617]

REVILLA, M. *Breve noticia de una introducción a las SS. Escrituras*. [Ciudad de Dios 144 (1928) 331-343].

El títol de l'obra és: "Apparatus praevis et isagogicus seu introductorius ad Theosophiam sacrarum scilicet Scripturarum veram et methodicam intelligentiam". L'obra, però, és en castellà. Es troba en dos manuscrits de l'Escorial K-III-23 del segle XVII i el I-IV-5 del segle XVIII que té per més corromput i cita del primer. L'autor no és Lluís de León. Revilla l'atribueix al P. Joan de Pineda i amb fonament. El considera escrit allà el 1622. Argument i pla de l'obra i també l'estil.

[Casanelles 618]

Manuscripts

CHAPMAN, J. *The families of Vulgate mss in the Pentateuch*. [Rev. Ben. 37 (1925) 15-46; 365-396].

En el primer article estableix la divisió dels mss. del Gènesi i Exode en dues famílies. En el segon article estudia la segona família dedicant una llarga part als mss. hispànics (pp. 381-396). És proposa en aquesta part demostrar: 1) Que la Bíblia d'Osca *Osc* (s. XII) i part de la de Madrid *Madr* (Bib. Nac.

A 2) foren copiades del Codex Toletanus *Tol* i que la Complutense *Co* i la de Burgos *Burg* estan molt lligades amb el *Tol*. Tenim, doncs, un grup *Tol-Osc-Madr-Co-Burg*. 2) La de l'Acadèmia de la Història *Hist* és còpia de la de Leon *Leg*. El ms. *Cav* (de Cava) concorda sovint amb els *Tur Ott Am* contra la família hispànica. Els mss. *Theo*, *Gep* i *Hub* són molt alcuïnians, però en el Nou Testament *Theo* i *Hub* són una branca de la família hispana. El ms. de la Universitat de Paris *Univ* és predominantment espanyol. Així tindrem els grups següents: 1. *Cav*, 2. *Tol-Osc-Madr-Co-Burg*, 3. *Leg-Hist*, 4. *Theo-Gep-Hub*, 5. *Univ*. [619]

BLANCO, P. *Los Mss. Hebreos de la Biblioteca del Escorial*. [Ciudad de Dios 147 (1926) 54-62].

El autor quiere "hacer constar, hasta donde le sea posible, la procedencia de los códices hebreos, reseñando los intentos de catalogación que de dichos códices ha habido hasta el presente".

[620]

PRADO, G. *La Santa Biblia en España*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 13-14 (1927) 111-121].

Los Códices bíblicos españoles. — Los mss. españoles y la corrección de la Vulgata. — ¿San Isidoro, corrector del Salterio? — Devoción a la Biblia en España. — Empleo de la Biblia en la liturgia hispano-gótica o mozárabe. — Caracteres distintivos de los códices bíblicos españoles. — Las versiones espa-

(*) Aquesta part bíblica quasi tota havia d'ésser publicada en el fascicle precedent; per això ara va en primer lloc, trencant l'ordre natural d'aquesta Bibliografia, que fóra començar per *Autors*.

fiolas del siglo XIII. — La Biblia alfonsina. — Versiones castellanas sobre la Vulgata. — Versiones publicadas de 1500 a 1780. — Versiones judías. — La Políglota Complutense. — Versiones protestantes. — Versiones católicas modernas (1780-1918). [621]

BOVER, J. *Tres códices tarraconenses de la Vulgata*. [Est. Ecl. 4 (1925) 382-91].

Descripció dels còdexs i caràcter del text. Còdex Ts¹ del Seminari amb tota la Bíblia en 11 toms. Text bíblic, gloses i comentaris. Còdex Ts² del Seminari, 2 toms, tota la Bíblia sense comentaris. Còdex 91 de la secció de manuscrits de la Biblioteca Provincial. Conté Sant Mateu. | Cfr. Rev. Bénédictine (1927) n. [226]. [622]

BOVER, J. *Un fragmento de la "Vetus latina"* (Act. I, 15-26) en un epistolario del siglo XIII. [Est. Ecles. 6 (1927) 331-334].

És una nota força interessant feta sobre el Lliçoneri existent al Museu Arqueològic del Col·legi de Sant Ignasi de Sarrià. [Vilar 623]

BOVER, J. *Un fragmento de San Lucas* (22, 44-63) en un papiro (07) recientemente descubierto. [Est. Ecles. 4 (1925) 293-305].

És el publicat en *Papiri greci e latini*, I, n. 2 i II, n. 124, i en la *Patrologia Orientalis*, XVIII, 452. Se'n dona el text, se n'estudien les variants tant de valor històric com crític, es declara el caràcter occidental i el valor crític de 07. [Vilar 624]

BOVER, J. *La nueva edición de la Vulgata*. I. La Comisión Pontificia. II. La "Mémoire" de Dom Quentin. III. Crítica del sistema de Dom Quentin. [Est. Ecl. (1927) 79-95, 186-207].

"Quítese el exclusivismo exagerado y el sistema de Dom Quentin no puede menos de merecer la aprobación más

incondicional de todos los críticos imparciales." [625]

MIER, F. F. *El manuscrito vitense de una versión castellana de la Sagrada Biblia*. [Esp. y Amér. (1926) 248-256; 425-435].

Manuscrit del Colegio de la Vid de Burgos que conté tota la versió de la Sagrada Escriptura per Ignasi Macarón, de l'any 1874. [626]

FELIPE, E. *Notas de Mss. castellanos de la Real Biblioteca del Escorial*. [Rev. Esp. Est. Bíblicos 2 (1927) 153-165]. [627]

Edicions, traduccions

CARDÓ, C.; ANT. M. DE BARCELONA; MILLÀS I VILLACROSA, J. *La Sagrada Biblia. Antic Testament*. Vol. I. Gènesi. Excde. Versió dels textos originals, introduccions i notes. Editorial Alfa, Barcelona, 1928, XVIII-230 p. [628]

UBACH, B. *La Biblia*. Versió dels textos originals i comentari pels Monjos de Montserrat. Vol I. El Gènesi. Monestir de Montserrat, 1926, 294 p., 4.^t major. Vol. II. L'Exode. El Levític, 1927, 351 p. Vol. III. Els Nombres. El Deuteronomi, 1928, 367 p. [629]

FOMENT DE PIETAT CATALANA. *La Santa Bíblia*. El Nou Testament. Vol. I. Evangelis i Fets dels Apòstols. Barcelona, 1928, XXII-516 + 516-20* p. i 2 mapes. Text de la Vulgata Clementina, versió i notes de la Comissió de l'OBRA DEL SANT ÈVANGELI. [630]

OGARA, F. *El Nuevo Testamento*, traducció de Don F. TORRES AMAT. Revisada por el P. Ogara, S. J., ilustrada con dos mapas y un Apéndice con la Santa Misa. Un tomo en 16.º, 27 + 843 p. [631]

GALDÓS, R. *Valor de la versión jeronimiana del libro de Tobit*. [Est. Ecl. 7 (1928) 129-145].

Els mèrits escripturístics de Sant Jeroni són reconeguts universalment Però els llibres de Judit i Tobias es ressenten, segons la majoria d'autors, de la llestesa amb què foren traduïts. El mateix *Cursus* Cornely, en parlar dels defectes de la Vulgata, retreu Tobit com exemple. Quant a fidelitat de traducció el darrer lloc el tenen els llibres Judit-Tobit. Prové el judici desfavorable no de l'examen intern del text, sinó de la dita de Sant Jeroni mateix d'haver-lo traduït en un dia. El llibret de Tobit pot ésser llegit en una hora; per tant el pèrit lector pogué anar exposant llargament la lliçó hebreaica i aramaica en un dia. Valcr intrínsec de la versió i comparació amb la de la Itala, gregues, siriaica, etc. [Casanelles 632

CASANELLES, J. *La versió bíblica de Bonifaci Ferrer*. [El Bon Pastor 3 (1928) 484-492].

Dades sobre la Bíblia del germà de Sant Vicens Ferrer impresa a València en 1478. Un full trobat a Porta-Celi es conserva ara a la Bib. Nacional de Berlín. Un exemplar del Saltiri és a la Mazarine de París, Mss. espanyols n.º 1228. [633

REVILLA, M. *Notas para la historia de las antiguas versiones castellanas de la Biblia*. [Ciudad de Dios (1927) 276-289].

Biblia castellana número 4 de la Biblioteca del Escorial (Sigl. 1-1-4). És versió derivada del hebreo o de la Vulgata? [634

MATTOS SCARES. *Biblia Sagrada. Pentateuco*. Lisboa, 1927. 374 p. 2 mapas.

Primer volum de la Bíblia traduïda al portuguès, revisada pel P. L. G. da Fonseca, de l'Institut Bíblic. | Cfr. Broteria 7 (1928) 187. [635

SANDALIO, D. *El libro de Job*. Versión directa del hebreo e introducción crítica por D. F. J. Caminero y adver-

tencia preliminar por D. M. Menéndez y Pelayo, obra inédita. Madrid (1925?) 216 p. ex Rev. Esp. Est. Bib. (1926) n. 4, p. 12 Bibl. [636

GUTIÉRREZ, C. *Versiones de Salmos del original hebreo*. Salmos: 5-25. [Rev. Esp. de Est. Bib. (1926) n. 5, 1-32; n. 8, 65-72; n. 10, 1-16; n. 11-12, 17-64]. [637

FELIPE FERNÁNDEZ, ED. *Los Salmos de David trasladados en verso castellano por diferentes ingenios de raza española (1500-1925)*. Málaga, 1927. Reunidos y precedidos de un estudio acerca de la evolución del Salterio en la cultura española por Eduardo Felipe Fernández. Con una advertencia preliminar del P. Julián Zarco Cuevas, agustino, y un epílogo del P. José Ramos, C. M. F. [638-39

PERALTA, T. DE. *Traducción del Salmo 24 en verso castellano*. [Rev. Esp. Est. Bib. (1926) n. 3, p. 13-15]. [640

IBÁÑEZ, D. *Versiones de salmos del original hebreo (Salmos 45 y 73)*. [Rev. Esp. Est. Bib. 2 (1827) n. 17, II p.]. [641

BALMES, J. *Traducción libre del Salmo (102): Benedic anima mea Domino (en verso castellano)*. [Rev. Esp. de Est. Bib. (1926) n. 3, p. 25-28].

"Figura en las "Poesias póstumas" del gran catalán, impresas en Barcelona (imprenta de Antonio Brusi. 1849. Un vol. en 8.º mayor)". También en las Obras Completas de J. Balmes, vol. 3, p. 203-207 publicadas por la Biblioteca Balmes, 1925. [642

QUEVEDO, F. DE. *Cantar de los Cantares de Salomón*. Primer Capítulo. Traducción. [Rev. Esp. Est. Bib. (1926) n. 4., p. 3-11].

Inclou la traducció poètica. [643

RÍOS, R. *El Cantar de los Cantares de Salomón puesto en verso castellano*.

[Rev. Esp. Est. Bib. 26 (1928) 14-38].

Traductors en vers castellà del Càntic dels Càntics: Lluís de Leon, Arias Montano, Sant Joan de la Creu, Malon de Claide, Santa Teresa, Sor Joana Agnès de la Creu, J. M.ª Sanz i Aldaz. Verdaguer traductor en català. Advertències hermenèutiques i divisió com Bossuet, Calmet, etc. Personatges i actes del Càntic. Paternitat, títol i interpretacions. Traducció pròpia en versos castellans de diversos metres.

[Casanelles 644

RÍOS, R. *Versiones poéticas de textos bíblicos*: Salmos 12, 112; Is. 9, 1-6; 40, 1-8; 52, 1-6; 53; 63, 1-6. [Rev. Esp. de Est. Bib. 7 (1925) 1-15]. [645

GALDÓS, R. *La traducción hebreo-castellana del libro de Isaías en la Biblia Ferrariense y en la de la Casa de Alba*. [Est. Ecl. 5 (1926) 210-12]. [646

LAGRANGE-LAVERGNE. *Synopsis Evangelica*. Textum graecum quattuor Evangeliorum recensuit et iuxta ordinem chronologicum Lucae praesertim et Johannis concinnavit R. P. Maria-Josephus Lagrange, O. P., sociatis curis R. P. Ceslas Lavergne ejusdem ordinis. In 4.º de XXVII-175 pages. Paris, Galbada, 1926. Editorial Alpha. Barcelona. [647

LAGRANGE, M. J. *Sinopsi Evangèlica*. Text grec de M. J. LAGRANGE, O. P. Versió catalana i notes de LL. CARRERAS i J. M. LLOVERA, PREVS. In folio de 175 p. doblades. Barcelona, Editorial Alpha, S. A., 1927.

Del pròleg: "La Sinopsi del P. Lagrange, segons les mateixes paraules del seu pròleg... estableix un nou ordre, no pas del tot perfecte, però sí veritable i històric, a base dels Evangelis. En lloc de pendre, entre els sinòptics, el text de Sant Mateu com a bàsic i davanter, segons fan generalment els interprets catòlics, o el de Sant Marc, com prefereixen molts moderns acatò-

lics, posa en la primera columna el text seguit de Sant Lluç, que avantatja a Sant Mateu, pertocant l'ordre històric, és més abundant que Sant Marc i sembla en certa manera sotmetre la seva narració a una més exquisida exactitud cronològica... Així com Sant Lluç, després dels altres sinòptics, amb ordre més acurat recorre el camp evangèlic, així Sant Joan, el darrer, volgué fer algunes anotacions, poques, però de gran importància, sobretot pertocant a la predicació del Senyor, fixada i distribuïda segons determinades festivitats. De llei, doncs, a Sant Joan correspondria el lloc primer; però com que rares vegades s'esdevé de narrar ell les mateixes coses i de la mateixa manera que els sinòptics, ha semblat preferible posar-lo a continuació dels altres, com a últim, diríem, a parlar i de fairsó gairebé sempre inapehable. Demés amb aquesta disposició els evangelistes resten també ordenats segons el temps en què escriviren, solament que hom llegeixi els sinòptics començant per la dreta." | Cfr. Rev. Biblique (1926) 613-615; Biblica (1927) 234-36; Est. Franciscans (1927) 384-391; Rev. Esp. de Est. Biblicos 22-24 (1927) 65-66.

[Casanelles 648

GINEBRA, P.; CASANELLES, J. *El Sant Evangeli de Nostre Senyor Jesucrist. Concòrdia dels quatre Evangelis*. Barcelona, Foment de Pietat Catalana, 1926, xxxi-508 pàgs. | Cfr. Biblica 8 (1927) 236-237. [649

FOMENT DE PIETAT CATALANA. *La Passió de Nostre Senyor Jesucrist segons els quatre evangelistes*. Barcelona 1926, 159 p., gravats, plànols. [650

Vell Testament

COLUNGA, A. *Adán en el Paraíso*. [Ciencia Tomista 19 (1927) 5-].
L'Autor va resseguint en forma de comentari els cc. 2 i 3 del Gènesi de-

clarant verset a verset llur sentit i fent-hi algunes breus observacions personals, sens endinsar-se en la discussió dels problemes que naturalment surten al pas.

[Vilar 651]

MURILLO, L. *Poesía y métrica en el texto hebreo de los Profetas*. [Rev. Esp. Est. Bib. 2 (1927) 79-88]. [652]

VUIPPENS, P. ILDEPHONSE DE. *Darius I, le Nabuchodonosor du livre de Judith*. [Est. Franc. 39 (1928) 351-369].

L'Autor divideix l'estudi en tres paràgrafs. La conclusió del primer és que, ben mirat tot, és impossible col·locar els esdeveniments recontats en el llibre de Judit abans del desterro de Babilònia; la segona conclusió és que la història de Judit relacionada amb la d'Artaxerxes III encaixen tan poc i resten tantes dificultats no resoltes satisfactòriament que fan cercar un altre rei que resolgui el problema: tercera conclusió, el nom d'aquest rei és Darius I. Aquesta opinió, tan antiga com les mateixes "Constitucions apostòliques", represa per J. Nikel (Breslau), combina millor les dades del regnat de Darius amb la història de Judit i serveix millor a desfer les dificultats contra la historicitat d'aquest llibre.

[Vilar 653]

PANADÉS, M. *Vir obediens loquetur victoriam*. [Anal. Sac. Tarrac. I (1925) 145-173].

L'autor mateix dona el començ el resum del seu estudi d'aquesta sentència dels Proverbis: "em proposo establir 1. Amb quanta veneració sia sempre estat aquest text entre les famílies religioses; 2. Quin sia el seu sentit segons el text de la Vulgata; 3. Quina és l'explicació d'aquesta petita sentència conforme al text original."

[Vilar 654]

GARCÍA VILLADA, Z. *Antiguos comentarios al Cantar de los Cantares des conocidos e inéditos*. [Est. Ecles. 7 (1928), 104-113].

Son tres comentaris que se encuentran en el ms. 3996 de la Bib. Nac. de Madrid con 80 fol. escritos. Parte de estos comentarios, ya conocidos, son de Gregorio de Elvira. Desconocidos e inéditos son los comprendidos en los folios 6-40 y gran parte del que está en los folios 48-55. No son anteriores al s. VII, pues se cita San Isidoro. Se cita también un Eusebio, que si fuera el de Cesarea, tendríamos la transcripción de un comentario de este autor.

[655]

PRADO, G. *El libro de la Sabiduría*. [Rev. Ecl. Silos 61 (1928) 14-18].

[656]

ROVIRA, J. *Dominus condidit me*. [An. Sac. Tarrac. 2 (1926) 357-405].

Amb motiu del centenari del Concili de Nicea, l'autor explicà aquell text, del qual tant abusaren els arrians, explicant com s'hi conté — la preexistència de la Saviesa divina nocial — abans de la creació de totes les coses, — la seva processió de Déu per generació, — la seva intervenció en la creació i formació de les coses, — la Saviesa com objecte del goig diví, com les delícies de Déu; i per ço amb forta raó Sant Beda el Venerable comparà aquest pas dels Proverbis amb el pròleg de l'Evangeli segons Sant Joan.

[Vilar 657]

RAMOS, J. *Nueva luz sobre la unidad y origen salomónico del Eclesiastés*. [Ilustr. del Clero 20 (1926) 155-8].

[658]

SANTOS OLIVERAS, B. *Una oración modelo* (Esdras, 9, 5-15). [Rev. Esp. Est. Bib. 2 (1927) 147-151]. [659]

Nou Testament

MURILLO, L. *El Problema Sinóptico* (cont.). [Est. Ecles. 7 (1928), 432-449].
El testimoniatge de Pàpias; ¿qui és el Preverc Joan, fador de Pàpias? —

Crisi de les teories. — Examen dels fonaments de la teoria de les dues fonts. — L'autonomia de Mateu i Lluc davant la teoria documental i la de la tradició oral. — Ho tracta extensament.

[Casanelles 660]

RIBÓ, A. *El contingut ascètic de l'Evangeli* [5.^b dels Opuscles dogmàtics]. Foment de Pietat Catalana, Barcelona, 1925. † Cfr. Paraula Cristiana (1926) 466. [661]

GOÑI, B. "Non in solo pane vivit homo..." (Matth. 4, 1-4). [Rev. Esp. Est. Bib. 2 (1927) n. 13, p. 51-57]. [662]

ALVAREZ, E. *La Historiografía evangélica y el prólogo de San Lucas*. [Rev. Clero Leonés, 55 (1928) 187-91].

Dels apòcrifs no n'han pogut eixir els evangelis actuals a desgrat dels racionalistes. Les al·lusions que es troben citades per ells no tenen força. Cap dels dos evangelis primers no van ésser inclosos en la bibliografia del pròleg de l'Evangeli de Sant Lluc. Els escriptors que el precediren en lloc d'ésser autors de la tradició són més aviat redactors d'ella. Sant Mateu no sols és redactor de la tradició oral; n'és àdhuc autor, testimoni de vista... Si hagués alludit a Sant Mateu o a Sant Marc, mai no els hauria titllat d'ineptes. Eren escrits anònims. Han desaparegut perquè eren insuficients. Sant Lluc va consultar totes les fonts que pogué i tot sots la moció inspiradora.

[Casanelles 663]

LÓPEZ, E. *La historiografía evangélica prelucaica y el prólogo de San Lucas*. [Rev. Clero Leonés 52 (1928) 93-96].

Examina la primera part del curt pròleg. Sant Lluc al·ludeix en començar a la bibliografia extracanònica. La crítica s'ha fixat en el *αὐταξασθαι διηγησιν* de Sant Lluc l'ordenador. Entre la predicació apostòlica i els historiadors del pròleg no hi ha intermedis;

aquests historiadors són els primers redactors de les cites i els fets evangèlics. Pel 59-60, en escriure Sant Lluc, hi havia ja molts escrits i biografies de Crist ben o mal fetes.

[Casanelles 664]

BOVER, J. M. *In sabbato "secundo primo"* (Lc. 6, 1). [Est. Ecles. 7 (1928) 94-103]. [665]

PALACIOS, L. "*Beatus venter qui te portavit*" (Lc. 11, 27-28). [Rev. Esp. Est. Bib. 2 (1927) 89-95]. [666]

VILAR, J. *El miracle de Jesús a la regió dels Gerasens*. [El Bon Pastor, 4 (1928) 198-211]. [667]

GOÑI, B. *Prólogo del Evangelio de San Juan*. [Rev. Esp. Est. Bib. (1926-27)]. [668]

GOÑI, B. *Prólogo del Evangelio de San Juan*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 4 (1927) 1-12].

Saludo. — Importancia del tema. — Bibliografía. — Plan de este estudio. — Secreto estilístico del Cuarto Evangelio. — Protestación y dedicatoria.

[Casanelles 669]

TREPAT, J. *L'Evangelista Sant Joan*. [An. Sac. Terrac. 3 (1927) 405-422].

L'interessant estudi del P. Trepata comprèn aquests capítols més importants: I. El Verb de Déu. II. La Vida i la Mort. III. La Llum i les tenebres. IV. El món. V. La veritat.

[Vilar 670]

PASCUAL, B. *La neomenia mesiánica en el prólogo del cuarto evangelio. Notas para un comentario de San Juan*.

"La intensa doctrina teològica e històrica, explícitament afirmada en los primeros versículos del prólogo de San Juan, se va desarrollando desde el verso quinto hasta el décimo, con la comparación a una luz de neomenia sagrada. En el verso quinto es terminante la alusión a la luna que brilla en la oscu-

ridad de la noche... Ella reaparece. Es ya la neomenia mesiánica y en los versos 6-8 se presenta un testigo idóneo que según el ritual judío ha de testimoniar oficialmente la nueva luz para que todos, creyendo por él, celebren la fiesta mesiánica. San Juan es el testigo y la nueva luz es la del verbo encarnado... La filología y la historia abonan este elemento comparativo." [671

BOVER, J. *Crítica de un milagro. El ciego de nacimiento*. [Razón y Fe, 73 (1925) 152-60]. [672

DIEGO, S. *Los ciegos de Jericó*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 2 (1926) 3-13].

Presenta el cas explicat en el text mateix i quant a solucions dóna les de molts escripturistes de nom, deixant el lector lliure d'escollir.

[Casanelles 673

MORRONDO, P. *Et angariaverunt practeruntem* (Mc. 15, 21). [Rev. Esp. de Est. Bib. 11 (1926) 1-10].

Sobre Simon Cireneu, crucifixió i títol de dalt la creu.

[Casanelles 674

Messias Jesucrist

GOMÁ, I. *El Mesías*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 2 (1927) 43-9]. [675

COLUNGA, A. *Las promesas mesiánicas del Génesis*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 13-14 (1927) 9-31]. [676

COLUNGA, A. *El Vaticinio de Emmanuel*. [Cienc. Tom. 17 (1925) 345-61]. [677

RAMOS FRECHILLA, D. *El Vaticinio mesiánico de Isaías y su representación en las Catacumbas de Santa Priscilla*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 17-18 (1927) 1-31]. [678

SUÁREZ, P. E. *La expiación mesiánica en el A. T.* [Cienc. Tom. 37 (1928) 206-26]. [679

POUS, P. *El Secreto Mesiánico a la Reserva de Jesús en su manifestación mesiánica según los Santos Evangelios*. [Rev. Esp. de Est. Bib. (1926-27) 56].

Disertación exegetico-apologética. — Prólogo. — Bibliografía. — Introducción. I. Datos aparentemente contradictorios que nos suministran los Evangelios. II. Opiniones de racionalistas y modernistas. III. Observaciones para hallar la solución. IV. Motivos de la actitud reservada de Jesús. V. Exégesis de los principales textos.

[Casanelles 680

GARCÍA VILLADA, Z. *Vida de Jesu cristo y de la Iglesia Apostólica según el N. T.* Madrid, 1928, 16.º, 335 p. [681

PASCUAL, B. *Una demostración de la divinidad de Cristo en la fiesta de los Tabernáculos*. [An. Sac. Tarr. 2 (1926) 407-426].

El paralelisme o enquadrament dels discursos de Jesús amb les cerimònies litúrgiques de la festa dels Tabernacles i el fet del perdonar l'adúltera, revelen una bella demostració de la divinitat de Jesús.

[Vilar 682

SALADRIGUES, S. *El proceso religioso de Jesús*. [Anal. Sac. Tarrac. 4 (1928) 51-115].

Jutges de Jesús: El Sanedri. — Regles i formes legals per a l'administració de justícia entre els jueus. — Arrest i jutjament de Jesús: Arrest de Jesús a l'hort de Getsemaní, Jesús davant els jutges, irregularitats comeses en el Procés.

[Casanelles 683

PUIG, F. *Jesucrist rei de la glòria*. [Anal. Sac. Tarrac. 4 (1928) 3-50].

Ho estudia a base principalment bíblica: L'Evangelí de l'Apòstol (Sant Pau). Instaurare omnia in Christo. Caput Corporis Ecclesiae. Exaltació gloriosa de Crist. A més del testimoniatge bíblic dóna diversos testimoniages dels Sants Pares.

[Casanelles 684

BOVER, J. *Jesucristo, Rey. La Realeza de Cristo proclamada en el Nuevo Testamento*. [Razón y Fe, 292 (1925) 477-482].

La realeza de Jesucristo proclamada en el Nuevo Testamento: A) La realeza de Jesucristo en los Evangelios. B) La realeza de Jesucristo testificada por los Apóstoles. C) La realeza de Jesucristo en el Apocalipsis. Conclusión. [685]

CEREZAL, M. *La realeza de Cristo anunciada en el A. T.* [Ciudad de Dios, 146 (1926, 4) 131-148, 281-95; 147 (1927, 1) 420-438; 148 (1927, 2) 195-212]. [686]

RÍOS, R. *La divinidad de Cristo en la epístola a los Filipenses* (Fil. 2, 5-11). [Rev. Esp. de Est. Bíb. 13-14 (1927) 129-137]. [687]

POUS, P. *La realeza de Cristo en los Salmos*. [Rev. Ecl. 18 (1926) 509-14]. [688]

GARCÍA, R. *Las grandes controversias de la Escenopegia: Jesucristo es la luz del mundo* (Ioh. 8, 12-20). *El Hijo de Dios Padre* (Ioh. 8, 21-32). [Rev. Esp. Est. Bíb. (1926) n. 4, p. 9; n. 7, p. 1-10]. [689]

BOVER, J. "Tamquam sponsus procedens de Thalamo suo" (Ps. 18, 6). [Est. Ecles. 4 (1925) 59-73].

L'autor ressegueix la tradició patristica d'aquest verset entès de la unió hipostàtica del Verb amb la sagrada humanitat i de la unió espiritual de l'Home-Déu amb la naturalesa humana, entenent per talem nupcial el si virginal de la Mare de Déu. [Vilar 690]

LÓPEZ, E. *Sicut gallina congregat pullos suos...* [Rev. Clero Leonés, 59 59 (1928) 313-316].

Estudia el context i l'exegesi de Sant Agustí. El passatge de Sant Mateu és un símil d'amor. Jesús va comparar-se

a la gallina, no al gall. Jesús estima com una mare. [Casanelles 691]

MIERES, F. M. DE. *La divinitat de Jesucrist, segons els Evangelis Sinòptics*. [Est. Franc. 40 (1928) 5-22].

El Crist cels Sinòptics és vertader Déu. La narració sinòptica es refereix principalment a la primera part de la vida pública de Jesús, al ministeri de la Galilea. Havia de manifestar-se discretament pels prejudicis populars respecte del Messias i el seu regne, per les males disposicions de molts, pels designis providencials. Major precaució encara en revelar-se com Déu. Intent de remarcar la tàctica pedagògica amb la qual féu aquesta revelació. [Casanelles 692]

LÓPEZ, E. *El hijo del hombre*. [Rev. del Clero Leonés, 50 (1928) 33-35].

Unigènit del Pare fet carn = Fill de l'home. Es dedueix del verset 27 del cap. 5. Raonant d'aquest capítol 5 ho prova. S'hi vincula Jesús al títol de *Fill de l'home* el concepte sublim de sa naturalesa i personalitat divines i explícitament l'aspecte humà de la seva naturalesa passible; podem, per indicar la persona divina de Jesús, usar: *El Verb de Déu encarnat, l'Unigènit del Pare o el Fill de l'home*. [Casanelles 693]

Maria

ALAMEDA, S. *Maria en la Biblia*. [Rev. Esp. Est. Bíb. 19, 22-28 (1927-1928) 48]. [694]

LÓPEZ, L. *Maria en los Evangelios*. [Rev. Clero Leonés (1927) 662-665].

Les jueves es podien casar als dotze anys i un dia i als tretze els homes. Maria hereva, havia de casar-se amb home de la seva tribu. Maria accepta el casori malgrat el vot. Esposalles, matrimoni, la seva celebració. Nazaret, descripció de la casa palestiniàna. Salutació. Narració evangèlica. [Casanelles 695]

PALACIOS. *Beatus venter qui te portavit* (Lc. II, 27-28). [Rev. Esp. Est. Bib. 2 (1927) 89-95]. [696]

VILAR, J. *L'autenticitat mariana del "Magnificat"*. [Anal. Sac. Tarrac. I (1925) 45-59].

Després de la introducció històrica sobre la qüestió, se'n toca: 1) la crítica externa — manuscrits, escriptors eclesiàstics, on és principalment discutit el testimoni d'Orígenes, col·locant el seu text, sovint adduït, fora de qüestió —; 2) la crítica interna; i finalment ve la comparació del "Magnificat" amb el Vell Testament. [697]

Sant Pau

BOVER, J. *Les Epístoles de Sant Pau*. [An. Sac. Tarrac. (1927) 437-455]. [698]

ALONSO BÁRCENA, F. *La resurrecció de Crist en el magisterio de San Pablo*. [Est. Ecl. 5 (1926) 3-].

El tema d'aquest article és d'"estudiar d'una manera general i des d'un punt de vista quasi exclusivament històric, la importància que donava Sant Pau a la glòria de la resurrecció i el lloc que ocupava en les seves exposicions als catecúmens i en les instruccions als neòfits". [Vilar 699]

ALONSO BÁRCENA, F. *El estado de Cristo glorioso, según los escritos de San Pablo*. [Est. Ecl. 5 (1926) 138-149; 373-389].

Aquest estudi — diu l'autor — el dividirem en dues parts: condicions generals de la vida de Crist ressuscitat i estat del cos, subdividint-se en els següents títols: Condicions generals de la vida gloriosa de Crist. Opinió heterodoxa. El cos mort i el cos ressuscitat de Crist. Transformació del cos de Crist en la Resurrecció. Esperit vivificador i home celestial assegut a la dreta de Déu. [Vilar 700]

CASTRILLO Y AGUADO, T. *La Teología de San Pablo y el cuarto Evangelio*. [Rev. Esp. Est. Bib. 26 (1928) 3-13].

Escola de Tubinga. Identitat de la doctrina de Sant Pau i de Sant Joan. [Casanelles 701]

BOVER, J. *Exsistentia peccati originalis ex Rom. 5, 15-21 demonstrata*. [An. Sac. Tarrac. 4 (1928) 117-120].

Els teòlegs ho proven ordinàriament de Rom. 5, 12-14 i retreuen els versets 15-20, o alguns d'aquests per a aclarir els precedents o reforçar-los. Però és el cas que aquests molt duen per a la provocació del pecat original. El treball del P. Bover és sobre aquests darrers versets i detalladament els examina. Acaba dient que aquests testimoniatges de Sant Pau confirmen molt bé l'existència del pecat original. [Casanelles 702]

HÖPFL, H. *De indissolubilitate matrimonii iuxta. I Cor. 7, 10-11*. [Rev. Esp. Est. Bib. (1927) n. 17-18, 1-5]. [703]

HÖPEL, H. *Brevis expositio exegetico-dogmatica textus S. Pauli. II Cor. 3, 10-15*. [Rev. Esp. Est. Bib. 2 (1927) 71-78]. [704]

BOVER, J. *La Epístola a los Galatas, carta magna de la libertad cristiana: La justificación por la fe. El magisterio oral*. [Est. Ecl. 5 (1926) 44-59, 182-194, 297-310, 362-372]. [705]

PASCUAL, B. *El temple d'Artemis i la primera carta a Timoteu*. [An. Sac. Tarrac. I (1925) 71-82].

Diu l'autor: "Intentem mostrar que la situació religiosa d'Efes amb son temple de Diana es deixa sentir en alguna manera: 1) En la metàfora de la Casa de Déu (I Tim. 3, 15). 2) En el càntic religiós inserit al final del capítol 3 (I Tim. 3, 16). 3) En l'avençat i complet de l'organització corporativa de l'Església d'Efes". [Vilar 706]

BOVER, J. *La Epístola de los hebreos citada por San Ireneo*. [Est. Ecles. 5 (1926) 98-104].

"No es necesario apelar al fraude (como Pfaff) para establecer que San Ireneo conoció y citó y admitió como canónica la Epístola a los hebreos. Eusebio lo afirma, Gobaró no lo niega y los hechos lo demuestran."

[Casanelles 707]

EJARQUE, R. *Els Fets dels Apòstols* [An. Sac. Tarrac. 3 (1927) 423-436].

Resseguint els punts principals ordinaris d'introducció, el distingit autor fa un bell comentari a les decisions de la Comissió Bíblica entorn del Llibre dels Fets Apostòlics de Sant Lluç.

[Vilar 708]

REÑÉ, E. βαπτίζειν (εοθαί) εις τινά. [An. Sac. Tarrac. 1 (1925) 115-143].

"La solució que ens satisfà és continguda en dues afirmacions: a) les fórmules citades (Mt. 28, 19; Act. 2, 8) són d'un valor semblant i no gens antinòmic, i b) és ben probable que en cap d'elles sia descrita, almenys directament, la fórmula ritual del baptisme, sinó solament diversos modismes referents a la naturalesa o eficàcia d'aquell sagrat ritu."

[Vilar 709]

TREPAT, J. *De dono linguarum*. [An. Sac. Tarrac. 1 (1925) 83-114; 3 (1927) 67-90].

L'autor resumeix la seva tesi amb aquestes conclusions: en els Act. 2 i 1 Cor. 12-14 es tracta d'una mateixa manifestació de glossolàlia substancialment idèntica; els qui posseïen tal carisme parlaven llengües estrangeres — prodigi de la boca, no de les oïdes —; la glossolàlia era no predicació, sinó oració a Déu — era un do diví sobrenatural — i senyal de la presència de l'Esperit Sant, del qual es consolaven i edificaven els fidels — pels infidels un senyal amb el qual podien conèixer la veritat de la religió cristiana.

[Vilar 710]

SALADRIGUES, S. *L'Apocalipsi de Sant Joan*. [An. Sac. Tarrac. 3 (1927) 457-474].

El docte i competent professor de Sagrada Escripura de Solsona mostra que l'Apocalipsi dintre de les seves dificultats no és un llibre incompreensible, ni tampoc pessimista o paorós. El seu estudi tracta: de l'estil apocalíptic, de la llibertat en l'ús dels símbols, de la llengua de l'Apocalipsi, de les repeticions en l'Apocalipsi, de l'ambient històric en apareixer l'Apocalipsi, la seva finalitat, de l'augment de l'Apocalipsi.

[Vilar 711]

Homilètica bíblica

VILAR, J. *La Bíblia catalana antiga. Les citacions bíbliques en la "Quaresma de Sant Vicent Ferrer" predicada a València l'any 1413*. [Ciutat (1928) 77-82, 108-114].

Vol treure utilitat en bé de la Bíblia en català. El fons naturalment està en els mateixos textos; no obstant l'obra de predicació del Sant, impregnada de textos bíblics, ofereix no pas pocs materials.

[Casanelles 712]

GOMÀ, I. *La Bíblia y la Predicación*. Barcelona, 1927. Llibre de XV+332 p.

Aquest llibre omple un buit en aquesta matèria. La Sagrada Escripura és paraula de Déu i també ho és la predicació; tenen, amb tot, les seves diferències i les seves harmonies. La Bíblia és element tonamental de la predicació i font de la sagrada eloqüència; obté ella eficàcia en la predicació. És un model d'eloqüència. Sentits i contrasentits bíblics. La Bíblia s'utilitza homilèticament i temàtica. El predicador ha d'estudiar la Bíblia i aquest estudi necessita el mestre.

[Casanelles 713]

GOMÀ, I. *L'ús de la Sagrada Escripura en la predicació*. [An. Sac. Tarrac. 3 (1927) 493-528].

[714]

GARCÍA DE CASTRO, L. G. *Comenta-*

rios exegetico-homiléticos: Parábola del Samaritano. [Rev. Esp. Est. Bib. 19-21 (1927) 1-11].

Es treball, tal com diu, disposat per a l'homília. [715]

HERRANZ, A. *Exposición exegetico-práctica del Evangelio. Dominica 2 post Epiphaniam* (Jo. 2, 1-11). [Rev. Esp. de Est. Bib. 2 (1927) 61-70]. [716]

CULLEN, J. M. *Libro Bíblico. Tomo primero: Meditaciones. Tomo segundo: Oraciones.* Primera edició hecha en España Bilbao, 1926, XIV-190 y VI-215 pág. [717]

VILAR, J. *La lectura del Sant Evangelí.* Documents dels Papes, des de Lleó XIII ençà. [Paraula Cristiana, 4 (1928) 502-508].

Els documents hi són fragmentaris sinó sols enunciats. Seguidament: Ensenyaments del Bisbe Torras i Bages, trets de les seves pastorals.

[Casanelles 718]

Vària

GARCÍA, R. *Felipe II, Mecenas de los estudios bíblicos.* [Rev. Esp. Est. Bib. (1927) n. 15-16, 3-16]. [719]

RAMOS, D. *San Pablo ante un español magistrado del Imperio* (Galio). [Illust. del Clero, 21 (1927) 191-3]. [720]

POUS, P. *De Evangelio Regni Dei.* Dissertació inaugural del curs de 1924-1925 en el Seminari de Vich. [An. Sac. Tarrac. 1 (1925) 37-43]. [721]

POUS, P. *Un nota bíblica de Sant Jeroni referent al Concili de Nicea.* [An. Sac. Tarrac. 2 (1926) 427-430].

El docte professor del Seminari de Vich, amb motiu del centenari del Concili de Nicea, pren una al·lusió o referència de Sant Jeroni al concili nicè, per a il·lustrar oportunament la mentali-

tat del Doctor Màxim entorn de la qüestió del cànon de les Santes Escripures. [Vilar 722]

MORRONDO, C. *La Polémica Judío-cristiana.* [Rev. Esp. Est. Bib. 3 (1926) 1-14]. [723]

VOLTAS, P. *La controversia de Tortosa i Sant Mateu* (7 de febrer de 1413-13 de novembre de 1414) [Paraula Cristiana, 1 (1925) 330-337].

Resum del treball "Le colloque de Tortosa" de Posnanski. [724]

CORRO DEL ROSARIO. *España en la profecía de Daniel.* [Esp. y Amér. 85 (1925) 372-376 i altres articles].

Del cap. 4 de Daniel vol veure preanunciat el Concili de Toledo de l'any 589, com el P. Yáñez. [725]

GOÑI, B. *Una página de Teología Bíblica: "La Iglesia y su edificación".* [Rev. Esp. Est. Bib. 26 (1928) 185-192]. [726]

FERNÁNDEZ Y FERNÁNDEZ, J. *Amor a los enemigos en el Antiguo Testamento.* [Rev. Esp. Est. Bib. 26 (1928) 39-42]. [727]

LÓPEZ, E. *Los sueños en la historia y en la literatura egipcia.* [Rev. Clero Leonés, 57 (1928) 249-254].

Somnis de Josep. La seva narració no és invent, ni pròpiament reminiscència de la literatura egípcia. Els somnis de Tutnosis (estela de l'Esfinx de Gizeh), de Menephtah (estela de Karnak) i altres no donen motiu per a inventar el somni de Josep.

[Casanelles 728]

GARNELO, P. B. *Los hebreos en Egipto.* [Ciudad de Dios (1926) 81-94].

"La historia objetiva, la historia comprobada por los hechos no se opone a la Sagrada Escritura, antes bien, la confirma." [729]

Geografia, arqueologia bíbliques

IBERO, J. M. *El paraíso terrenal*. [Est. Ecl. (1925) 217-219].

La situació seria, segons l'autor, en el golf persa. "Tal superficie ¿no es más que suficiente para que constituyera el Edén, regado por el río a que afluyen los cuatro que desembocan en el golfo? Un río central cruzaría a lo largo la faja de tierra que hoy es golfo y habría en ella una región especialmente regada por las aguas, haciendo de esta región el jardín del Paraíso terrenal. A la salida del Edén, aguas arriba y no aguas abajo y en lo que hoy es la parte septentrional del golfo, salían sucesivamente o confluían cuatro ríos como cuatro brazos (!)"

[Casanelles 730

BOVER, J. *Datos evangélicos sobre la identificación de Cafarnaum*. [Est. Ecl. (1925) 214-217].

"Ateniéndose a los datos evangélicos Cafarnaum parece debe identificarse con Kan-Minyeh, no con Tell Hum, y menos con Kerazeh. Ante todo es evidente que Cafarnaum estaba junto al mar..."

[731

VANHUMBECHE, P. *En busca de los lugares bíblicos*. [Rev. Esp. Est. Bíb. (1927) n. 15-16, 3-22]. "El muro de Nehemías. Gabaón. Nebi-Samuil es el santuario de Gabaón. La cuestión del palacio de Caifás".

Una carta geogràfica i una planta.

[732

BOVER, J. M. *El sepulcro de Raquel*. [Est. Ecl. 7 (1928) 226-37].

Consta que Raquel fou soterrada prop de Betlem. Es creia que Efrata era Betlem. De pocs anys ha alguns la volen Rama, avui *er-Ram*. — Arguments en favor d'Efrata. La tradició jueva i la cristiana. La literària. I. Antic Testament. Betlem = Efrata. Fins fa poc de tots igualment, del text Mt.

2, 17-18. També Sant Jeroni. Testimoniatsges de tradició. El Peregrí de Bordeaux, etc. — Arguments per Efrata-Rama. 1 Samuel, 10,2; Jer. 31, 15; Mich. 4, 8; Gen. 35, 19. Testimoniatsges de Dohrme, Poels. Lagrange, Condamin, Durand, Ubach. — Arguments en favor d'Efrata-Betlem. El més clar, Gen. 35, 19-20. No pot demostrar-se que sia glossa "aquesta és Betlem", ni cas d'èsser-ho, que la glossa és històricament falsa. El fonament objectiu per a la relació del plor de Raquel i els innocents, seria el sepulcre de Raquel prop de Betlem. — La tradició exegètica. Valor del testimoniatsge monumental. El text de Jeremias adjunta la dissort de Rama a les complantes de Raquel, no suposa que el seu sepulcre estigués prop de Rama.

[Casanelles 733

PINEDO, R. DE. *Del santuario de Estibaliz. La Puerta Speciosa y la profecía de Isaías*. [Rev. Esp. de Es. Bíb. 13-14 (1929) 97-110].

Explica les representacions bíbliques damunt la pedra en aquest Santuari en capitells, frisos, etc.

[734

VILAR, J. *Els llibres deuterocanònics de la Sagrada Escripura en les pintures de les Catacumbes*. [El Bon Pastor, 1 (1927) 297 ss.].

El llibre de Daniel hi té una representació esplèndida tant en les parts protocanòniques com en les deuterocanòniques: Daniel, els tres joves, Susanna. Aquesta sobretot és un testimoni en favor de la part deuterocanònica. Del llibre de Tobias hi ha igualment representacions a la catacumba de *Trassone*.

[735

A. J. Publicacions "Bíblia de Montserrat", Sèrie B, n. 1): *De Jerusalem a Jericó*, 28 pàg. — n. 2) *Hebron*, 32 pàgines. — n. 3) *El Mont Nebó*, 32 p. Monestir de Montserrat, 1928.

Són narracions de viatge i descripcions dels llocs que esmentem, portant inclosos o remembrats els principals passatges bíblics que s'hi refereixen i nombrosos gravats.

[Casanelles 736

MORRONDO, C. *El Arca de la Alianza y el lugar donde se encuentra*. [Rev. Esp. Est. Bib. 6 (1926) 1-11]. [737

Folklore

REVILLA, M. *El folklore en el Antiguo Testamento*. [Ciudad de Dios, 147 (1927) 433-440]. [738

PÉREZ RODRÍGUEZ, M. *Algo de Etimología bíblica*. [Esp. y Amér. 45-46 (1925, 1) 191-205]. [739

Lingüística

OBIOLS, S. *El grec del Nou Testament*. I. *Compendi Gramatical*. — Pu-

blicacions "Bíblia de Montserrat", 1928. Sèrie A, n. 1, 93 p.

Aquest compendi suposa el ple coneixement del grec clàssic, per la qual cosa és preparat no com a gramàtica completa, sinó com a gramàtica diferencial del grec neotestamentari respecte del clàssic. [Casanelles 740

RODRÍGUEZ, S. M. *Gramática hebrea*. Versificación hebrea. Gramática de Arameo bíblico. Antología. Vocabulario hebreo-español y arameo bíblico-español de toda la Biblia. Tercera edición, Madrid, 1925, VIII-280 págs. | Cfr. Rev. Esp. de Est. Bib. 1 (1926) 3. [741

MENEU Y MENEU, P. *Etimologías bíblicas hebreas del Antiguo Testamento*. Discurso de apertura de curso de la Universidad de Granada.

Explica varias etimologies de nombres propis: Eva, Adán, Moisés, Pascua, etc. | < Universidad, 3 (1926) 920-921. [742

AUTORS

Abelard

TEETAERT, A. *Le peché original d'après Abélard*. [Est. Franc. 40 (1928) 23-54].

Sant Bernat atacà Abelard i el denuncià a Innocenci II. Abelard no considera pas el pecat original com un pecat veritable, sinó com el *debitum damnationis*. La definició d'Abelard és la negació mateixa del pecat original.

[Casanelles 743

Abenhazem

ASÍN PALACIOS, M. *Abenhazem de Córdoba y su historia crítica de las ideas religiosas*. Tomo II. Madrid, 1928, 389 p., 4.º | ex Bib. Gen. Esp. e Hisp.-Amer. 2079 (1928). [744

Adreth

EPSTEIN, DR. T. *The "Responsa" of Rabbi Salomon ben Adreth of Barcelona (1235-1310) as a source of the history of Spain*. London, 1925, XX + 122 p., 8.º.

Les "Responsa" eren més de 3.100. Epstein s'ha fixat en les referents al dret. Comença oferint un petit quadre de la posició político-social dels nostres jueus, la qual venia a ésser un *imperium in imperio*. Estudia el cos de les aljames que depenien directament del Rei o bé d'altres senyors; detalla la seva administració fiscal, organització, institucions penals, pràctiques i cerimonial del matrimoni, etc. | ex Est. Univ. Cat. 12 (1927) 474-475. [745

Sant Agustí

VÉLEZ, M. *Actualidad del próximo centenario de la muerte de San Agustín y el deber correspondiente de los agustinos*. [Arch. Agust. (1928) enero]. | ex Rel. y Cult. 1 (1928) 311. [746]

RODRÍGUEZ, A. *Algo de cronología agustiniana*. [Arch. Agust. (1928) sept.-oct.-dic.]. | ex Rel. y Cult. 4 (1928) 298. [747]

VEGA, A. *Introducción a la filosofía de San Agustín*. Madrid-Escorial, XVI + 192 pàg. | ex Rel. y Cult. 3 (1928) 125-30. [748]

CAPÁNAGA, V. *En torno a la filosofía agustiniana. Algo de sicología de la acción: ideas y actos. La Teología y la Historia*. [Rel. y Cult. 3 (1928) 5-22; 4 (1928) 321-330]. [749]

VEGA, A. C. *El helenismo de San Agustín. ¿Llegó San Agustín a dominar el griego?* [Rel. y Cult. 2 (1928) 34-45].

“San Agustín conoció suficientemente el griego para leer y entender a fondo a los escritores de esta lengua, así eclesiásticos como profanos, sin necesidad de intérprete ni de gran esfuerzo.” [750]

Alfarabí

BAYON, E. *Els escolàstics i la Teodicea d'Alfarabí*. [Criterion 4 (1928) 293-297].

Compara la teodicea cristiana amb la d'Alfarabí, tenint en compte el resum de la filosofia d'Alfarabí, publicat per R. Hamui en Riv. di Fil. Neoscholastica 20 (1928) 54-88. [751]

Alfonso Rodríguez

DIETZ, *Der hl. Alphonso Rodriguez, Laienbruder aus der Gesellschaft Jesu. Eine Blüte spanischer Mystik*. Friburg de Br., 1925, X + 116 p. | ex Rev. d'Asc. et Myst. 9 (1928) 112. [752]

Alonso de Orozco

FARIÑA, J. A. *Doctrina de oración del beato Alonso de Orozco, O. E. S. A. ordenado y anotado por...* Barcelona, 412 p. | ex Eco Franciscano (1928) 267. [753]

Andreas de Biliis

WUEST, I. B. *Andree de Biliis, O. S. B., tractatus ad Barcinonenses de littera h in nomine Ihesu*. [Antonianum 3 (1928) 65-86].

Publica aquest tractat inèdit que es troba en el Cod. H. 117, f. 103 v-112 v de la Biblioteca Ambrosiana (ms. del segle xv). En ell Andreu de Biliis increpa els barcelonins perquè es barallen per una cosa tan fútil. El monograma de Jesús IHS derivava de transformacions de les abreviacions gregues del nom de Jesús i Crist. Sant Bernardí en donà una explicació simbòlica que tingué molta acceptació i predicà a Barcelona un deixeble seu, Mateu de Sicília. S'originaren greus controvèrsies que donaren ocasió a escriure aquell tractat. [754]

Antoni Agustín

ARCO, R. DEL. *Escritos inéditos del célebre Antonio Agustín. Correcciones a los comentarios del cronista Blancas y apuntes heráldicos*. [Est. eruditos in memoriam de A. Bonilla y San Martín 1 (1927) 543-582].

Blancas enviò el original de su obra *Comentarios de las cosas de Aragón* a Antonio Agustín, para que lo viera, y éste lo devolvió con censuras y advertencias cuantiosas, llenas de erudición, que forman un aparato muy interesante de noticias de Aragón. Las publica Arco sacándolas de unos manuscritos de Latasa, existentes en la Biblioteca Provincial de Huesca. [755]

Arcipreste de Talavera

GARCÍA REY. *El arcipreste de Talavera, Alonso Martínez de Toledo*. [Rev. B. A. M. 5 (1928) 298]. [756]

BELL, A. F. G. *The Archpriest of Talavera*. Caràcter del seu estil i del seu geni. [Bull. of Spanish Studies 5 (1928) 60-67]. [Rius 757]

Arias Montano

GONZÁLEZ, R. *Contribución a la bibliografía de Arias Montano. Los manuscritos montanianos de la biblioteca del Escorial*. [Rev. del C. de Est. Extrem. 2 (1928) 237-270].

Arias Montano, la figura central del pensament filosòfic-teològic del s. XVI, té manuscrits a l'Escorial (no sembla veritat que hi deixés tots els seus manuscrits), i és natural que n'hi tingui més que en altres biblioteques perquè en fou el primer bibliotecari. Se'n descriuen 60, i per via d'apèndix s'enumeren els manuscrits del mateix Arias indicats en diferents bibliografies, com les d'En Salvà, Gallardo, etc. [Rius 758]

GÓMEZ VILLAFRANCA, R. *Cooperación a la bibliografía de Arias Montano. I. La Biblia regia*. [Rev. del C. de Est. Extr. 2 (1928) 285-364].

Ressenya la *Biblia regia*, editada en quatre llengües: hebreu, caldeu, grec i llatí, per l'Arias Montano a Anvers l'any 1571. Descripció detalladíssima dels cinc volums que conté, amb fotografies dels principals gravats i portades, amb índexs de tot el contingut que fan el present treball utilíssim. Acaba amb les variants que hi ha entre el *Gènesi* de l'Arias i el que publicà Dom Quentin l'any 1926, agrupant-les en 5 sèries: I. Variants per alteracions; II. Id. en els accidents gramaticals; III. Id. per omissió; IV. Id. del hipèrbaton; V. Id. ortogràfiques. [Rius 759]

MORALES OLIVER, L. *Avance para una bibliografía de obras impresas de Arias Montano*. [Rev. del C. de Est. Extrem. 2 (1928) 171-236].

Insuficient l'obra de Barrantes, l'autor emprèn la bibliografia de Montano, deixant a part l'epistolari imprès i les

obres manuscrites, disposant cronològicament, des de 1547, en què s'imprimí la primera a Sevilla, fins al present any. Les reedicions van expressades sota el mateix número. Així i tot hi ha 207 títols diferents. Publica demés diverses portades en fotogratat i un quadro de les edicions *Princeps* disposant metòdicament la producció montaniana.

[Rius 760]

DORESTCH, C. *Iconografía de Benito Arias Montano*. Madrid, 1927, 48 p. | ex Rev. Esp. Est. Bib 25 (1928) 189. [761]

LUJÁN, J. *Benito Arias Montano, datos biográficos*. [Rev. Esp. Est. Bib. 25 (1928) 3-26]. [762]

ROLDÁN, F. *Fisonomía moral de Arias Montano*. [Rev. Esp. Est. Bib. 25 (1928) 183-186]. [763]

MEDINA GATA, M. *Fisonomía espiritual de Arias Montano*. Segura de León, 1927, 222 p., 8.º | ex Razón y Fe 81 (1927) 565. [764]

GONZÁLEZ, J. *El centenario de Arias Montano*. [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 345-51; 409-14; 473-76; 537-39].

Notas sobre Arias Montano. En su legajo n. 19 del Archivo de la Mitra, al fol. 323, cita una "Probanza Judicial de como el Dr. Benito Arias Montano del ábito de Santiago fue canónigo... en San Marcos de Leon". Arias Montano entra también en el legajo de "pruebas de limpieza de sangre" y en el de "Profesiones". Transcribe la profesión de A. M. de 5 mayo de 1560. Notas sobre la "Poliglota de Amberes". En León se guarda el ejemplar dedicado por el mismo Plantino a Arias Montano con letras doradas: "BENED ARIE MONTANO BIBLIORUM EXEMPLAR CUM APPARATU TOM. XII, LABORIBUS PERFUNCTO REGIS CATHOLICI LEGATO SAPIENTISSIME diligentie, monum. Christophorus Plantinus cliens D. D. Anno Do-

mini 1573." En la guarda del ejemplar hay el autógrafo de Montano dedicándolo a "Sancto D. Iacobi templo et conventui. Emerite Auguste 1588". Se conserva también un retrato de Montano en la Biblioteca. Otras notas sobre legados del maestro a San Marcos de León. [765]

MORALES OLIVER, L. *Arias Montano y la política de Felipe II en Flandes*. Madrid, 1927, 8.º, 360 p. Ed. Voluntad. I ex Rev. Filol. Esp. 18016 (1928). [766]

CONDE, P. J. *Arias Montano y la cuestión de su tiempo*. [Rev. del Cent. de Est. Extr. 2 (1928) 403-98].

Ressenya l'autor la part anecdòtica de les lluites sostingudes per l'Arias per a portar a cap la idea seva de fer una edició de la Vulgata, incorporant-hi els coneixements que tenia de la llengua i literatura hebraiques; fixa el quadro doctrinal teològic i escripturari en què es movia el pensament de l'Arias; analitza les causes que li imputaven els seus detractors; i, per fi, disserta sobre el valor canònic de la Vulgata, candent aleshores per la declaració del Concili de Trento. [Rius 767]

PÉREZ GOYENA, A. *Arias Montano y los Jesuitas*. [Est. Ecles. 7 (1928) 273-317].

Abarca estos epígrafes: *Pruebas de mutua consideración. Montano, amicísimo de los Jesuitas. Los Jesuitas y la Políglota de Amberes. Acusaciones contra la Políglota. León de Castro y los Jesuitas. La Políglota y el Beato Belarmino. Intervención del P. Mariana en la causa de Arias. Impresión de Arias Montano. Testimonio auténtico de Arias contra los Jesuitas. Testimonio equívocadamente atribuido a Arias. La epístola de Arias a Felipe II sobre la Compañía. Otros escritos atribuidos falsamente a Montano. Montano en el Índice Expurgatorio y los Jesuitas*. El

autor saca la consecuencia: "Los jesuitas jamás maltrataron a Arias Montano por sus obras ni mucho menos por la Políglota, antes bien le ayudaron en ella. Si Mariana y Belarmino le pusieron sus reparos, lo hicieron necesitados por el cargo que les confirieron las autoridades eclesiásticas. Arias, sí, resentido del dictamen de Mariana y lastimado en su amor propio, echó en cara a los jesuitas los dicerios que les dirigían la impiedad y la emulación. Los enemigos jurados de la Compañía pregonaron a bombo y platillo esa enemistad sin que jamás pudieran descubrir nada que la motivara de parte de ella." [768]

ORDUÑA, I. R. *Arias Montano, escriptorio*. [Rev. del C. de Est. Extrem. 2 (1928) 1-15].

La vocació pe'ls estudis de la Sagrada Escripura, les causes i les principals obres d'Arias Montano, mort a Sevilla en 1598 i nat' a Fregenal de la Sierra l'any 1528. [Rius 769]

URBANO GONZÁLEZ DE LA CALLE, P. *Arias Montano, humanista*. [Rev. del C. de Est. Extr. 2 (1928) 17-170].

De l'obra humanística de l'Arias estudia l'autor el *Rethoricorum libri IIII*, en hexàmetres, escorcollant-ne les fonts que es redueixen a Quintillià, Ciceró i alguns autors grecs, com Hermàgores, Hermògenes i Aristòtil, els quals han tractat del que fins fa poc se'n deia Retòrica. [Rius 770]

GARCÍA DE LA FUENTE, A. *Arias Montano, numismático*. [Rev. del C. de Est. Extr. 2 (1928) p. 271-83].

L'autor recerca el manuscrit que, sobre el valor i correspondència de les monedes antigues castellanes amb les noves, escriví Arias en 1541, i descriu les còpies que n'hi ha a l'Acadèmia de la Història i a la Biblioteca Nacional de Madrid, reeditant-lo altra vegada com homenatge al numismàtic, ja que s'ha-

via publicat al *Boletín de la R. Acad. de la Historia*. [Rius 771]

GOÑI, B. *Glosando a Benito Arias Montano. La función social del ingenio*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 25 (1928) 145-154]. [772]

Baconthorp

XIBERTA, B. *Joan Baconthorp i el dogma de la Immaculada Concepció de Maria*. [Est. Franc. 40 (1928) 89-111].

L'argument de l'article es troba en tres escrits del Doctor resolut: Els llibres II i III de les Sentències, el Quolibet III i el llibre IV de les Sentències; les quals obres reflecteixen la seva posició en tres moments distints de la seva activitat docent. En el comentari al llibre II de les Sentències, Joan Baconthorp es revela francament adversari de la pia sentència. L'argumentació del Doctor resolut s'adreça tota a desfer la conciliació, enginyada pels mestres franciscans Duns Scot i Pere Auriol, entre el dogma de la universalitat de la culpa original i de la Redempció, i la doctrina de la Immaculada Concepció de Maria. Dins el comentari al llibre III de les Sentències, Joan Baconthorp es proposà aclarir el caire de la controvèrsia referent a la durada del pecat original en la Verge Maria. En substància el pensament de Joan Baconthorp l'any 1330, en compondre el Quolibet III era així: Maria, en tant que concebuda segons la propagació natural, contragué de fet el pecat d'origen, en tant, però, que predestinada a Mare de Déu, fou, des del primer instant de la seva concepció, sense màcula. En la posició de la segona d'aquestes dues afirmacions, contradictòria de la primera, influí el tractat *De conceptione Beatae Mariae Virginis*, que la crítica moderna reivindicava per Eadmer, i aleshores hom atribuïa a Sant Anselm. Vers 1340, quan va compondre el comentari al llibre IV de les Sentències, el Doctor carmelità

esdevingué un fervorós adalid de la Concepció Immaculada de Maria. El P. Xiberta exposa els arguments de Baconthorp. En cloure l'article ens parla de la festa de la Concepció Immaculada de Maria, que llavors defensors i adversaris d'aquest dogma interpretaven de distinta manera. Un cop trobada la fórmula dogmàtica exacta per a expressar la pia sentència, el Doctor resolut defensà la celebració de la festa en el sentit més estricte. Segons Baconthorp l'objecte de la nostra devoció és, no la santificació, ni la infusió de l'ànima solament, sinó la primera concepció seminal. [Quera 773]

Balmes

TORRENDELL, J. *Recordando a Balmes*. [Criterio (Buenos Aires) (1928) 246-247]. [774]

Báñez

BELTRÁN DE HEREDIA, V. *El maestro Fray Domingo Báñez y la Inquisición española*. [Ciencia Tom. 37 (1928) 289-309; 38 (1928) 35-58; 171-86].

"A base de una revisión amplia de los papeles del Consejo Supremo de la Inquisición vamos a exponer las relaciones amistosas o tirantes entre aquel tribunal y el maestro Fray Domingo Báñez": Báñez y el proceso de Grajal. Báñez calificador del Santo Oficio. [775]

COLUNGA, A. *Ideas de Báñez sobre la Escritura*. [Ciencia Tomista 37 (1928) 1-17].

Báñez no escribió ningún comentario a la Biblia, pero en los que escribió a la Suma Teológica podemos ver cómo pensaba y cómo enfocaba los problemas que en su época se agitaban en torno a la Escritura. Examen de las ideas de Báñez sobre la inspiración, existencia, autenticidad y sentidos de la Escritura. [776]

Sant Bernat

PONS, J. *Obras completas de San Bernardo, traducidas del latín con notas aclaratorias y precedidas de la vida del Santo*. 5 vol. Barcelona, 1927-1928.

I. Sermones de tiempo desde Adviento hasta Pentecostés. 640 pág. II. Sermones de Santos, sermones diversos, ascético-místicos. 776 pág. III. Sermones sobre el Cantar de los Cantares. 760 pág. IV. Tratados ascéticos morales y místicos. 768 pág. V. Epistolario (en prensa). [777]

Sant Bonaventura

OLANO GALARRAGA, A. *La voluntad moral en San Buenaventura*. [Universidad de Barcelona. Seminario de Etica, 1927, 28 pág.].

Examen de las obras de San Buenaventura, quien sobre el primado de la voluntad afirma "qualitas in qua principaliter assimilatur anima Deo, est in voluntate". [778]

Borràs

TODA, E. *Joan Borràs i Grisola*. [Rev. del Centre de Lectura de Reus 9 (1928) 146-149].

Nascut a Cambrils a 23 de gener de 1719, nomenat capellà d'honor del rei de Nàpols en 1758. Escriví algunes obres. Fou un desequilibrat intel·lectual. [779]

Bossuet

SOY, M. *Bossuet i la filosofia de la Història*. [Criterion 4 (1928) 273-291].

Bossuet com a historiador adopta una posició i criteri idèntics al d'Orosi i Sant Agustí. "La història no podia ésser universal ni podia tenir cap mica d'unitat sinó després de la proclamació de la unitat humana pel Cristianisme i la seva realització dintre l'imperi romà." Bossuet veu la història com a predicador i pedagog. La idea dominant de tot el seu Discurs és la afirmació d'una Providència que dona unitat a la com-

plexitat dels fets històrics. Els dos eixos de la història són la Religió i la Política. Sens dubte Bossuet es va circumscriure a aquests aspectes perquè eren els que convenien al Delfí pel qual escrivia. En la religió com a puntal de la història és on culmina el geni de Bossuet, el gran predicador i l'apologeta formidable de la Religió. En canvi, en la part política, no fa més que esbossar conceptes i extractar historiadors antics i fer-ne aplicacions, per pures il·lusions només, a la França del seu temps. Al marge d'aquesta exposició l'autor hi fa pròpies consideracions. En quin sentit la història és mestressa de la vida? És prou finalitat de la Providència en la història en les vicissituds dels pobles i races el fer-nos veure la caducitat de les coses humanes? Va la humanitat endavant o endarrera o sembla només que viu, segons exposa Bossuet? Acaba amb una consideració ben original de la història com interpretació físico-matemàtica a base d'estadístiques i l'oposa a la concepció metafísica d'Hege!.

[Treserra 780]

PÉREZ, Q. *A propósito de un centenario. Nuevo planteamiento de una cuestión antigua*. [Est. Ecles. 7 (1928) 450-484].

Centenario de Bossuet (1627-1927). La oratoria de Bossuet y Bourdaloue y la vuelta a los Santos Padres y homilistas españoles del siglo de oro. [781]

El Brocense

URBANO GONZÁLEZ DE LA CALLE, P. *Contribución a la biografía del "Brocense"*. [RBAM (1928) 178-200].

El P. Beltrán de Heredia halló en el Arch. Hist. Nacional (Inquisición, Leg. 3201) un documento, que transcribe el autor, que prueba que el Brocense murió en Valladolid, a las cuatro de la tarde del día 5 de diciembre de 1600. Siguen otras notas documentales sobre el proceso en que se vió envuelto el

Brocense. Deshace el error de confondre el Brocense, D. Francisco Sánchez de las Brozas con otro D. Francisco Sánchez Aguilar. [782

El vers "hic positus longa uixit qui in pace sacerdos" del n. 12 no fa referència a Milciades, com volia De Rossi, ni a Marc, com pensa Marucchi, sinó al papa Gaius (283-296 (*)). [788

Calderón

VALBUENA, A. *Los autos del "año santo" de Calderón*. [Rev. BAM 5 (1928) 60-73].

Se titulan *El año santo de Roma* y *El año santo en Madrid*, compuestos en 1650. [783

Camoens

ALBUQUERQUE, A. DE. *Dante e Camões*. [Nação Portuguesa, serie 4, t. 1, pág. 344]. [784

Comellas

SARRI, J. *Antoni Comellas i Cluet*. [Criterion 3 (1927) 348-355].

Nascut a Berga en 1832, prevere en 1856 a Solsona. Professor de llatí i de Teologia (als 30 anys) del Seminari de Solsona. Sant Tomàs i Sant Bonaventura eren els seus mestres d'estudi. La posició de Comellas davant la ciència està definida en el llibre *Introducción a la Filosofía*. [785

Costa

PORGES, N. *Gebhardt's book on Uriel da Costa*. [The Jewish quart. Review 19 (1928) 37-74]. [786

Dant

ASÍN PALACIOS, M. *Dante y el Islam*. Vol. I, serie B, 327 p., 8.º. Madrid, Editorial Voluntad, 1927. [787

Sant Damas

VIVES, J. *Damasiana*. [Spanische Forschungen der Görresgesellschaft, I (1928) 93-101].

Estudi dels epigrames damasians números 10 i 12 (edició Ihm). El "testis amoris" del vers 9 del n. 10 era el pare d'Irene i els versos següents (11-13) es refereixen a Irene i no al "testis" —

Eckhart

XIBERTA, B. *Al voltant d'una recent controvèrsia sobre Mestre Eckhart*. [Est. Franc. 40 (1928) 260-62].

Remarca l'autor de la nota la importància del retrobament que féu el professor de Munic, Martí Grabmann, de qüestions escolàstiques del místic alemany Mestre Eckhart, les quals aclareixen la proposició 27 condemnada pel Papa Joan XXII. Des d'ara el sentit d'aquesta proposició apar ben palès. L'error d'Eckhart depèn d'haver confós crassament l'ordre intencional extraontològic amb l'ordre transcendentel diví. Per ell el mot "increable" ve a posar en un mateix replà l'intel·lecte de les creatures i Déu, bo i ensenyant un vertader panteisme. Car, per bé que ell no pensés mai que l'ànima nostra sigui orrida amb peces, una de les quals sigui de naturalesa divina, iéu la *guspira divina* de l'ànima nostra de la mateixa naturalesa de Déu, Eckhart és endut fins a acceptar la proposició aristotèlica, que Déu mou en tant que causa final, i no com a causa eficient, la qual proposició és intolerable a la llum de la fe. [Quera 789

Eximenis

MARTÍ DE BARCELONA, P. *Fra Francesc Eximenis, O. M. (1340?-1409?) La seva vida. Els seus escrits. La seva*

(*) En la *Cronique de la Revue d'Histoire Ecclésiastique* de Louvain 25 (1929), p. 144. A. D. M. diu equivocadament referint-se a aquest treball "l'auteur prétend que l'inscription de St. Damase (n. 12)... a été dédiée à Caius". Lamentable confusió deguda potser al fet que el crític A. D. M. no coneix gaire les llengües hispàniques. L'únic que "prétend l'auteur" és que el vers "hic-positus" fa al·lusió a Caius.

personalitat històrica. [Est. Franc. 40 (1928) 437-500].

"En redactar aquesta notícia sintètica, el nostre objectiu primordial — diu l'autor — no era altre que revisar i ordenar al nostre ús les noves adquisicions dels estudiosos entorn de la vida i l'activitat literàries d'Eiximenis." Importantíssim recull de dades sobre l'*opus* del fecund escriptor (manuscrits, edicions dels escrits autèntics, dubtosos, perduts i espuris). Precedeixen les notes biogràfiques. [790

Elizondo

PÉREZ GOYENA, A. *El segundo centenario de la muerte del tercer Cronista de Navarra*. [Rev. Int. de Est. Vascos 19 (1928) 8-25].

Era el P. Pablo Miguel Elizondo, S. J., nacido en 1670, profesor de Filosofía en Avila en 1696, de Teología en Palencia en 1700 y también de Salamanca. En 1715 fué designado como cronista de Navarra. Hizo un *Compendio de la Historia de Navarra* y un *Indice de los anales del Reino* con los personajes por orden alfabético. Hay una buena edición de 1766 de Pamplona. Tres tratados inéditos de teología dogmática quedaron del P. Elizondo. Sigue una bio-bibliografía. [791

Ferrarius Catalanus

MARTÍ DE BARCELONA, FRA. *Ferrarius Catalanus, O. P.* (s. XIII). [Criterion 3 (1927) 478-483].

Deixeble i successor de l'Angèlic en la càtedra de Teologia a l'Estudi General de l'Orde a París, devés 1276. Descripció d'un *Quolibet*, mss. de Reims i París, i d'alguns sermons, ms. de Bruselles. [792

Fonseca

D'OLIVEIRA DIAS, J. *Un centenario. O P.º Pedro da Fonseca, ou Pero de Affonseca da Companhia de Jesus*

(1528-1928). [Brotéria 7 (1928) 137-147; 265-272; 343-354].

Després de recordar l'autor d'aquests articles la famosa controvèrsia del molinisme que fou causa de tant rebombori fins el pontificat de Pau V, lamenta que l'origen d'aquest moviment fos atribuït a Molina i no a l'autor vertader, Pere Fonseca, del qual no poc aprengué Molina, per bé que no fos deixeble seu. D'Oliveira ens conta la vida de Fonseca, qui nasqué l'any mateix que el dominic Báñez (1528), i ocupà la càtedra de filosofia aristotèlica en el col·legi d'Arts de la Universitat de Coimbra, que Joan III encomanà a la Companyia de Jesús. Després de complir diversos càrrecs dels més importants en la seva Orde, Fonseca, que ja aleshores era anomenat "l'Aristòtil portuguès", va compondre a la seva vellesa el comentari al llibre sisè de la metafísica d'Aristòtil, on explanà els tractats *de divina praescientia* i *de divina providentia*, tot explicant la teoria de la *scientia media*. D'Oliveira presenta una sèrie de testimonis laudatoris de Fonseca i un recompte de les seves obres. Per tal d'atribuir al filòsof portuguès la paternitat de la "ciència media", distingeix l'autor dues qüestions. La primera és la de la prioritat històrica, que encara que topa amb la dificultat que tant Molina com Fonseca se l'atribueixen, es documents estan a favor del darrer. La segona qüestió és la de la identitat essencial entre el molinisme i la doctrina que ensenyava Fonseca en 1564, la qual cosa és l'objecte de l'últim article d'Oliveira. [Quera 793

Sant Francesc de Borja

MARCH, J. M. *Nueva documentación inédita de San Francisco de Borja*. [Est Ecl. 7 (1928) 237-247; 536-541].

I. *Lo que suplicó* (Francisco de Borja) *tocante a su oficio de caballero mayor de la Emperatriz* (transcripció del documento del Archivo de Siman-

cas, Estado. Leg. 25, fols. 137-139). II. *Correspondencia inédita*. Extracto de 27 cartas existentes en Simancas referentes al Santo. [794]

García de Cisneros

SCHLICHTNER, M. R. *García de Cisneros. "Ejercitatorio espiritual"*, traducción alemana. Friburg de Br. 1927. | ex Bull. of Sp. Studies 5 (1928) 99. [795]

Gil Vicente

MENDES DOS REMÉDIOS. *Conferências sobre os Autos de Gil Vicente*. Coimbra, 1928, 142 p. | ex Brotéria 6 (1928) 260. [796]

Godofred de Fontaines

XIBERTA, B. *Les qüestions ordinàries de Godofred de Fontaines retrobades parcialment en un manuscrit de Barcelona*. [Criterion 4 (1928) 339-342].

El P. Xiberta ens assabenta de la troballa d'un manuscrit contenint tres qüestions ordinàries del gran doctor medieval G. de Fontaines. És a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, fons Ripoll n. 95. D'aquest gran doctor, desconegut totalment d'ençà del segle XIV i rehabilitat pels professors de Lovaina, Maurici de Wulf i August Pelzer, fins es dubtava si existirien realment les qüestions ordinàries que alguns altres autors escolàstics retreuen. La descoberta del Pare Xiberta és, doncs, ben important. El manuscrit pertanyia a la biblioteca de Ripoll, no pas gaire rica en còdexs escolàstics, segons es desprèn del seu catàleg, i conté també qüestions de Thomas Anglicus i de Guerau de Bolonya. Es de pergami escrit al segle XIV. La doctrina característicament intel·lectualista lliga ben bé amb els altres escrits de Godofred. Els títols de les qüestions de Godofred són: "I. Utrum bonum et perfectio virtutis moralis consistat solum in electione interiori vel in accione exteriori. Et arguitur quod solum in actu

interiori... II. Utrum virtutes intellectuales convenientes dividantur in sapienciam, scienciam, artem et prudentiam. Et arguitur quod non. Quia divina... III. Utrum prudentia sit una virtus. Et arguitur primo quod non sit virtus...". [Treserra 797]

Gundisalvus

FORMOSO, J. *Gonzalo de Balboa, maestro y protector de Escoto*. Discurso. [Eco Franciscano 45 (1928) 526-28].

Notas sobre las relaciones entre el maestro Gundisalvus y Escoto en la Universidad de París. [798]

Sant Ignasi

VAN DIKE, P. *Ignatius Loyola, the founder of the Jesuits*. New York, 1927, 8.º, VI — 381 p. | ex An. Bolland. 46 (1928) 240. [799]

BONDIOLI, P. *S. Ignazio di Loyola. Letiere e scritti scelti*. Milano, 1927, 246 p. | ex Civ. Cattolica 3 (1923) 140-146. [800]

WILD, K. *Das Exerzitienbuch des hl. Ignatius von Loyola*. Leutesdorf, 1927, 300 p.

Guia per la comprensió i ús dels clergues i fidels del *Llibre dels Exercicis* de Sant Ignasi. | ex Pastor Bonus 29 (1928) 155. [801]

BERNARD, H. *Essai historique sur les Exercices Spirituels de Saint Ignace depuis la conversion (1521) jusqu'à la publication du Directoire (1599)*. Louvain, 1926, 8.º, VII-264 p. (Museum Lessianum, Lect. Asc. et Myst. 27). [802]

KNELLER, C. A. *Ein Wort des hl. Ignatius von Loyola*. [Z. für Ascese u. Mystik 3 (1928) 253-256]. [803]

Sant Isidor

PÉREZ LLAMAZARES, I. *Estudio crítico y literario de las obras de San Isi-*

doro, arzobispo de Sevilla e influencia de las mismas en la reforma de la disciplina y formación del clero. León, 1925, 119 p. | ex Rev. Bén. 208 (1927). [804

Jerónimo de Osorio

BELL, A. F. G. *The humanist Jeronymo de Osorio*. [Rev. Hisp. 73 (1928) 525-556].

Portuguès, nat al 1506, gran amic d'Antoni Agustín, professor d'Escritura a Coimbra en 1537 i bisbe de Silves en 1564. La seva activitat literària, polèmica i política. [805

Juan de Avila

GONZÁLEZ RUÍZ, N. *El maestro Juan de Avila y su Epistolario*. [Bull. of Spanish Studies 5 (1928) 120-127; 154].

Divide el Epistolario en tres grups: *Cartas para santos, Cartas para mujeres, Cartas para hombres*. Quiere evocar la figura del predicador en su santo ministerio. [806

BUCK, J. M. DE. *Jean d'Avila et ses œuvres (1500-1569)*. [Nouv. Rev. Theol. 55 (1928) 30-49].

Quelques traits distinctifs de l'œuvre avilienne. *L'Epistolario. L'Audi Filia*. De quelques autres traités spirituels. Conclusion: "Il est rare qu'un auteur se livre deux fois parfaitement... Avila reste et restera toujours le grand virtuose de l'Epistolario..." [807

San Juan de la Cruz

A. DE LA P. *San Juan de la Cruz*. Madrid, 1928, 8.º, 222 p. | ex RHE 6651 (1928). [808

E. DE LA VIRGEN DEL CARMEN. *El nuevo doctor de la Iglesia San Juan de la Cruz*. Toledo, 1927, 248 p. [809

STANISLAO DI S. TERESA. *San Giovanni della Croce (1542-1591)*. Milano, 1926, 8.º, 260 p. (retrat). | ex An. Boll. 45 (1927) 483 [810

BRUNO DE SAN JOSÉ. *Biografía teresiana de San Juan de la Cruz* [El Monte Carmelo 32 (1928) 70-74; 225-232; 310-317]. [811

FR. EUFRASIO DEL NIÑO JESÚS. *San Juan de la Cruz en Polonia* [Monte Carmelo 32 (1928) 17-22] [812

PLA Y DANIEL, E., OBISPO DE AVILA. *El Amador de la Cruz y Doctor místico*. Pastoral. Avila, 1927, 58 p. | ex An. Ord. Carmel. 6 (1928) 325. [813

TRENOR, L. *Juan de Yepes*. Madrid, Ed. Voluntad, 1928, 259 p.

El texto marca una novísima y sugestiva orientación en la Hagiografía y es una completa revisión de la excelsa figura de San Juan de la Cruz. [814

WEHRLÉ, J. *Le doctorat de St. Jean de la Croix*. [Rev. Apologétique 46 (1928) 5-22]. | ex Rev. d'Asc. et Myst. 9 (1928) 334. [815

SILVERIO DE SANTA TERESA. *Génesis, autógrafos, copias y ediciones de los escritos de San Juan de la Cruz*. [Monte Carmelo 28 (1927) 553-564]. | ex Rev. d'Asc. et Myst. 9 (1928) III. [816

SILVERIO DE SANTA TERESA. *Cultura de San Juan de la Cruz y crítica textual de los autógrafos, códices y ediciones de sus obras*. [Monte Carmelo 32 (1928) 364-371; 387-396; 437-449; 494-505]. [817

SILVERIO DE SANTA TERESA. *Cántico espiritual y poesías de San Juan de la Cruz según el código de Sanlúcar de Barrameda*. Reproducción fototipográfica. Edición y notas. Burgos, 2 vol., 8.º. | ex Rev. d'Asc. et Myst. 9 (1928) 333. [818

P. JUAN DE JESÚS MARÍA (Aravalles). *Tratado de oración escrito en 1587 por el V. P. J. de J. María, discípulo del glorioso Doctor místico San Juan de la Cruz, sacado ahora a luz por un reli-*

gioso de la misma orden. Toledo, 1926, 210 p. | ex Anal. Ord. Carmel. 6 (1928) 335-336. [819]

LEBRETON, J. *La nuit obscure d'après Saint Jean de la Croix*. [Rev. d'Asc. et Myst. 9 (1928) 3-24]. [820]

CLAUDIO DE JESÚS CRUCIFICADO. *Consecuencias de un texto de San Juan de la Cruz*. [Mensajero de Sta. Teresa 5 (1927) 216-303]. ex Rev. d'Asc. et Myst. 9 (1928) III. [821]

EUGENIO DE SAN JOSÉ. *La contemplación de fe, según la subida del Monte Carmelo*. [Monte Carmelo 32 (1928) 9-16; 54-60; 105-115; 152-4]. [822]

CLAUDIO DE JESÚS CRUCIFICADO. *Influencia y desarrollo de la autoridad y doctrina de San Juan de la Cruz, hasta las controversias antiquietistas*. [Monte Carmelo 32 (1928) 65-69, sigue en varios números]. [823]

G., J. *Quaedam notabilia de doctrina mystica praeprimis S. Joannis a Cruce*. [Coll. Brugenses 54 (1927) 561-591]. | ex Divus Thomas, Plac. 31 (1928) 157. [824]

Juan de Segovia

MARCH, J. M. *Sobre el concilio de Basilea y Juan de Segovia*. [Est. Ecles. 7 (1928) 114-119].

Noticia de cinco códices de la Biblioteca Universitaria de Salamanca, importantes para la historia del Concilio de Basilea, cuyas actas íntegras y auténticas contienen; también para el estudio de las ideas teológicas y jurídicas que entonces se debatían y en especial para el conocimiento de nuestro Juan de Segovia, relaciones y correspondencia que mantuvo con el cardenal Nicolás de Cusa. [825]

Joseph a Spiritu Sancto

ANASTASIUS DE S. PAULO. "*Eucleatio Mysticae Theologicae S. Dionysii Areopagitae Episcopi et Martyris per*

quaestiones et resolutiones scholasticomysticas" auctore P. JOSEPH A SPIRITU SANCTO, Carmelita Discalceato Lusitano (1609-1674). [Carmelitana I (1927) fasc. II]. | ex Rel. y Cult. 2 (1928) 310. [826]

Juvenius

OREJÓN, A. *La Historia evangélica de Juvenio*. [Rev. Esp. de Est. Bib. I (1926) n. 7 p. 3-19].

Notes biogràfiques i comentaris bíblics al poema del poeta hispànic. [827]

Kempis

BRASÓ, L. *La imitació de Crist i els seus vuit traductors en llengua catalana*. [Exercitatorium 2 (1927) 230-232; 274-279; segueix]. [828]

Lope de Vega

BROOKS, J. *Slavery and slave in the works of Lope de Vega* (L'esclavitud i els esclaus en les obres de Lope de Vega). [The Romanic Review 19 (1928) 232-243]. [829]

DEPTA, M. V. *Lope de Vega*. Breslau, 1927, 344 p.

Estudi de Lope i dels diversos grups de les seves comèdies, entre els quals el de comèdies bíbliques i sagrades (p. 275-289) i el d'*autos sacramentales* (p. 290-298). [830]

Luis de Granada

SWITZER, R. *The ciceronian style in Fr. Luis de Granada*. Instituto de las Españas, New York, 8.º, VI-159 p. [831]

Luis de León

BERTRAN I PIJOAN, LL. *El IV centenario de Fray Luis de León*. Notes literàries. [Par. Crist. 43 (1928) 38-41]. [832]

MARTÍNEZ NÚÑEZ, Z. *Oración fúnebre a Fray Luis de León*. [Rel. y Cult. 2 (1928) 559-571].

Fué pronunciada por el Excmo. Sr Arzobispo de Santiago, con motivo del cuarto centenario de Fr. Luis de León, el 26 de mayo de 1928, en la catedral de Salamanca. En ella se teje una elocuente semblanza del sabio agustino, haciendo resaltar sus sólidas y heroicas virtudes, sus vastos conocimientos y su inspiradísimo numen poético siempre sereno, avalando todo ello con el testimonio de numerosos admiradores de Fray Luis. [Quera 833

LHANDÉ, P. *Fray Luiz de Léon. A l'occasion de son quatrième centenaire. [Études 195 (1928) 729-746].* [834

BLANCO ALVAREZ, P. G. *Con ocasión de un centenario: "De mis memorias, Fray Luis de León."* [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 380-386; 441-45; 512-516]. Discurso. [835

SÁNCHEZ, R. *En el cuarto centenario de Fray Luis de León.* [El Instituto (Madrid) 1 (1928) n. 2]. | ex Universidad 5 (1928) 747. [836

BELL, A. F. G. *Tabla cronológica de los principales acontecimientos de la vida de Fr. Luis de León.* [Rel. y Cult. 2 (1928) 342-349].

Es una especie de crónica, en la cual vienen apuntados todos los hechos de la vida de Fray Luis de León, que pueden ofrecer algún interés para el historiador, desde su nacimiento en Belmonte, provincia de Cuenca (1527), hasta su muerte en el convento de agustinos de Madrigal de las Altas Torres, y su sepultura en Salamanca (1591).

[Quera 837

ZARCO, P. J. *Breves apuntes biográficos (de Fray Luis de León).* [Rel. y Cult. 2 (1928) 337-341].

Aparecen reseñados los hechos más salientes de la vida de Fr. Luis de León, maestro en Sagrada Teología en Salamanca, el año 1560, que ocupó el año siguiente la cátedra de Teología de San-

to Tomás, y cuatro años después la de Durando. En 1572 una tempestad fraguada contra él le sumerge durante cuatro años y medio (el autor dice seis) en los calabozos de la Inquisición, en los cuales compuso su *Protestación de Fe* y varias de sus obras maestras. Liberado de su prisión a fines de 1576, ocupó tres años después la cátedra de Biblia, que regentó hasta su muerte, acaecida en 1591. Pocos días antes acababa de ser nombrado Provincial.

[Quera 838

UDINA MARTORELL, S. *Fray Luis Ponce de León.* [Juventus (1928) 216-17].

Esbozo de la vida de Fray Luis de León. [Quera 839

PACHECO, F. *El maestro Fr. Luis de León.* [Rel. y Cultura 2 (1928) 324-27].

Elogio antiguo en honor de Fr. Luis de León, en el cual se narran los rasgos principales de su vida y sus relevantes méritos. Concluye con un epigrama latino y unos versos castellanos.

[Quera 840

ARILUCEA, D. P. DE. *El Ven. P. Fr. Luis de León y su intervención en la fundación de los Recoletos.* [Arch. Agust. (1928) sept.-oct.-dic.]. | ex Rel. y Cult. 4 (1928) 298. [841

G. y A., P. *Documentos históricos.* [Rel. y Cult. 3 (1928) 145-152; 309-313; 4 (1928) 91-92; 151-159].

"Proceso de la cathedra de propiedad de philosophia mral que vaca por muerte de... D. Francisco Sancho." Se pide la cátedra para Luis de León. Julio de 1578. Extracto. [842

G. y A., P. *Oposiciones de Fr. Luis de León a la cátedra de Filosofía moral en la Universidad de Salamanca.* [Rel. y Cult. 2 (1928) 231-242; 3. 145-152].

En la nota preliminar refiérese la presentación oficial de Fr. Luis de León

ante el claustro de la Universidad de Salamanca, después que el 11 de diciembre de 1576 le fué comunicada la sentencia absoluta del tribunal de la Inquisición. Renunció a la cátedra de Durando, y casi por unanimidad le fué otorgada una cátedra extraordinaria de teología, de la que tomó posesión el 29 de enero. En esta ocasión pronunció la célebre frase: "Decíamos ayer". Año y medio más tarde vacó la cátedra de filosofía moral por muerte de su catedrático en propiedad D. Francisco Sancho, obispo de Segorbe. Presentáronse luego como candidatos el maestro León y el P. Zumel, mercedario. En el archivo de la Universidad de Salamanca se conserva el proceso de estas oposiciones. El tribunal formado para esto declaró hábil a Fr. Luis, inutilizó a su contrincante, y le declaró inhábil por haber contravenido a los estatutos universitarios. Entre los documentos históricos se da en resumen el proceso, en el cual aparecen los cargos que resultaron contra Zumel, de la información de oficio que hizo el rector de la Universidad, Juan de Acuña, los que presentó el mercedario contra Fr. Luis de León, y la respuesta que éste dió en su descargo por medio de su procurador Diego de Lombráña. [Quera 843]

RODRÍGUEZ, C. *La lección de Fray Luis de León y de San Juan de la Cruz*. [Rel. y Cult. 2 (1928) 544-558].

Paralelo entre ambos, que a las veces muestra los contrastes entre uno y otro, como al narrar los distintos y aun contrarios pasos de la vida del ángel del Carmelo y del vate agustino, hasta su entrada en religión; lo cual contribuye a esclarecer la diversidad de producciones literarias de ambos. No es fácil rastrear qué partido tomó Juan Yepes cuando estudiaba en las aulas salmantinas, si entre los aliados, o entre los adversarios de Fr. Luis de León. Lo que no puede negarse es que este último

fué un gran entusiasta de la reforma del Carmelo. La diversidad de mística y de erudición que se echa de ver en las obras de San Juan de la Cruz y Fr. Luis de León se explica por la diversidad de circunstancias en que se hallaron y de fines que se propusieron. Es cierto con todo que hay fragmentos en las obras del uno que recuerdan otros del otro. Cifrándonos a la poesía, bien dijo Menéndez y Pelayo que los versos de San Juan de la Cruz no parecen ya de hombre sino de ángel; y, en cambio, leyendo los del maestro León, entre las alas de ángel, se ve latir su corazón de hombre, como lo muestran ejemplos escogidos. [Quera 844]

IBRAS, B. *El carácter de Fr. Luis de León*. [Rel. y Cult. 2 (1928) 350-370].

El carácter de Fr. Luis de León fué de los que Paulhan hubo de clasificar entre los reflexivos o dominados por inhibición sistemática. En su ideología se ven las huellas tangibles de aquel señorío elegante y austero, que constituía el fondo inconfundible del altísimo poeta. Tanto en verso como en prosa Fray Luis de León era el mismo espíritu sofiado y condensador del propio yo, cuya psicología era esencialmente dinámica. Su carácter en las luchas universitarias fué antes que nada reformista y no simplemente gremial, ni mucho menos personalísimo, como alguien ha dicho. Cuando se trataba de defender la justicia, con el maestro León no valían componendas. Los testimonios coinciden en afirmar la integridad de su conducta *inter claustra*. El insigne salmantino no era de carácter impasible, ni voluble e impresionable; mas si bien se alzó contra la ruindad y alevosía, y contra la rutina cómoda y ciega, se mantuvo siempre en su linderó, sin rodar jamás por la pendiente de pasiones mezquinas. [Quera 845]

ZARCO, J. *Noticia sumaria de algunos libros y estudios que tratan del maestro*

Fray Luis de León, y títulos de sus obras. [Rel. y Cult. 2 (1928) 592-609].

Dos partes tiene este artículo: I. Estudios y libros que tratan de la persona y doctrinas de Fr. Luis de León. II. Títulos de las obras que escribió maestro León. Es un trabajo de mera bibliografía; no se exponen ni mucho menos se critican las obras citadas.

[Quera 846]

MENÉNDEZ Y PELAYO. *Informe sobre las obras latinas de Fray Luis de León.* [Rel. y Cult. 2 (1928) 460-465].

Informe que el Excmo. Sr. D. Marcelino Menéndez y Pelayo, individuo de número de la Real Academia de Ciencias Morales y Políticas, sometió a la misma, siendo aprobado en sesión del 13 de marzo de 1900. Dicho informe en 1901 fué publicado en *Revista Ibero-Americana de Ciencias Eclesiásticas* (revista de escasa vida y corta difusión) y apareció de nuevo aquí. Es en extremo laudatorio, ya porque Menéndez y Pelayo fué un ferviente admirador del maestro León, como él mismo lo confiesa, ya porque las *obras latinas* de éste eran inéditas en su mayor parte y nunca habían sido coleccionadas, hasta la edición sobre la cual recae el informe, y que salió de Salamanca desde 1891 a 1895, en siete volúmenes.

[Quera 847]

REVILLA, M. *Fr. Luis de León y los estudios bíblicos en el siglo XVI.* [Rel. y Cult. 2 (1928) 482-530].

Els que coneixen Fra Lluís de León només com a poeta i artífex de la llengua castellana, sols el mig coneixen. Se l'ha d'estudiar com a poeta, prosista, filòsof, teòleg i escriptorista, catedràtic i orador, asceta i místic, humanista i com home de pregon esperit religiós. — Lluís de León escriptorista. Dos testimoniatges: el de Salinas a la Inquisició i el de Didac de Loarte. Renovà la teologia formant els teòlegs del Concili Tridentí. Havia estudiat a Salaman-

ca, completà els estudis a Alcalà en lingüística i bíblica. Contraris als que científicament treballaven, hi havia els que Arias Montano anomenà *genus incultum et barbara semper natio*. A aquests se'ls oposà Fra Lluís de León. — Fra Lluís i les ciències auxiliars de la Bíblia. — Llorenç Valle, humanista, explicà Nou Testament, sols filològicament. També Erasme i Nebrija. El P. Anton d'Arce no sabia hebreu. Fra Lluís era un famós hebraïsta, però també teòleg. Defensa feta per ell mateix en contra l'acusació que menyspreava la teologia escolàstica. N'ensenyà catorze anys. — Fra Lluís de León i la inspiració bíblica. [Casanelles 848]

BOVER, J. M. *Fr. Luis de León, traductor de San Pablo.* [Est. Ecles. 7 (1928) 417-431].

Entre els més insignes escriptoristes dels segles XVI i XVII i entre els espanyols en primer terme cal posar Fra Lluís de León. Pels seus comentaris als gálates i a la segona als tessalonicencs, té un lloc molt honorable entre els comentadors de l'apòstol. En els seus *Los nombres de Cristo* és un dels principals precursors de la interpretació de la teologia de Sant Pau. Es notable la traducció castellana de molts passatges. Les més sobiranes concepcions teològiques del gran Apòstol a penes no han assolit mai una expressió tan ampla i pregona com en *Los nombres de Cristo*. Tradueix de la Vulgata o del grec. Seguidament dona els textos traduïts. La versió és personalment seva. Comparant amb la de Casiodoro de Reina res no hi té a veure. Hi ha textos traduïts dues i tres vegades i diversament traduïts; no copiava. Quant al text que féu servir, hi ha casos dels textos traduïts dues voltes que una vegada tradueix del llatí, altra del grec. Les seves versions concorden amb el grec de les Políglotes d'Alcalà i Anvers. En absolut no pogué tenir les edicions de Robert Ste-

fan. L'edició llatina no es pot precisar. — Crítica textual. — Quan li interessa es regeix per principis de crítica textual. Distingeix entre els còdexs de la Vulgata. Freqüentment dona preferència al text grec. — Fidelitat de la traducció. — Habitualment és molt exacta. És mestre en reproduir el pensament de l'Apòstol. No és tan estricta la fidelitat literal com la interpretació del pensament. Amb escrupolosa exactitud tradueix Job i el Càntic, més lliure en traduir Sant Pau. Allí traductor aquí teòleg. Aquesta llibertat en Sant Pau a voltes afecta a la gramàtica, altres al fons. — Propietat i elegància. — Les seves traduccions, literals o lliures, són sempre elegants. El més admirable d'ell no és el traduir la paraula, sinó la *Teologia de Sant Pau*.

[Casanelles 849

ROVIRA Y PITA, P. *Fr. Luis de León, maestro de la prosa castellana*. [Rel. y Cult. 2 (1928) 371-388].

Fragmento de una conferencia pronunciada por su autor a los alumnos del Real Colegio de Alfonso XII de El Escorial. Tal vez no esté del todo acertado el título de este trabajo. Se habla en él de los caracteres del Renacimiento. Se describen los rasgos más salientes de la vida de Fr. Luis de León, y especialmente su tarea de traducir del original al romance el libro del *Cantar de los Cantares*, versión que constituyó la principal acusación que presentaron contra él sus enemigos. Con esta ocasión se habla de la Inquisición, y del fallo favorable a Fr. Luis que ció este tribunal, después de casi cinco años que duró la causa. Se aducen algunos párrafos del libro de *Los nombres de Cristo*, cuando trata del nombre de *Brazo de Dios*. Finalmente se exhibe el estado de la prosa castellana al principio del siglo XVI, y lo que aportó el maestro León a la obra del perfeccionamiento de la misma.

[Quera 850

MARCOS DEL RÍO, F. *La doctrina mística de Fr. Luis de León*. [Rel. y Cult. 2 (1928) 531-543; 3, 49-65; 205-220; 4, 47-67].

Se aducen testimonios de autores que agruparon a Fr. Luis de León entre los místicos. Para probar que fué realmente un escritor místico, comienza el P. Marcos del Río por definir la ciencia mística y se extiende largamente en la exposición de la vida sobrenatural. Su tesis viene a ser esta: "Fr. Luis de León si no es un tratadista místico, es sin duda alguna un escritor místico". Cita numerosos textos suyos, principalmente de *Los nombres de Cristo*, en los que expone la causa, el principio y las operaciones de esta vida sobrenatural, que radica toda en Cristo. Discurre luego por diversas obras de Fr. Luis, en las cuales señaló por menudo los varios grados de perfección, y hace hincapié en el deseo de lo espiritual que el Señor infunde en el alma, y en el amor encendido de Dios, que de aquí resulta. Aparece la lucha continua de adversidades y tentaciones, que ha de mantener el alma en su camino ascendente hacia la santidad, en la cual se purifica como el oro en el crisol y adquieren solidez sus virtudes. Con textos de Fray Luis viene explicado el *ilapso* místico, y sus efectos principales en las almas agradecidas con esta merced de Dios.

[Quera 851-852

IBÁÑEZ, D. *El genio lírico de Fr. Luis de León y sus traducciones de los Salmos*. [Rel. y Cult. 2 (1928) 424-436].

Fr. Luis de León es el más grande de los líricos castellanos. Su poesía de corte horaciano es siempre cristiana; en ella reconocemos la estrofa lírica de Garcilaso. No hay en maestro León el lujo de expresión que se reconoce en otros poetas, pero aventaja a todos en grandeza de ideas, sublimidad de pensamiento y fuerza de imágenes, encerradas en expresiones oportunas, nue-

vas y sencillas. Fr. Luis es, sin duda, el mejor traductor de los Salmos en verso castellano. El P. Ibáñez aduce algunas estrofas admirables. Con una sobriedad y parsimonia en las descripciones y enumeraciones junta el vate salmantino un sentimiento profundamente religioso, que no se echa de ver en otros traductores castellanos, si bien le superen alguna que otra vez. Cita el articulista varios ejemplos, y muestra que el traductor que más se le parece en el estilo y en el gusto es Malón de Chaide, quien más parafraseó que tradujo los Salmos. La poesía de Fr. Luis, como la de los libros sagrados habla más al alma que a los nervios. Es el arte maravilloso que oculta a los ojos de los profanos el trabajo y artificio del poeta.

[Quera 853

LLOBERA, J. *Proyecto de una edición crítica de las poesías de Fray Luis de León*. [Rel. y Cultura 3 (1928) 95-107; 263-43; 4 (1928) 91-102, continúa].

[854

RUBÍO Y LLUCH, A. *Breves consideraciones sobre Luis de León como poeta crítico*.

Discurso leído en la sesión conmemorativa del IV centenario del nacimiento de Fray Luis de León, celebrada el 2 de mayo de 1928 en la Universidad de Barcelona. Barcelona, 1928, 32 p., 4.º

[855

BLANCO GARCÍA, P. F. *Fray Luis de León (obras poéticas)*. [Rel. y Cultura 2 (1928) 410-423].

[856

DIEGO DE VALENCINA. *Poesías inéditas, atribuidas al Maestro Fr. Luis de León*. Sevilla, 1928, 22 p. + ex Sal Terrae 17 (1928) 863.

[857

HORNEDO, R. M. *Algunos datos sobre el petrarquismo de Fray Luis de León*. [Razón y Fe 85 (1928) 336-353]

Reconoce el autor del artículo lo poco que otros se han ocupado de este

asunto. Apunta la introducción del petrarquismo en España, del cual participó Fr. Luis de León. Pasa a reseñar los puntos de contacto que pueden observarse entre las páginas de las Rimas del vate florentino y el tesoro poético del Maestro León. Los cinco sonetos de Fr. Luis han de incluirse entre las imitaciones directas del Petrarca, sin que sea tan fácil definir las fuentes de aquellos. El amor está en la esencia misma del petrarquismo, y por eso, cuando León cayó en la tentación de escribir sonetos a la petrarquesca, no pudo escoger otro tema que el amor con acentos que recuerdan al cantor de Laura. El vate agustino, si bien no tradujo canciones petrarquistas, las imitó con tanto acierto, que aquella que intituló "Imitación del Petrarca", se reviste totalmente de la menlancólica dulzura del poeta florentino y de su cadenciosa manera, aunque sin despojarse de la potente vitalidad propia. Fr. Luis de León compuso una poesía, la mejor, tal vez, de cuantas se han escrito en castellano, en honor de la Virgen, que es una imitación de la espléndida y devota canción con que cierra el Petrarca el libro de oro de las Rimas. Y en frases de Menéndez y Pelayo la canción de Fr. Luis es muy superior a la del Petrarca. No hay que olvidar que el cantor de Laura es el poeta del amor terreno, mientras que el vate agustino es el poeta del cielo.

[Quera 858

GUTIÉRREZ, M. *Fray Luis de León, pensador cristiano*. [Rel. y Cultura 2 (1928) 437-459].

Se han forjado falsos juicios formados sobre la mayor o menor pureza de sentir del insigne Maestro. Se le vindica de ellos en este artículo. No hay para qué negar la independencia de criterio con que pensaba Fr. Luis en materias libres. Rechazando con todo el racionalismo religioso de Lutero, reprendió la libertad de conciencia por éste predica-

da, y enseñó el verdadero concepto de la libertad cristiana. En sus opiniones teológicas puso siempre a salvo el dogma, dirigiendo sólo sus críticas a apreciaciones accesorias del mismo, que la Iglesia deja libres a las escuelas. En su afición al texto hebreo de la Escritura, en sus críticas del griego de los Setenta, y en sus reparos a la Vulgata, el desacierto del maestro León lo fué de conducta y no de doctrina. El P. Gutiérrez hace ver cuán falsamente se ha acusado a Fr. Luis de guardar silencio con respecto de la controversia protestante; pues son bastantes las ocasiones en que atacó las doctrinas de los novadores en sus escritos. Estudiando el proceso movido contra Fr. Luis de León, se ve la inocencia de éste, pues el Santo Oficio le declaró absuelto de las inculpaciones dirigidas contra él. Se le advirtió que cuidara de hablar en adelante con más cautela; pero no se le censuró proposición alguna. [Quera 859]

GARCÍA DE CASTRO, R. G. *Fr. Luis de León teólogo y escriturario*. Discurso. Granada, 1928. | ex Rev. Esp. Est. Bíblicos (1928) n. 26 p. 321. [860]

REVUELTA, J. *Fray Luis de León y sus bibliógrafos*. [Arch. Agust. (1928) mayo. | ex Rel. y Cult. 3 (1928) 158]. [861]

GONZÁLEZ OLIVEROS, W. *Lecciones de Fray Luis de León en la Restauración de los valores culturales hispánicos*. Discurso. El Escorial, 1928. | ex Universidad, 5 (1928) 742. [862]

CAYUELA, A. M. *Las grandes perspectivas cristianas en Fr. Luis de León*. [Razón y Fe 83 (1928), 5-20].

El autor de este artículo nos da cuenta de las bellezas encerradas en el libro de los *Nombres de Cristo* de Fr. Luis de León, quien presentó en él una como visión de Cristo, el cual "con más razón aún que el universo corpóreo, se

podría asimismo llamar el cosmos sagrado del mundo sobrenatural". León expone el grandioso plan de Dios en la Encarnación, la regeneración del alma por Cristo, la índole y excelencia de esa cualidad sobrenatural, que Cristo inunde en el alma del que se justifica; todo con aquella sublimidad estética que tanto entusiasmaba a Menéndez y Pelayo. Imagen nueva es aquel comparar la fundación de la Iglesia con la creación del mundo. Valiente es la exposición del nombre *Brazo de Dios*, en que campea el dominio que Fr. Luis poseía de la divina Escritura. El P. Cayuela hace hincapié en una atinadísima reflexión que constituye todo el argumento del nombre *Amado*, y nos muestra cómo León sabe iluminar los horizontes del dogma católico y enardecer el alma en sobrenaturales amores. El supo conciliar un íntimo gusto por la poesía y el espíritu de las Sagradas Escrituras, de suerte que se juntase en un solo hombre el clásico y el cristiano. [Quera 863]

CAPÁNAGA, V. *Fray Luis de León y la cultura religiosa*. [Rel. y Cultura 2 (1928) 389-409].

Este trabajo versa sobre la obra de Fray Luis de León *Los Nombres de Cristo*. El P. Capánaga hace ver la plasticidad, vida y belleza inimitable que se encierra en esta obra maestra, en medio de una trabazón arquitectónica vigorosa. La escribió León en castellano, y no en latín, como se acostumbraban escribir entonces las obras de este género, y tuvo que defenderse de las acusaciones que por esto le dirigieron. Fray Luis nunca desciende al terreno de la árida discusión escolástica. *Los Nombres de Cristo* se nos exhiben como ejemplar insuperable de propaganda católica. En él posee el señorío de las formas discretas y elegantes. Nadie le aventajó en serenidad luminosa, en nitidez de ideas, en la pureza de la forma, en el garbo de las metáforas, en el ritmo

clásico, y en la numerosidad del período rotundo y elegante. Ni es la belleza que sale de las manos de Fr. Luis cosa muerta, sino vida palpitante, que al par causa en el ánimo la *sophrosyne* o virtud del orçen y sosiego. [Quera 864]

GIL, PRIETO, J. *La antigua granja agustianiana denominada "La Flecha"*. [Rel. y Cult. 2 (1928) 466-481].

Tres partes tiene este trabajo. I. "Precedentes históricos". Se describen los antecedentes de esta quinta hasta que fué a parar a manos de los P. Agustinos, las reformas que en ella hicieron y los pleitos que por su causa tuvieron que llevar. II. "La Flecha en tiempo y en las obras de Fr. Luis de León". En su famosa obra *Los nombres de Cristo* la constituyó teatro de aquellos diálogos sublimes entre Marcelo, Juliano y Sabino. El P. Gil Prieto aduce varios pasajes de este libro en los que el vate describe la poética quinta La Flecha. "Sus deliciosos hechizos constituyeron una fuente exuberantísima de inspiración para el preclaro vate agustino" en sus odas, especialmente en las que comienzan por las palabras *Qué descansada vida y Cuando la noche obscura*. III. "La Flecha en la actualidad". Destruído el convento salmantino de San Agustín por las hordas revolucionarias de principios del siglo XIX, la granja fué a parar a manos extrañas. Actualmente pertenece al conde de las Cabrillas, quien ha tenido la iniciativa de restituirla, en lo posible, al estado en que se hallaba en los días de Fr. Luis de León. Se citan al final dos poesías de modernos literatos que celebraron La Flecha. [Quera 865]

Ramon Lull

PEERS, E. ALLISON. *A life of Ramon Lull... now first translated from the Catalan*. London, 1927, VII + 86 p.

Edició del text llatí de la famosa *Vida coetània* de Ramon Lull, segons el

text català del British Museum, i traducció anglesa. | ex Est. Univ. Cat. 12 (1927) 276-78. [866]

GALMÉS, S. *Viatges de Ramon Lull*. [Par. Crist. 45 (1928) 196-225].

Conferència amb abundoses notes documentals sobre els viatges de Ramon Lull, especialment sobre els viatges d'apostolat. [867]

RUBIÓ BALAGUER, J. *Notes sobre la transmissió manuscrita del opus lullianum*. [Franciscalia 335-348].

Notes bibliogràfiques per a fer a remarcar l'interès que pot tenir l'estudi de la història de la transmissió dels manuscrits lullians. Un catàleg general d'obres de Ramon Lull que no es proposés posar en evidència la filiació dels textos, no seria pas de gran ajuda a la història del lullisme. [868]

OVEJERO MAURY, E. *Raimundo Lullio. El libro del Ascenso y Descenso del entendimiento*. Madrid, 1928, LXXI + 200 p. (Biblioteca de Filósofos Españoles, vol. I). | ex Criterion 4 (1928) 345-349. [869]

BYLES, A. T. P. *The Book of the Order of Chivalry translated and printed by W. Caxton from a French version of Ramon Lull's Le livre del Ordre de Cavagleria together with Adam Loutfoul's Schottish Transcript*. London. The early English Text Society, 1926, XVIII, 743 p.

Reimpressió del text anglès de Caxton del segle XV i una transcripció escocesa també del segle XV, collacionant-les de vegades amb els manuscrits de la versió francesa i fins amb l'original català. L'edició va acompanyada d'extensos comentaris lingüístics i d'una ampla informació bibliogràfica. | ex Est. Univer. Cat. 12 (1927) 281-82. [870]

PEERS, E. ALLISON. *The Book of the Beasts translated from the Catalan*. London, 1927, IX + 90 p.

Traducció anglesa d'*El llibre de les bèsties* de Ramon Llull. | ex Est. Univ. Cat. 12 (1927). [871.

SINGER, D. WALEEY. *The alchemical Testament attributed to Raymond Lull*. [Archeion 9 (1928) 43-52].

No és fàcil que sigui Lull l'autor d'aquests tractats d'alquímia que li son atribuïts. Potser n'era Ramon de Tàrrega o un Raymundus de Terminis. Manuscrits del segle xv amb el *Testamentum* que contenia la part teòrica i pràctica. Obra diferent era el *Testamentum majus* que en un manuscrit d'Oxford va seguit d'una *Cantilena* (en català), *Aphorismi* en llatí i altres textos de menys importància. [872

AVINYÓ, J. *La il·lustració divina del Beat Ramon Llull i orígens de sa ideologia científica*. [Criterion 4 (1928) 418-428].

Els orígens del sistema científic lullianà els trobarem no en la filosofia dels àrabs, sinó en ço que pertany a l'ascens de l'enteniment en Aristòtil i en ço que pertany al descens en Plató. [873

SAINZ RODRÍGUEZ, P. *Raimundo Lullio y sus relaciones con la mística semítica*. [Inv. y Progreso 1 (1927) 20-21].

Influencia manifesta de los árabes sobre Lull. Trascendencia posterior del lulismo. [874

Maldonado

TRIVIÑO, E. *El libro del P. J. M. Prat sobre el P. Juan de Maldonado*. [Rev. del C. de Est. Extrem. 1 (1927) 73-77].

L'autor estudià somerament el Pare Maldonado (1533-1583) i anuncia que publicarà les seves obres traduïdes al castellà. [Rius 875

Medina

MENÉNDEZ-REIGADA, J. *El pseudo-probabilismo de Fray Bartolomé de*

Medina. [Ciencia Tomista 37 (1928) 35-57].

Els sistemes moderns, segons el parer de l'autor, que s'han inventat per resoldre amb certesa pràctica el dubte especulatiu en matèries morals no són res més que una comoditat per a sortir del pas bé o malament i li semblen un retrocés de la ciència moral, sobretot el probabilisme. Medina s'escandalitzaria de la imputació que li han fet de fundador del probabilisme. Aquest sistema no té altre fonament que una mala interpretació dels textos d'aquest autor. Medina mai no va utilitzar el probabilisme sinó que era eclèctic com tots els moralistes antics, els quals no es servien només dels principis reflexos d'un sol sistema sinó que empraven els de tots els sistemes, segons convenia. No obstant no es troba, diu l'autor, cap vestigi en les obres de Medina d'haver ell emprat el probabilisme. Aquestes afirmacions són sostingudes i provades amb l'examen d'alguns textos de Medina, sobretot el famós comentari a l'art 6 i 17 de la 1.ª 2.ª de Sant Tomàs que és el cavall de batalla dels probabilistes.

[Treserra 876

Fr. Josep Oliva

OLIVA, J. *El tractat de l'analogia* (continuació) text. [Criterion 4 (1928) 203-213].

El bocí de tractat a què fa referència la present nota, comprèn els dubtes quart, cinquè i sisè amb les respectives solucions i defensa contra algunes dificultats de les opinions contràries. Dubte quart: *Utrum detur exclusio formalis in omni distinctione formali*. Es la *conclusio* contra els nominals que no és igual distinció formal i exclusió formal i la raó és que es dona de fet distinció sense exclusió el mateix en l'ordre formal que en l'ordre real com quan les parts són distintes del tot i incloses en ell. Dubte cinquè: *An dependentia causet analogiam et quam analogiam fun-*

det. Respon Fra Oliva que la dependència metafísica entre dos éssers causa analogia perquè en força de la dependència metafísica la raó comú no és una *simpliciter* sinó *secundum quid* i aquesta analogia és de proporció perquè aquesta raó comú és extrínseca en aquell que depèn de l'altre. Aquesta analogia no obsta que dos éssers dependents l'un de l'altre siguin unívocs en el gènere com per exemple pare i fill són homes. I així creu que ha d'interpretar-se l'opinió seva i dels tomistes. Dubte sisè: *Utrum sola inclusio fundet analogiam et quam?* Respon amb els tomistes que la soia inclusió és prou per fer analogia i que aquesta analogia és de proporció.

[Treserra 877]

Ortí y Lara

GÓMEZ IZQUIERDO, A. *Don Juan M. Ortí y Lara. Su labor filosófica.* [Anales de la Facultad de Filosofía y Letras. Universidad de Granada 3 (1927) 67-86]. [Rius 878]

Sant Pacià

DALMAU, J. *La doctrina del pecat original en Sant Pacià.* [An. Sac. Tarrac. 4 (1928) 203-210].

Lamenta el P. Dalmau que sigui tan poc coneguda en els tractats teològics i en les patologies i històries del dogma la doctrina del nostre Bisbe entorn del pecat original. Transcriu alguns fragments de les seves obres, en fa després una traducció breument parafrasejada i assenyalava en curtes comentaris teològics la posició dogmàtica del Sant Doctor. En el *Sermo de Baptismo* troba expressades les dues tesis cabdals del dogma catòlic, és a dir, un veritable pecat existent en tots els homes, derivat d'Adam i en certa faïso el mateix pecat d'Adam, i la seva transmissió per generació. En el *De similitudine carnis peccati* declara Sant Pacià com les molèsties d'aquesta vida són ara conseqüències del pecat original. En conclusió: si considerem

Sant Pacià en el desenrotllament històric del dogma del pecat original, hom deu posar-lo al costat de Sant Ambrós, de l'Ambrosiastre i d'altres consemblants testimonis de la tradició cristiana, gairebé contemporanis de les primeres negacions del pelagianisme.

[Quera 879]

Dr. Palacios Rubios

BULLÓN Y FERNÁNDEZ, E. *Un colaborador de los Reyes Católicos. El doctor Palacios Rubios y sus obras.* Madrid, 1927, 4.º, XI + 400 p. | ex Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 271-80. [880]

Pedro de Valencia

CALDERÓN, R. *Pedro de Valencia. Noticias para su vida.* [Rev. del Cent. de Est. Extrem. 1 (1927) 360-69].

Publica un fragment de biografia, segons el ms. A 87 de la Bib. Nacional, incloent-hi altres noves dels seus biògrafs i refuta l'opinió de Barrantes que aquest fragment sigui del bisbe Rodrigo Dosma, entre altres raons que ho confirmen perquè aquest morí molts anys abans que Valencia. [Rius 881]

CALDERÓN, R. *Pedro de Valencia, el precursor.* [Rev. del C. de Est. Extrem. 1 (1927) 53-60].

L'autor estudia somerament les idees d'aquest poígraf de Zafra, de començaments del segle XVII i les compara amb les idees collectivistes d'Adam Smith i Henry George. [Rius 882]

CALDERÓN, R. *El concepto de trabajo en Pedro de Valencia.* [Rev. del Cent. de Est. Extrem. 1 (1927) 174-78].

Estudia les idees del *Discurso contra la ociosidad* de Pere de Valencia, sobretot de l'obligatorietat del treball, advertint abans que a la seva època no podia pendre un caire científic, encara que sigui empedrat d'erudició, sempre revelant l'esperit cristià que l'informava. [Rius 883]

Petrus Hispanus

GRABMANN, M. *Ein ungedrucktes Lehrbuch der Psychologie des Petrus Hispanus (Papst Johannes XXI, † 1277) im Cod. 3314 der Bibliotheca Nacional zu Madrid.* [Spanische Forschungen der Görresgesellschaft, I (1928) 166-173].

Després de fer menció d'altres obres ja conegudes del famós Petrus Hispanus, Grabmann ens dona a conèixer la seva troballa, en la Biblioteca Nacional de Madrid, d'un manuscrit amb l'obra *De anima*, fins ara desconeguda, d'aquest autor medieval. Ponderada la importància d'aquesta psicologia, Grabmann presenta solament una informació preliminar d'aquest còdex, tot promentent per a més endavant, amb la col·laboració d'altres erudits espanyols, una investigació crítica a base del text. El còdex enclou diverses obres, principalment comentaris d'Aristòtil, a més de l'obra *De anima* de Petrus Hispanus, qui tanmateix és l'autor de les *Summulae* i d'obres de medicina, qui més tard fou el Papa Joan XXI. Seguidament ve la descripció dels 13 tractats en què està dividida aquesta obra que "és potser la psicologia més voluminosa i més completa de la primavera de l'escolàstica". [Quera 884]

Prudenci

COLOMBO, S. *Il martirio di San Cipriano nell'Ode XIII "Peristephanon" di Prudenzio, secondo il Codice Ambrosiano D 30 Sup.* [Didaskaleion 6 (1928) 72-80].

La part més recent del manuscrit és del segle x. [885]

Nicolau de Quilis

NICOLAU D'OLWER, L. *Fra Nicolau Quilis i la seva traducció del llibre "De Officiis".* [Franciscalia, 288-296].

Copia el pròleg i l'epíleg del llibre esmentat, d'estil pedantesc i treballat, segons el ms. 228 de la Bib. de Catalu-

nya. Copia també un fragment de l'original llatí confrontat amb les interpolacions i amplifícacions de la versió catalana. [886]

Sant Ramon de Penyafort

MARTÍ ALBANELL, F. *Documents per a la Història de la Filosofia a Catalunya.* [Criterion 4 (1928) 85-88].

Notes sobre la *Summa de Poenitentia* de Sant Ramon de Penyafort, tinent en compte l'estudi de Teetaert a *Eph. Theol. Lov.* 5 (1928) 49-72. [887]

TEETAERT, A. *La "Summa de Poenitentia" de Sant Raimond de Penyafort.* [Ephem. Theol. Lov. 5 (1928) 49-72]

Els primers tractats del sagrament de la Penitència, d'ençà de mig segle XI, foren més aviat pràctics que teòrics. Gracià hi va introduir la teologia dogmàtica. En créixer extraordinàriament el dret canònic, restà molt dispers en manta obra, de faisó que, en començar el segle XIII, calgué que fossin redactats manuals d'ús corrent, en l'administració dels sagraments, sobretot de la Penitència: *Summae confessorum*. Segueixen una sèrie de dades sobre la vida i les obres de Sant Ramon, que el P. Teetaert repetí gairebé a la lletra en l'article d'ANALECTA de l'any passat. La part nova és la referent a la *Summa de Matrimonio*, que no fou una part 4.ª afegida per Sant Ramon a la *Summa de casibus*, com algú havia dit, sinó que iornà un tractat a part, i fou primerament un plagi o còpia de la Suma de Tancred, per bé que després rebé molts retocs de Sant Ramon. Discuteix també ací Teetaert la data de composició de la *Summa de casibus*, que en tot cas sembla eixí abans de 1234, contra l'afirmació d'alguns crítics. Un gran nombre d'autors, en compondre llurs Summes, reberen la inspiració del doctor català Sant Ramon. [Quera 888]

TEETAERT, A. *La doctrine pénitentielle de Saint Raymond de Penyafort.*

O. P. [Anal. Sacra Tarrac. 4 (1928) 121-182].

Presenta per davant la posició de la doctrina penitencial en l'Església a l'hora que Sant Ramon exhibí l'exposició de les teories penitencials; per la qual cosa ens dóna una síntesi de l'evolució que aquesta doctrina experimentà en allò que enclou d'accidental. Abans de Gracià, el sagrament de la Penitència fou més aviat tributari dels canonistes. Un cop foren ja massa carregades les Summes teològiques i canòniques, calgué, en començar el segle XIII, que hom arangés per als simples sacerdots manuals auxiliars en l'administració dels sagraments, i especialment del sagrament de la Penitència. Reberen el nom de *Summae Confessorum*, i estan totes elles plenes de casuística. Un lloc d'honor correspon a la *Summa casuum* de Sant Ramon de Penyafort. Ve un resum de la vida i les obres del savi penitencier i mestre general de l'ordre de Sant Domènec. El P. Teetaert es ceneix ara a parlar de la *Summa casuum* composta principalment pel Sant en ajut dels seus germans de religió. Finida la Suma, Sant Ramon afegí un *Tractatus specialis de matrimonio*. Ambdues obres foren molt glossades. Segueix en l'article una llarga explicació de la doctrina penitencial de Sant Ramon, en la qual desagraden algunes repeticions. La doctrina penitencial del docte dominic està generalment d'acord amb les teories defensades en aquells temps per teòlegs i canonistes anteriors a Sant Tomàs d'Aquino. No s'hi troba cap doctrina que no s'ajusti amb el dogma; per bé que en les seves explicacions Sant Ramon sigui tributari dels seus contemporanis. [Quera 889]

Rodrigo de Arévalo

VIDA NÁJERA, F. *Rodrigo Sánchez de Arévalo y el tratado "De misterio Sanctae Trinitatis"*. [Estrella del Mar 2 (1928) 365-366].

Es una nota bibliográfica, en la que se describe este tratado manuscrito, que se contiene en el códice 4881 del siglo xv, actualmente en la Biblioteca Vaticana. Sánchez de Arévalo enumera en el proemio de su obra los escritores que han defendido el misterio de la Santísima Trinidad, en especial a Raimundo Lulio. En el resto examina los errores contra la unidad esencial de las tres Divinas Personas. Acompaña a la nota de Vida un grabado de la portada de este tratado. [Quera 890]

Rivadeneira

LA FUENTE, V. DE. *Rivadeneira, P. de. Obras escogidas con una noticia de su vida y juicio crítico de sus escritos*. (Bib. de autores españoles, t. LX). Madrid, 1927, 4.º, XXIII-609 p. [891]

Duns Scot

KLUG, H. B. *Joannis Duns Scoti doctrina de sacrificio presertim de sacrosancto Missae sacrificio*. [Est. Franc. 40 (1928) 381-436]. Continuació (vide n. 149). [892]

Sibiuda

CARRERAS Y ARTAU, T. *Orígenes de la Filosofía de Raimundo Sibiuda* (Sibunde). Discurso. Academia de Buenas Letras. Barcelona, 1928, 30 p.

Sibiuda, segurament d'origen català, professor de la Universitat de Tolosa, acabava en 1436, poc abans de morir, el llibre del qual Montaigne féu l'apologia: *Liber creaturarum seu Liber de Homine*. Els orígens i fonts han de buscar-se en el *Pugio Fidei* de R. Martí, la *Summa contra Gentiles*, el *ullisme* i en les circumstàncies del seu temps: disputes, heretgies, costums, credulitat, etcètera. [893]

Fr. José de Sigüenza

ZARCO CUEVAS, J. *El proceso inquisitorial del P. Fr. José de Sigüenza*

(1591-1592). [Rel. y Cultura 1 (1928) 38-59].

Notas històriques sobre el procés i transcripció de dos respostes amb les respectives acusacions, hallades en dos fulles, algo estropeades, de paper amb lletra apretada, clara i segura. Defensa inédita del P. Sigüenza, [894

Soto

CARRO, V. *De Pedro Soto a Domingo Báñez*. [Ciencia Tomista 37 (1928) 145-178].

La identitat de doctrines entre Soto i Báñez en allò que fa referència a les qüestions tan debatudes del seu temps, les relacionades amb la predestinació i el franc albir: heus ací la finalitat de l'article present. El to és sostingut i la documentació nombrosa. Soto ataca durament molts controversistes contemporanis que reaccionant exageradament contra les doctrines protestants tiraven cap a una mena de pelagianisme, influïts falsament pel tractat *De Ecclesiasticis dogmatibus*, que equivocadament atribuïen a Sant Agustí. L'arrel de les equivocacions i errors d'aquests controversistes està, segons el parer de l'autor, en la concepció del pecat original i de la justificació *per via externa* com una cosa que no afecta realment l'ànima, el qual mètode és contrari al tomisme. Resulta, per altra part, que les teories d'Escot, Durand i els nominalistes i després Catharini, Salmeron i Molina tenen algun parentiu amb les teories d'alguns d'aquests autors i principalment de Pighi que és contra qui més va Soto. Aquest vol que sigui condemnat allò que amb escasses modificacions ha estat anomenat molinisme, car res no va afegir Molina a les dites d'aquells teòlegs censurats per Soto. Molina no cau de ple en aquests errors, però el parentiu és ben manifest. I d'aquests teòlegs és d'on va treure la seva doctrina per manca d'una tradició teològica en la llavors tot just naixent

Companyia de Jesús. Soto, doncs, va defensar el vertader tomisme. Finalment, comparant Soto i Báñez, troba l'autor idèntiques doctrines en les qüestions proposades. També combat les mateixes doctrines que després foren el molinisme; i això que ni Soto ni Báñez quan escrivien coneixien Molina. Adhuc la distinció *in sensu composito et in sensu diviso* la va escriure Báñez abans de conèixer Molina. Resulta, doncs, que Soto i Báñez són dos anells fermes de la tradició tomista i de la verdadera teologia que saberen mantenir entre extrems oposats el salvador equilibri.

[Treserra 895

CARRO, V. D. *El maestro Fray Pedro de Soto, confesor de Carlos V, y las controversias político-teológicas del siglo XVI*. Madrid, 1927, XVII + 96 p | ex Divus Thomas 5 (1927) 500. [896

Suárez

REQUESENS, L. *La filosofía del derecho de Francisco Suárez*. Madrid, 1927, 168 p.

Este "trabajo aspira a ser una visita al museo de las teorías filosófico-jurídicas de un especial sector", es decir, del constituido por las enseñanzas de Santo Tomás y de Suárez; si bien el autor, para estudiar las múltiples facetas de los conceptos de ley natural, Estado, autoridad, derecho natural, derecho positivo, moral y justicia, las estudia también en sus antecedentes en la época patristica y en la escolástica pretomista. Dedicar dos capítulos a la exposición de la filosofía jurídica en la época patristica, uno a la del período escolástico preagustiniano, y dos a desentrañar aquellos conceptos en la ideología del Ángel de las Escuelas, hasta terminar con la posición que Santo Tomás adoptó con respecto al derecho de resistencia frente al tirano; en lo cual el doctor Recasens sigue el excelente trabajo de Tischleder sobre este punto. Lo restante de la obra está dedicada a presen-

arnos las doctrinas filosófico-jurídicas fundamentales del P. Suárez.

[Quera 897

LAREQUI, J. *El P. Suárez, creador del Derecho Internacional*. [Razón y Fe 83 (1928) 225-239].

El célebre internacionalista T. J. Lawrence atribuye a Suárez la paternidad exclusiva de la idea de la sociedad de naciones. Esta afirmación reducida a sus justos límites es verdadera. Ni Vitoria, a pesar de sus geniales atisbos, ni otros teólogos, llegaron antes de Suárez a concebir el verdadero *ius inter gentes* o derecho internacional. Después de refutar las teorías falsas de sus antecesores, acomete Suárez la cuestión tantas veces debatida de señalar las relaciones entre el derecho natural y el de gentes, y luego también las diferencias entre éste y el civil. A continuación expone el P. Larequi los dos principios fundamentales que constituyen la base del orden jurídico internacional, que Suárez nos trazó en el libro II *De legibus*, y su famosa división del Derecho de Gentes en *Ius gentium primo modo* y *secundo modo*, para luego asentar que sólo el primero es el verdadero Derecho de Gentes, o sea "aquel que todos los pueblos y las diversas naciones deben observar entre sí". Cierra el artículo la exposición de los testimonios encomiásticos de internacionalistas célebres en favor de Suárez, por la dicha distinción, que determinó el Derecho de Gentes tal como resulta de la naturaleza de las cosas. [Quera 898

Santa Teresa

HEITZ, J. H. E. *La vida de la madre Teresa de Jesús escrita de su mano*. Strassbourg, 1927. (Bib. Romanica, fasc. 310-311) p. 275-384. | ex RHE (1928) n. 2595. [899

HAMON, A. *Sainte Thérèse d'Avila*. [Rev. Apol. 46 (1928) 41-55]. | ex RHE (1928) n. 3167. [900

BENEDICTINES DE STANBROOK. *The letters of Saint Teresa translated by the Benedictines of Stanbrook, 1919-1924*. Appendix to the fourth volume. London, 1927, 34 p. [901

SCHLÜTER-HERMKES, M. *Die heilige Teresa von Avila und der europäische Geist*. [Hochland 25 (1928) 59-69; 176-184].

Exposició i influència de la idea capital de Santa Teresa: "Todo nada — Dios solo". Entre el "tot no res" i "Déu solament": l'home. Aquest no és res, la seva vida un somni. Però en ell hi ha l'ànima, bella i preada sobre totes les coses, habitació de Déu, qui ho és tot. [902

Sant Tomàs

MARXUACH, F. *La fundamental diferencia entre Dios y los demás seres según Santo Tomás*. Madrid, 1928, 16 p.

"Afirma y prueba el Doctor Angélico, en su *Summa contra gentiles*, l. 1, c. 22 y en la *Summa theologica*, 1 p., q. 3, a. 4, que Dios, o su esencia, es lo mismo que su existencia; y en la primera de estas obras, l. 2, c. 52 afirma y prueba que en los seres distintos de Dios la existencia y lo que existe no son lo mismo". El P. Marxuach, estudiando estas dos tesis, prueba aquí que Santo Tomás "considerando las esencias de las cosas tal como sus propios conceptos filosóficos las ofrecen a la mente, se limita a demostrar que en Dios la esencia y la existencia se han de identificar tan perfectamente que sean, aun en sentido lógico, una misma cosa, mientras que en las criaturas no pueden tener esta perfectísima identidad". Para hacer ver cuán natural es esta interpretación reproduce las palabras textuales con que Santo Tomás prueba sus dos tesis, intercalando breves explicaciones distintamente puestas entre paréntesis. Termina este trabajo con una confirmación y una observación. La observación se refiere a las locucio-

nes semejantes en que podria parecer que Santo Tomás admite distinción real entre los grados metafísicos. La observación a la distinción real que exige Santo Tomás en los seres materiales entre el *esse* y el *id quod est*; la cual no tiene nada que ver con la distinción entre la esencia y la existencia.

[Quera 903]

QUERA, M. *De contritionismo et attritionismo in scholis usque ad tempus Sancti Thomae tradito*. [Anal. Sacra Tarrac. 4 (1928) 183-202].

Incipit quaedam expositio ad evolutionem doctrinae poenitentialis in Ecclesia declarandam. Unde patet canonistas et theologos potiores partes in remittendis peccatis contritioni tribuisse. Quid autem absolviendo ageret sacerdos cum peccata iam remissa supponerentur contritione, varie ab auctoribus tradebatur. Nihilominus opinionem Magistri Sententiarum maxima pars illorum sequuta est, iuxta quam in extinguenta vel minuenda poena temporalis absolutio modo vim agebat. Hoc factum, prima fronte valde rarum, facile explicatur ex quadam praepostera interpretatione quorundam Scripturae et Traditionis documentorum. Pergimus investigare originem et evolutionem conceptus attritionis in theologorum expositionibus, et apparet paulatim attritionem ab illis sufficeri doceri in sacramenti Poenitentiae susceptione, ita tamen ut non nisi per preces sacerdotis obtineri posset in sacramento poenitentiae ut peccator, qui accedat ad claves attritus evadat contritus et iustificatus. Sanctus Thomas recte exposuit gratiam iustificationis ab ipsa absolute conferri; ac ita quidem ut si quis attritus ad claves Ecclesiae accesserit evadat contritus, huius sacramenti virtute. Aquinas igitur proposuit verum attritionismum, in quo essentialis est hominem vere attritum vi sacramenti poenitentiae fieri contritum.

[Quera 904]

FERNÁNDEZ, A. *De mediatione B. Virginis secundum doctrinam D. Thomae*. [Ciencia Tomista 38 (1928) 145-170].

El lligam íntim entre Maria i Jesucrist és un lligam intermedi entre el de les dues naturaleses en la persona del Verb (unió hipostàtica) i la unió dels altres fidels a Jesucrist per mitjà de la gràcia. D'aquí en resulta el paper importantíssim de la Mare de Déu en la Redempció. Aquesta cooperació a l'obra redemptora és comparada a la d'Eva a la caiguda en el pecat i mai no s'ha de confondre amb la mediació de Jesucrist. Maria és un segon cap del cos místic de l'Església per la seva propinqüitat a Déu i pel principi aquell que tot el que sigui millor i no sigui contrari a les prerrogatives de Jesucrist deu atribuir-se a Maria. Així com la humanitat de Crist és causa física instrumental de la gràcia, així també ho és Maria, però de diferent manera: *per modum instrumenti separati*. Maria, per raó de la seva divina maternitat, va merèixer *de condigno* la nostra redempció. Cal, però, notar la distinció entre el mèrit simplement *de condigno* i el mèrit estrictament *de condigno*. Aquest últim en el present cas és solament propi de Jesucrist. Aquestes proposicions de l'autor van sempre avalades amb abundosa doctrina de Sant Tomàs. [Treserra 905]

BERTEN, A. *A propos de la "Summa contra gentiles"*. [Criterion 4 (1928) 175-183].

La *Summa contra gentiles* de Sant Tomàs és una obra de filosofia pura o una obra d'Apologètica? La qüestió versa principalment sobre els tres primers llibres que parlen de les veritats de la Fe que la raó prova i demostra. L'autor resol la qüestió sota el punt de vista històric demanant-se més aviat: Sant Tomàs en escriure la *Summa contra gentiles* va intentar fer obra de pura filosofia o va voler escriure de teolo-

gia? La resposta ens la donen uns quants textos dels primers capítols on l'autor ens declara la finalitat del seu llibre i les idees sobre teologia diluïdes en la mentalitat del temps (segle XII i primeries del XIII) i que per tant són suposades en totes les pàgines del llibre. Els adversaris que Sant Tomàs tenia al davant — els jueus i principalment els àrabs — l'induirien a escriure de teologia perquè la teologia era allò que tenia solvència contra la vençuda filosofia en les escoles de l'Islam. Ara que la teologia dels àrabs amb la noció defectuosa del sobrenatural es confon amb les veritats de raó que estan a la base de la teologia cristiana. Sant Tomàs, doncs, va voler escriure de teologia en el sentit indicat, però no en voler fer obra apologetica si l'objecte d'aquesta ciència es circumscriu a demostrar les proves de la Revelació. [Treserra 906]

UDE, J. *De organismo septem donorum Spiritus Sancti secundum mentem S. Thomae Aquinatis*. [Ciencia Tomista 38 (1928) 289-299].

Els set dons de l'Esperit Sant són set per casualitat o com un nombre simbòlic? No, sinó que són set perquè representen set perfeccions que admirablement calien a Crist, tal com se'ns declara en molts llocs de l'Escriptura. Aquests dons tenen entre si lligam estret que fa que siguin un vertader organisme de la gràcia sobrenatural. Primer estan a la base la gràcia i les virtuts sobrenaturals i els dons de l'Esperit Sant disposen les potències ja predisposades per la gràcia i les virtuts i en fan instruments dòcils de l'Esperit Sant. Com tot organisme viu, creix i evoluciona per la repetició d'actes seguint els viaranys de la perfecció primer en la via purgativa desfent-se de les criatures per arribar a la contemplació infusa, que és com un regust de la visió beatífica a la qual van adreçats tots els elements de la nostra vida sobrenatural.

Tots set tenen la seva influència i la seva part en aquesta disposició de l'ànima a les gràcies místiques i a la visió de Déu en el cel. Per això en la glòria subsistirán, però sense les imperfeccions inherents a la present vida. Heus ací la doctrina que desgrana l'autor enjoiant-la de bells textos de Sant Tomàs.

[Treserra 907]

TRANCEO, A. *Los fundamentos tomistas de la moralidad*. [Ciencia Tomista 38 (1928) 20-34].

Els fonaments tomistes de la moralitat es basen en la mateixa naturalesa del ser en general i en la del ser humà. Els primers són els fonaments remots, els altres els pròxims. *Fonaments remots*: En tota acció hi ha tres elements: a) la naturalesa del ser que obra; b) mitjans que usa; c) fi que es proposa. Dels mitjans emprats per aconseguir el fi en neix la bondat o dolenteria *subjectiva* de l'acció. Si són aptes per aconseguir el fi l'acció és bona, si no poden aconseguir el fi l'acció és dolenta. Segons el fi que es proposi l'agent, sigui bo o dolent, l'acció serà bona o dolenta *objectivament*. El fi, però, serà bo o dolent, segons perfeccioni o no la naturalesa de l'agent i segons si el porta o no a l'últim fi. La noció del ser és analògica; per tant el que es diu de l'acció del ser en general, s'aplica a l'home de conformitat amb la seva naturalesa i així s'arriba als *Fonaments pròxims*. L'home consta de cos (matèria) i ànima racional (forma). El principi específic és, doncs, la raó que serà, per tant, la norma immediata de la moralitat. L'home, però, pot físicament seguir o no aquesta norma de la raó; és a dir: l'home és lliure. L'home fou criat per Déu i destinat a un fi sobrenatural, Déu com a fi últim i suprem. La voluntat de Déu serà, doncs, la norma suprema i mediat que ha de regular l'acció humana. Els mitjans que Déu ha posat a l'home són els que li provenen de la vida de societat. [Treserra 908]

CUERVO, M. *El argumento de "Las verdades eternas" según Santo Tomás*. [Ciencia Tomista 37 (1928) 18-34].

[909]

GOÑI, B. *El movimiento obrerista a la luz del Angélico*. [Ciencia Tomista 37 (1928) 179-94].

Aplica a la qüestió social o moviment obrerista que es resumeix en associar-se per a demanar i obtenir millors materials, l'article de Sant Tomás 2^a, 2^{ae}, q. 83 a. 6: *Utrum homo debeat temporalia petere a Deo orando*. La resposta és naturalment que es pot demanar allò que es pot desitjar, però que els béns temporals han de subordinar-se als espirituals. Per via d'apèndix porta i resol les dificultats principals que alguns catòlics han presentat contra el moviment de sindicació obrera referents al nom, a la finalitat, a la confessionalitat, etc. Les solucions són tretes sempre dels grans sociòlegs catòlics i sovint de savis prelats espanyols.

[Treserra 910]

QUERA, M. *Atrición y contrición según Santo Tomás*. [Est. Ecles. 7 (1928) 318-335].

Es una crítica de tres proposiciones entresacadas de la obra del P. Périnelle, O. P., *L'attrition d'après le Concile de Trente et d'après Saint Thomas d'Aquin* (Le Saulchoir, Kain, 1927). Del anàlisis de la primera proposició se infiere que tiene razón Périnelle al asentar como doctrina de Santo Tomás que la caridad y contrición perfecta no pueden existir antes de la justificación, o, lo que es lo mismo, sólo pueden ser efectos de los hábitos infusos de estas virtudes. Esto con todo no empece que alguna vez el Doctor Común hable de suerte que parezca contradecir esta afirmación. En cambio, del examen de la segunda proposición resulta que Périnelle no convence al decir que, según Santo Tomás: "sin tener amor de soberana benevolencia a Dios, no puede

existir atrición verdadera". Pues fuera de que no aduce dicho Périnelle ningún texto explícito del Doctor Angélico, las razones en que funda su aserto no parecen atendibles. La tercera proposición afirma: "Tanto en la justificación por la recepción real del sacramento de la Penitencia, como en la que se realiza sin él, por el solo deseo de la absolución, la disposición próxima es siempre la atrición". Esta proposición se infiere de la primera estudiada antes, que ciertamente es de Santo Tomás, si bien el Doctor Angélico no la haya enunciado explícitamente. Con ambas proposiciones, y en especial la tercera, no parecen ajustarse a la doctrina dada por el concilio de Trento. [Quera 911]

VALDEPARÉS, A. *Santo Tomás de Aquino, doctor eucarístico*. Barcelona, 1927. ex Divus Thomas 6 (1928) 377. [912]

COLLELL, A. *Tot llegint la Suma Teològica de Sant Tomàs*. [Par. Crist. 43 (1928) 31-37].

Notes sobre el concepte de *infinít*. La infinitat de Déu. [913]

SOLANA, M. *Apostillas de Menéndez y Pelayo a los "Estudios sobre la Filosofía" de Santo Tomás por el R. P. Ceferino González*. [Bol. Bib. Men. Pelayo 10 (1928), continuación]. 914

COLUNGA, A. *El método histórico en el estudio de la Sagrada Escritura según Santo Tomás*. [Ciencia Tomista 19 (1927) 30].

La veritat de Déu ha estat dipositada en l'ànima dels profetes i per mitjà d'ells en la del poble escollit; ella s'emmotlla a la manera d'ésser del mateix poble i a les diferents manifestacions de la seva vida; per tal la doctrina revelada no és cosa morta, ans bé vivent i vivificadora, informant tota la vida d'Israel: una sola és la veritat, però les seves fórmules d'expressió i aplicació i

desplegament varien fins assolir la perfecció màxima en la revelació apostòlica. Principis o deduccions de les doctrines de Sant Tomàs que poden ben servir a fer més entenedors els conceptes d'inspiració, sentits de la Bíblia, lleis d'hermenèutica. [Vilar 915]

Torrutiel

CANTERA BURGOS, F. *El libro de la Cábala de Ben Salomón de Torrutiel y un fragmento histórico de José Ben Zaddic de Arévalo*. Salamanca, 1928, 72 p.

Traducción española, prólogo y notas. Torrutiel nacido en 1482, expulsado de España en 1492, escribió en Fez (1510) su obra que es una continuación de la de R. Abraham B. David († 1180), con noticias sobre los escritores hasta el 1510. R. José de Arévalo en el *Compendio del Justo* apunta muchos nombres de rabinos, juzgando brevemente a algunos y sus obras. | ex Rev. Esp. Est. Bib. 26 (1928) 216-18. [916]

Trilla

P. GLORIEUX DE LILLE. *Un mémoire justificatif de Bernard de Trilla. Sa carrière à l'Université de Paris (1279-1287)*. Revue des Sciences Philosophiques et Théologiques.

Aquesta memòria es troba en el ms. 490 de la Bib. Mazarine en el foli 157 i conté 16 articles. | ex Criterion 4 (1928) 335-337. [917]

Valera

CARRIAZO, J. DE. *Mosén Diego Valera. Crónica de los Reyes Católicos*. Madrid, 1927. 314 p. [918]

Vargas

CANTERA BURGOS, F. *Chebet Jehuda (La Vara de Judá) de Salomón Ben Vargas*. Traducción española con un estudio preliminar. Granada, 1927. | ex Rev. Esp. de Est. Bib. 26 (1928) 220. [919]

Sant Vicens Ferrer

ALMELA I VIVES, F. *Sant Vicens Ferrer*. Barcelona (ed. Barcino), 1927, 63 p.

Dades biogràfiques del Sant, des de la infantesa fins a la mort, posant de relleu les seves gestes per a esvaïr el Cisma d'Occident i el Compromís de Casp. Sant Vicens Ferrer era un intel·lectual, no pas tan sols un bon irare. El seu renom ve principalment de la predicació. No ens resta cap sermó seu, malgrat les contràries afirmacions, sinó sols aprícies preses pels oients. Els seus miracles. Bibliografia. | Cf. Est. Univer. Cat. 12 (1927) 484.

[Casanelles 920]

CANAL, M. *Sermón del Viernes de la Cruz por San Vicente Ferrer, O. P.* Salamanca, 1927. | ex Ciencia Tomista 37 (1928) 138-39. [921]

Vinyes

MARTÍ ALBANELL, F. *El P. Domènec Vinyes, O. P.* [Criterion 3 (1927) 94-96].

Nascut a Sant Quirze de Besora en 1737. Lector i mestre de Teologia a Tarragona i Cervera. Fou dos anys professor de Torres Amat, qui parla d'ell en el seu *Diccionario* (p. 671-672). Morí en 1818. [922]

Vitoria

DOMINGO, S. *El maestro Francisco de Vitoria*. [Rev. Ecl. de Silos 60 (1928) 92-98]. [923]

BARCIA TRELLES, C. *Francisco de Vitoria, fundador del Derecho internacional moderno*. Universidad de Valladolid, 1928, 4.º, 220 p. | ex Razón y Fe 85 (1928) 90. [924]

BELTRÁN DE HEREDIA, V. *Los manuscritos del maestro Fray Francisco de Vitoria, O. P.* Biblioteca de Tomistas Españoles. Madrid-Valencia, 1928. X+240 p., 8.º.

Vide el n. 192. Completa este trabajo publicado en *La Ciencia Tomista*. Cf. *Ciencia Tomista* 37 (1928) 415-16; *Rel. y Cultura* 3 (1928) 118-122. [925]

GONZÁLEZ, J. *El ideario de Francisco Vitoria: La conquista de los indios*. [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 36-39].

"El pensamiento capital de Vitoria en este asunto de los indios es la intervención de los Reyes Cristianos, no la conquista; una especie de lo que llamamos hoy protectorado." [926]

PRAT, J. *Sobre la ciudad patria del P. Vitoria*. [Revista de las Españas 24 (1928). | ex Universidad 5 (1928) 752. [927]

Walsingham

XIBERTA, B. *Robert Walsingham, carmelità, mestre de Teologia a Oxford a princípies del segle XIV*. [Criterion 4 (1928) 147-174; 298-324].

El dens estudi del P. Xiberta ens dona una idea ben completa d'aquest il·lustre escolàstic carmelità. Robert Walsingham és identificat amb Joan Walsingham després d'adduïts i criticats tots els testimonis que d'un i altre parlen. La llista de les obres que a un i altre han estat atribuïdes és igualment esportada amb la mateixa agudesesa crítica restant per a Robert Walsingham un comentari a les Sentències, *quolibets* i qüestions ordinàries, d'altres qüestions escolàstiques. Comentaris a la Sagrada Escripura i sermons. El sol manuscrit conegut conté dos *quolibets*. És a la biblioteca de la Catedral de Worcester i conté també *quolibets* de Duns Escot i altres mestres d'Oxford. En aquests *quolibets* es veu que plantejar les qüestions en aquesta mena de disputes no depenia pas exclusivament del mestre. En resulta també que l'*Opponents* era aquell qui proposava l'argument inicial i l'argument *ad oppositum* i que el primer s'adreçava en contra del *Respondens*. La data de redacció dels *quo-*

libets la fixa l'autor a l'entorn de 1312 i 1313. Els autors més citats de Walsingham són Enric Gantes, Sant Tomàs d'Aquino i Godofred de Fontaines. A Sant Tomàs no sois l'anomena Doctor Communis sinó que la *intencio communis* sembla significar, segons parer de l'autor, la ment de Sant Tomàs. La doctrina de Walsingham és netament aristotèlica en la qüestió de l'acte i la potència. Defensa amb calor i com pilar del seu sistema la distinció real entre l'essència i l'existència. Es manté irreductible contra la tendència nominalitzant en la qüestió de la distinció de les categories. En la qüestió de la coneixença identifica el verb amb l'espècie impressa, en compte d'identificar-lo amb l'espècie expressa. El franc albir rau exclusivament en la voluntat. L'arrel primera de l'elecció lliure és la llibertat respecte del fi. La voluntat, segons Walsingham, és capaç de voler i de no voler el bé. Això és llibertat. Encarada després amb els objectes particulars la voluntat, orba, necessita el jui de l'intel·lecte qui dictamina si aquells objectes són béns o mals. Heus ací les doctrines més característiques del mestre carmelità que el P. Xiberta exposa, juntament amb altres, amb la justesa i seguretat crítiques que li són reconegudes.

[Treserra 928]

Grups, anònims

GÁLVEZ, R. *Los clásicos entre los mozárabes cordobeses*. Real Academia de Córdoba, 1926. 38 p.

Discurso sobre la importancia de la escuela de Córdoba. Contestación de D. Rafael Castejón. [929]

PEERS, E. ALLISON. *Studies of the Spanish Mystics*. T. I, London, 1927, 8.º, XVII-471 p.

Comprèn set monografies dedicades a Sant Ignasi, Lluís de Granada, Francesc d'Osuna, Santa Teresa, Sant Joan de la Creu, Lluís de Leon i Joan de los

Angeles. Cada monografia comprèn: curta notícia sobre l'escriptor, obres, teoria sobre la unió mística, actitud de l'autor referent als fenòmens dels estats místics, concepció de la natura i per fi lloc que ocupa en la literatura espanyola. | ex An. Bolland. 46 (1928) 230-232. [930]

SOLANA, M. *Los grandes escolásticos españoles de los siglos XVI y XVII: Sus doctrinas filosóficas y su significación en la Historia de la Filosofía*. Madrid, 1928, 4.º, 186 p. [931]

BACIC, A. *Ex primordiis scholae thomisticae*. [Angelicum 4 (1927) 415-21; 5 (1928) 250].

L'autor dóna, en el cap. IX del seu estudi, unes breus notes biogràfiques i bibliogràfiques dels primers deixebles i defensors de la doctrina tomística, indicant-ne sempre les fonts. Tenen relació amb la nostra península: el P. Bernat Guiu, O. P. (p. 415), inquisidor contra els albigenses, anomenat bisbe de Tuy en 1323; Guiu Terré (p. 421), carmelità, creat bisbe de Mallorca en 1321; i el P. Ramon Martí, O. P., el celebrat autor del *Pugio fidei* català. [932]

GARCÍA, R. *Los escriturarios españoles*. [Rev. Esp. de Est. Bíb. 26 (1928) 21-51].

Gaspar Sánchez i B. Pereira (ed. 1587) comentaristes de Daniel; Ciempozuelos; l'obra sobre Ezequiel en tres volums de Prado i Villapando, en la qual usen les *cadenaes* gregues i una cadena hebraica de rabins traduïda al llatí per Prado. Importància dels plànols del temple de Jerusalem d'aquesta obra i judicis moderns sobre ella. Arias Montano, Lluís de Leon, F. de Ribera, F. de Toledo, Almonazir, Mariana, Maluenda, Cantalapiedra, Beuter, Caminero, Scio i Torres Amat.

[Casanelles 933]

LETE TRIAY, M. DE. *Escritors de la*

provincia caputxina de la Mare de Déu de Montserrat (1578-1900). [Franciscalia 210-240].

Contribució a la *Bibliografia General Caputxina* i a la dels *Escritors de Catalunya*. [934]

EGUIQUIZA, J. B. DE. *Dos obras inéditas escritas en éuskaru*. [Rev. Int. de Est. Vascos 19 (1928) 149-150].

Manuscritos, uno de J. A. Moguel y Alquiza, casa de Marquina y es una explicación del catecismo para el pueblo. Otra que debe ser anterior con meditaciones de autor desconocido. [935]

GARCÍA VILLADA, Z. *Virgilio Cordobés, filósofo migromante de la escuela toledana*. [Est. Ecl. 7 (1928) 367-375].

Notas sobre el tratado *Filosofía de Virgilio Cordobés*, ya publicado por Heine (en *Bibliotheca Anecdotorum*, 1848), que ha pasado casi inadvertido. [936]

BOVER, J. M. *Bachiarius Peregrinus?* [Est. Ecl. 7 (1928) 361-366].

Aquests dos noms són dos homes o un sol? Peregrí el primer va emprendre una edició de l'obra de Sant Jeroni. Tota cosa que ens faci conèixer Peregrí, ens donarà nota dels orígens de la Vulgata. Si Peregrí fos Baquiari tindriem notícies menys incompletes de l'edició més antiga de la nostra Bíblia oficial. La majoria de crítics creuen en la dualitat. Dues raons contra la identitat: 1.ª, si Peregrí és nom propi; 2.ª, si Baquiari no és bisbe, com ho fou Peregrí. Els copiadors dels segles ix i x prengueren el nom Peregrinus per propi; després de quatre segles els copiadors no són prou. *Sant* hi pot ésser avantposat pel costum d'avantposar-lo als escriptors ortodoxos antics. El còdex P del segle x no porta *Sant*. El nom Peregrinus no el trobem a les llistes episcopals conservades. No es pot demostrar prou que Baquiari no fos bis-

be. La recensió de Bernouilli on es llegeix: "Bachiarius episcopus...", crítica-ment s'ha de rebutjar. Representa una tradició del segle VIII o VII. Peregrinus va poder ésser un cognom i escau a Baquiari. Gennadi parla dues o tres vegades de la peregrinació del monjo hispà. Baquiari a Roma era tingut per sospitós com *Peregrí*; ell acceptava la qualificació de *Peregrí*; després, naturalment, pot ésser designat amb el nom de *Peregrí* i ell mateix pogué anomenar-se *Peregrí* als cànons de Priscillià. La posició respecte Priscillià sembla idèntica en Baquiari i en *Peregrinus*. Per aquests indicis convergents ens sembla bastant versemblant la identitat del bisbe *Peregrí* amb el monjo Baquiari. [Casanelles 937

ENTWISTLE, W. J. *On the carmen "De Monte Sancti Regis"*. [Bull. Hispànic 30 (1928) 204-219].

Notes per a precisar certs detalls sobre l'origen de l'èpica medieval hispà-

nica a propòsit de la *Cronica Najarensis* (1160) ja publicada per Cirot. [938

REY, A. *Correspondence of spanish Miracles of the Virgin*. [The Romanic Review 19 (1928) 151-153].

En el llibre *Liber de Miraculis de S. D. G. Morie*, ed. per T. F. Crane i Frank, Oxford, 1925 i 1926, en les taules de correspondència dels miracles hi van dues col·leccions hispàniques, les de Berceo i les *Cántigas*. Rey n'afegeix una tercera, la de Gil de Zamora, en llatí, amb 80 llegendes, de les quals 52 es troben en les *Cántigas*. Com que Gil de Zamora és contemporani del Rei Savi, és probable que ell l'ajudés en la compilació [930

RIERA, J. M. *Oracional a la vida de N. S. Jesucrist*. Col·lecció "Místics de Montserrat", vol. III.

Recull d'oracions originals d'un devot religiós de Montserrat, extret de la seva versió catalana del *Vita Christi* (1522). [ex Par. Crist. 7 (1928) 541. [940

TREBALL DE BIBLIOTEQUES I ARXIUS

Bibliografies

SÁNCHEZ ALONSO, B. *Fuentes de la historia española e hispano-americana*. Ensayo de bibliografía sistemática de impresos y manuscritos que ilustran la historia política de España y sus antiguas provincias de ultramar. Segunda edición. Madrid, Centro de Estudios Históricos, 1927, 2 vol. de XVI-633 y 458 p. | Cfr. Est. Ecl. 7 (1928) 259.

[941

VIVES, J. *Bibliografía hispánica de ciencias histórico-eclésiásticas*. [Anal. Sac. Tarrac. 4 (1928) 1*-96*]. [942

FELIPE FERNÁNDEZ, E. *Ensayo de un índice de autores bíblicos españoles*.

Málaga, 1926, 192 p. Publicado en *Rev. Esp. de Est. Bíblicos*, 1926.

"Este *Ensayo* ofrece un conjunto de materiales, en su mayoría de primera mano, como base y avanzada de un índice más completo en el que se darán reunidos cuantos elementos pueden apertecerse para un cabal conocimiento eterno de la herencia escriturística española." Da una corta noticia de las obras impresas o manuscritos de unos ochocientos autores españoles dispuestos por orden alfabético. [943

FELIPE FERNÁNDEZ, E. *Ensayo de un índice de comentaristas y traductores españoles de los Libros Santos por el orden que da de los mismos la Vulgata*.

Publicat en diversos fascicles de *Rev. Esp. de Est. Bíblicos*, 1926-1927. [944]

ALBARFEDA, A. M. *Bibliografia dels monjos de Montserrat* (segle XVI). Monestir de Montserrat, 1928, 302 p., 4.^t, nombrosos gravats.

Dóna la descripció detallada, amb escollida i abundosa il·lustració, de totes les obres literàries conegudes, originals o traduïdes, manuscrites o estampades, amb totes les còpies existents dels manuscrits i amb totes les edicions conegudes dels impressos, dels monjos de Montserrat del segle XVI. Comprèn 211 números. | Cfr. *Par. Crist.* 42 (1928) 537. [945]

RODRÍGUEZ, A. R. *Avance para la bibliografía del Dr. Juan Solano de Figueroa y Altamirano* (1610 a 1684). [Rev. del C. de Est. Extrem. I (1927) 374-410].

Refereix l'autor les principals dades biogràfiques d'aquest canonge de Badajoz i ressenya després totes les seves obres d'història eclesiàstica i hagiografia de la regió estremenya. [Rius 946]

CARVALHO, J. DE. *Pedro A. de Azevedo*. [Instituto 75 (1928) 218-30].

L'autor publica la biografia i bibliografia d'aquest medievalista portuguès suara traspassat d'aquest món a l'altre. Es d'una varietat extrema: filològica, arqueològica, documental, etc. Ens han interessat a nosaltres i les donem com a mostra: *Alguns selos antigos do Concelho de Santarem* (Archeologo portugues, 1897); *Reparações paleograficas* (Revista Lusitana, 1902); *A Chancellaria do ducado de Cadaval* (Archivo Histórico Português, 1904); *Os arquivos eclesiasticos da Guarda* (A. H. P. 1904); *Os livros da Chancellaria mor da Corte e Reino* (A. H. P. 1905); *O Concílio de Salamanca de 1335 e as supertições de Portugal* (Revista Lusitana, 1907); *Meios de defesa dos arquivos* (A. H. P. 1908); *Um exemplar do código visigo-*

tico em Lisboa (Boletim da Segunda Classe da Academia das Sciencias de Lisboa, 1911); *Os santos dos Diplomata et Chartae* (id. 1912); *Uma esquadra de Carlos V no porto de Cascoões em 1524* (Revista de Historia, 1912); *Dois documentos de Riba-Côa da epoca leonesa* (id. 1913). [Rius 947]

GONZÁLEZ PALENCIA, A. *Nuevas noticias bibliográficas del abate Hervás y Panduro* (fines del siglo XVIII). [Rev. BAM 5 (1928) 346-359]. [948]

Incunables, velles edicions

COTARELO, A. *Un incunable compostelano*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1927) 169-173].

Es el incunable a que alude Haebler n. 572. Es una hoja volante hallada. El título es: *He sunt reliquie que habentur in Sanctissima ecclesia compostolana*. El impresor fué "Gundisalvus de la Pasera natione astur". No tiene fecha. Transcripción del texto. Enumera las reliquias veneradas en la catedral de Santiago y las indulgencias concedidas. [949]

MARÍN OCETE, A. *Los incunables de la Biblioteca Universitaria de Granada*. [Anales de la Facultad de Filosofía y Letras. Univers. de Granada 3 (1927) 97-166 con seis grabados].

Descripción de 43 incunables existentes en la Biblioteca Provincial y Universitaria de Granada. Sólo dos son españoles. Todos eran ya conocidos. [950]

HAEBLER, K. *Die Wiegendrucksammlung von Klemperer insbesondere deren Ablassbriefe*. Dresden, 1927 (del Catàleg de la col·lecció d'incunables).

S'hi descriuen tres butlles espanyoles desconegudes. Molt important la de Rodrigo de Borja, actuant com legat en *Las Españas*, puix sembla de l'istiu de l'any 1473, i seria anterior al fins ara considerat primer llibre imprès a la península. ex Est. Univ. Cat. 12 (1927) 488-89.. [951]

HUARTE, J. M. DE. *El primer impresor de Navarra*. [Bol. Com. de Mon. de Navarra I (1927) 531-555].

Discurso. Datos biográficos y bibliográficos ya conocidos del impresor Arnaldus Guillelmus de Brocario con ilustraciones. Publica además el testamento inédito del hijo de Brocario (Juan de Brocar) datado en Alcalá de Henares (1552) que se guarda en el archivo de la Casa de Vesolla. [952]

GARCÍA ROMERO, C. *Un libro de Galicia y un escritor gallego*. [Bol. de la R. Acad. Gallega 14 (1925) 25-35].

L'autor descriu les edicions del llibre: *Galicia reyno de Christo Sacramentado...*, imprès primer a Mèxic el 1750 sota el nom de Pascasi de Seguin, S. J., i vindica per a Galícia el bressol de l'autor, el nom vertader del qual és Pascasi Fernández.

[Rius 953]

ALCOCER MARTÍNEZ, M. *Felipe II y la Biblia de Amberes*. [Bol. Com. Mon. Hist. y Art. de Valladolid, año IV, n. 7].

[954]

SARTHOU CARRERES, C. *La biblioteca del Duque de Calabria*. [Jàtiva Turista I (1927) n. II, 16-28].

Nota bibliogràfica y fotografia de algunos manuscritos existentes en la Biblioteca de la Universidad de Valencia de la famosa biblioteca del duque Calabria, D. Fernando de Aragón, nacido en Alcira en 1488 y muerto en 1550, quien legó su biblioteca al monasterio jerónimo valenciano fundado por él, bajo la advocación de San Miguel y los Santos Reyes. [955]

FONT DE RUBINAT, P. *La biblioteca del monestir de Santa Maria de Poblet*. Un gravat i tres dobles làmines. [Rev. del Centre de Lectura de Reus 9 (1928) 256-263].

Història de la Biblioteca, especialment de la part destinada, al segle XVII, per a conservar els llibres del magnat

D. Pere Anton d'Aragó, bibliòfil d'aquell segle. Mostres de quatre magnífiques relligadures amb l'escut d'aques magnat. [956]

PÉREZ GOYENA, A. *La biblioteca del antiguo Colegio de Jesuitas de Pamplona*. [Rev. Int. de Est. Vascos 19 (1928) 403-416]. [957]

Manuscrits, documents

FELIPE FERNÁNDEZ, E. *Notas de manuscritos castellanos de la Real Biblioteca de El Escorial*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 2 (1927) 153-165].

Tots són de matèries bibliques. Afegeix alguns detalls a la descripció dels manuscrits del catàleg de Zarco: I. 11, 25, 69, 81, 84, 85, 89, 91, 94, 98, 119, 120, 126, 127, 129, 143, 156, 175, 176, 204, 210, 211, 237, 242, 245, 292, 295, 310, 311, 316, 317, 327, 328, 335, 349, 364. II. 24-27, 33-35, 46, 47, 48, 98, 105-107, 112-113, 128, 167 a-176 b, 201-204, 449 i algun altre manuscrit. [958]

MILLARES, A. *Contribución al "Corpus" de códices visigóticos*. [Rev. BAM 5 (1928) 35-59].

Noticia y reproducción de *Fragmentos conocidos por dibujos de Palomares* (4 láminas). Estudio de *El códice toledano 33-2* y *el Emilianense 47* que no son idénticos (1 lámina) como se ve por un dibujo de Palomares. Otros fragmentos: Huesca, Archivo Catedral, cuaderno de 6 fols.; Madrid, de propiedad particular, 2 facsímiles de un folio suelto de un códice del siglo IX-X, parte del *De institutis caenobiorum* de Casiano; París, Bib. Nat. lat. 9575; Madrid, Bib. Nac. n. 822, insuficientemente descrito por Loewe-Hartel. [959]

MOLDENHAUER, G. *Contribución al catálogo de manuscritos españoles existentes en bibliotecas portuguesas*. [RABM (1928) 49-84].

Descripció de alguns manuscrits de la Biblioteca Nacional de Lisboa y

de la Bib. del Palacio da Ajuda. [960

LÁZARO, J. *Un supuesto breviario de Isabel la Católica*. Madrid, 1928, 27 p. 9 láminas. | ex Bib. Gen. Esp. e Hisp.-Amer. (1928) n. 2193. [961

LLAURÓ, J. *Los glosarios de Ripoll*. [Anal. Sacra Tarrac. 4 (1928) 271-442].

Descripció detallada i completa del ms. 74 de Ripoll. Transcripció de tres glossaris inèdits i d'algun text patristic. [962

NICOLAU D'OLWER, LL. *Un glossaire de Virgile et Juvenal*. [Bull. Du Cange (1928) 104-113].

El glossari es troba en el ms. 74 de Ripoll de l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Es titulat *Agnicio multorum nomen vel verborum ignorancium* amb 23 glosses de Virgili i 37 de Juvenal. Transcripció del glossari, notes sobre les fonts. [963

SARTHOU CARRERES, C. *La Biblia de San Vicente Ferrer*. [Rev. Esp. de Est. Bib. 2 (1927) n. 22 p. 63-64].

En la Bib. Universitaria de Valencia se conserva la Biblia regalada por Benedicto XIII a San Vicente. Es en dos tomos, letra siglo XIII, con miniaturas y policromía, a tres columnas. Hay notas marginales de la época y otras del siglo XV de puño y letra de San Vicente Ferrer. [964

D'ALÓS MONER, R. *Un nou manuscrit fragmentari de la "Doctrina pueril"*. [Franciscalia, 1-14].

Transcripció del fragment de la *Doctrina pueril* contingut en un ms. 700 de la Bib. de Catalunya, segle XIV, amb 10 folis en paper. Comença el cap. 25 del tractat. Precedeix una bibliografia d'aquesta obra: manuscrits, edicions, versions. [965

GARCÍA VILLADA, Z. *El códice de Roda recuperado*. [Rev. Filol. Esp. 15 (1928) 113-130].

Descripció de este famoso códice, del qual ya se tenían copias más o menos completas y que ahora ha sido hallado. La letra es visigótica del tercer período (siglo X-XI). Consta de 232 fol. Entre los muchos tratados que contiene son de especial importancia la Crónica de Alfonso III, la Crónica albedense, las fórmulas de fe y algunos tratados dogmáticos que parece no son conocidos entre los publicados. Son de una precisión dogmática extraordinaria: *Unidad de la Naturaleza y la distinción de las tres Personas*, procesión del *Espíritu Santo a Padre Filiouque*. Lleva algunas ilustraciones preciosas. El autor se propone publicar parte del manuscrito. [966

SERRANO, L. *Cartulario del Monasterio de Vega con documentos de San Pelayo y Vega de Oviedo*. Burgos, 1927. 4.º, XXXIX-212 p. [967

BOHIGAS, P. *El manuscrit lat. 11550 de la Bibliothéque Nationale (de Paris)*. [Est. Univ. Cat. 13 (1928) 235-244].

Aquest manuscrit bíblic que Sauer cregué català, prové de Saint Germain-des-Près, com proposa Niver en *Speculum* (1928) 398-401. [968

GRABMANN, M. *Mittelalterliche lateinische Aristoteles übersetzungen und Aristotely kommentare in Handschriften spanischer Bibliotheken*. [Sitzungsberichte d. Bayer. Ak. d. Wiss., Phil. phil. und hist. Klasse 5 (1928) 132].

Resultat del viatge de l'autor a Espanya, en 1927, en el qual descobrí alguns manuscrits amb traduccions aristotèliques en l'Arxiu de la Corona d'Aragó i biblioteques capitular de Toledo, de l'Escorial i Nacional de Madrid. [969

AZEVEDO, P. DE. *Linhas gerais da historia da diplomatica em Portugal*. [Instituto 75 (1928) 43-67].

Segueix l'autor la història dels es-

tudis de diplomàtica a Portugal, des de 1856, en què es demana parer per establir aquesta disciplina, fins a 1887. en què fou incorporada al curs superior de Biblioteques i Arxius, enumerant les obres principals degudes a aquests estudis, com són *Portugaliae Monumenta Historica*, el *Cancioneiro da Ajuda* i altres, i després fins els nostres temps. [Rius 970]

GÓMEZ VILAFRANCA, R. *Colección diplomática de Extremadura. Trabajos preparatorios de su formación*. [Rev. del Cent. de Est. Extrem. I (1927) 96-101; 208-17; 369-73].

Parla l'autor de preparar colleccions diplomàtiques parcials i posa una taula cronològica de les cartes de població extremenyas tretes del Catàleg publicat per l'Acadèmia de la Història, i després una altra d'alfabètica de totes les d'Espanya contingudes en la mateixa collecció o catàleg. [Rius 971]

SIERRA CORELLA, A. *El cabildo de párrocos de Toledo. Breve noticia de las fuentes históricas que se guardan en su archivo*. [RABM (1928) 97-114].

Después de la noticia sobre las fuentes, aduce dos documentos, una carta partida que se hizo entre la clerecia de Toledo y la de Madrid en 1249, y un compromiso entre el *Cabildo de la clerecia de Toledo* y el *Cabildo de la clerecia del Arciprestazgo de Rodiellas*, del mismo año. [972]

FERNÁNDEZ, C. *Monasterios de Liébana*. Catálogo de documentos de Santa María de Piasca. [Rev. Clero Leonés 67 (1928) 596-98; 685-88].

Transcribe el inventario de aquel archivo, hecho en 1760 por el P. Carriñena, Prior de Piasca. [973]

ESCAGEDO SALMÓN, M. *Privilegios, escrituras y bulas de la insigne y real iglesia colegial de Santillana (Santander)*. Santoña, t. II, 1927, 589 p., 8.º. [974]

ESCAGEDO SALMÓN, M. *Colección diplomática de la iglesia colegial de Santillana*. Santoña, Tip. Dialco, 1927.

La present collecció comprèn tres volums de documents referents a la Col·legial de Santillana, fonts precioses per la seva història. [Rius 975]

PUJOL, P. *Las dos bulas de la catedral de Urgel enviadas a Roma*. [Bol. Oficial Obisp. Urgel, 1927, n. 12, p. 169-174; n. 14, p. 182-188].

Notas históricas sobre los *papirus* con bulas pontificias. [976]

RIUS I SERRA, J. *La restauració dels papirus catalans*. [Par. Crist. 46 (1928) 325-27]. [977]

MORERA, J. *Los papiros de la Catedral de Gerona*. Girona, 1927. (Extret del *Boletín Eclesiástico de Gerona*). 16 pàgines.

L'autor, amb motiu de la restauració dels dos papirus que conserva la Catedral de Girona publica el text de la butlla del papa Formós, *Sicut per donum*, i la del papa Romà, *Sicut per donum*, il·lustrant-ne el seu contingut. [Rius 978]

SERRANO Y SANZ, M. *Un documento del obispo aragonés D. Atón*. [Homenaje a Echeagaray (1928) 41-48].

Trátase de un diploma en un pergamino del año 959 con letra visigótica, ya publicado. Estudia su importancia para la historia de Aragón. Nos confirma la sucesión de tres monarcas: Sancho Garcés I, García Sánchez I y Sancho Garcés II (Abarca) y también el hecho de asociar los reyes un hijo al gobierno. Dignos de mención son los datos que suministra el documento acerca de la organización judicial de Aragón, pues para ventilar un pleito, según él, se juntaron el conde Fortún Jiménez, barones, jueces y abades, que constituían algo así como una corte. [979]

RIUS, J. *Més documents sobre la*

cultura catalana medieval. [Est. Univ. Cat. 13 (1928) 135-170].

Suplement a la monumental obra *Documents per a la cultura catalana medieval* del Dr. Rubió i Lluch. Publica 75 documents que van de l'any 1064 al 1372. Molts tracten de llibres religiosos o de persones eclesiàstiques. [980

MILLÀS VALLICROSA, J. *Documents hebraics de jueus catalans*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1927, 107 p. 33 facs. en fotogravats. [981

SANTOS COCO, F. *Documentos del Archivo Catedral de Badajoz*. [Rev. del Cent. Est. Extrem. I (1927) 78-85].

L'autor publica un privilegi rodat d'Anfòs X de 15 de novembre de 1255 (amb fotografia) i altre del mateix rei savi de 17 del mateix novembre. Pàgines 179-93: publica tres altres documents d'Anfòs X, amb fotogravats i transcripció paleogràfica. [Rius 982

SUÁREZ DE TANGIL Y DE ANGULO, F. *Archivo de Secretaría de la soberana Orden de Malta. Relación de documentos*. [Bol. R. Acad. Gallega (1925-1926) en diversos fascicles].

Essent secretari de l'Orde de Malta el Comte de Vallellano va fer un índex de l'arxiu de l'Orde, traspasat en 1912 a l'A. H. N. llevat dels llibres que conserva el secretari en poder seu. És un inventari dels 105 llibres i dels 18 lligams. [Rius 983

PARADELA, B. *Documentos de las iglesias y monasterios orensanos en el Archivo Histórico Nacional*. [Bol. Com. Mon. Orense 8 (1927) 90-92].

L'autor parla somerament dels documents que guarda l'A. H. N. de Madrid, procedents d'esglésies i monestirs de la província d'Orense i sobretot dels de Montedarramo. [Rius 984

V. T., F. *Pau i treva del comtat d'Urgell en 1187*. [Rev. Jurídica de Catalunya 36 (1928) 54-56].

Document de 1187, transcrit de l'Arxiu d'Ager (n. 1563) per Villanueva en un seu manuscrit inèdit, *Memorias de los condes de Urgel*, ara a la Bib. Nac. de París, fonsd espagnol n. 520. [985

PARADELA, B. *Docum. n. CXLVIII*. [Bol. Com. Mon. Orense 8 (1927-8) 164-67].

Publica l'autor la butlla d'Inocenci IV de 20 de setembre de 1247, *Religiosam vitam eligentibus*, confirmant les possessions del monestir de Sant Esteve de Ribas de Sil. [Rius 986

CARANDE, R. *Repoblación del Castillo de Badajoz en 1370*. [Rev. del Cent. de Est. Extrem. I (1927) 258-66].

L'autor publica aquest document junt amb una fotografia del mateix, procedent de l'Arxiu Capítular de Badajoz, fent abans un estudi de cartes de població semblants. [Rius 987

AGUILAR, E. *Privilegio de saca de mulas y maderas concedido por Felipe II al convento de Santo Domingo de la Coruña*. [Bol. R. Acad. Gallega 14 (1925) 151-54].

Cremat l'Arxiu quan els anglesos cremaren el convent, es perdé la part posterior durant l'exclaustració. S'han pogut salvar alguns pocs restos i entre ells el cartoral fet l'any 1686, del qual copia el privilegi enunciat en el títol d'aquest article, concedit pel rei prudent. [Rius 988

SANZ GARCÍA, J. *El fuero de Ver-viesca y el fuero real*. Burgos, 1927.

Edició del fuero de Briviesca de un manuscrito de Burgos. El fuero es una adaptació del fuero real y fué dado por la abadesa de las Huelgas, de la que era entonces jurisdicción la histórica villa. | ex Rel. y Cu.t. I (1928) 457-459. [989

SOLÉ, E. *El testamento sacramental*. [La Zuda 14 (1926) 3-5].

El privilegi del testament sacramen-

tal no és de l'any 1339 per Pere III. L'autor en copia un en l'arxiu capitular de Tortosa de l'any 1146, el qual publica traduït al castellà: "(Cumplimiento) de última voluntad de cierto hombre fallecido llamado Pedro Gerardo de Tamarit, manifestada tan solamente de palabra: cuyo testamento debe actuarse legalmente en presencia de sacerdote y juez." [990]

GARCÍA DEL MORAL, L.; LACARRA, J. M. *Documentos inéditos*. [Bol. Com. Mon. de Navarra 1 (1927) 556-563].

IV. Donación del monasterio de Laquedengo en Pamplona en el año 1048. V. Privilegio de Sancho, el de Peñalén, al Santuario de San Miguel de Excelsis, año 1074 (importante para la lengua vulgar, toponimia). [991]

ORTEGA, A. *La firma oficial de Colón*. Sevilla, 1928. ex Eco Francisc. (1928) 458-59. [992]

ARTILES RODRÍGUEZ, J. *La partida bautismal de Tirso de Molina*. [RBAM 5 (1928) 403-411].

La pretendida partida, que no es segura, fué encontrada por doña Blanca de los Ríos en la parroquia de San Ginés de Madrid. [993]

BLONDHEIM, D. S. *An old portuguese work on manuscript*. [The Jewish Quart. Review 19 (1928) 97-136].

Text portuguès en caràcters hebreus de la primera part del ms. De Rossi 945¹ de la R. Bib. Palatina de Parma. Tracta de la il·luminació dels manuscrits. El ms. fou acabat per Abraham h. Judah ibn Alayyim a Loulé (Portugal) en 1262. Segueix la traducció anglesa, però no la transcripció portuguesa. [994]

SIMON, J. M. *Les ulleres en els "scriptoria" catalans de l'edat mitjana*. Barcelona, 1928.

Es la quarta de les notes sobre aquest tema. Estudia els escriptors medievals representats en escultures gòti-

ques catalanes: l'evangelista Sant Marc amb el trempa-plomes, estilet i ulleres de la Llotja de Mallorca (segle xv), altra escultura de Mallorca i dues de Lleida. En la més interessant es veuen dos jocs d'ulleres i l'autor, ajudat dels textos antics, dedueix que l'un serviria per llegir o escriure i l'altre per mirar objectes més pròxims, lletres menudes, etcètera. | ex Rev. Centre Lectura de Reus 9 (1928) 325. [995]

Vària

BABOSA, A. *O Almanach perpetuum de Abraham Zacuto e as tabuas nauticas portuguesas*. [Instituto 75 (1928) 541-62]. [996]

JAMPY, M. *Un poema català del segle XI al Conflent*. [Par. Cristiana 46 (1928) 292-307].

Notes sobre el manuscrit, les fonts, l'anàlisi, la pàtria i l'autor de *La cançó de Santa Fe*, publicada ja en 1925 per A. Thomas. [997]

PFANDL, L. *Der "Peregrinus compostelanus" der innsbrucker Jesuitengymnasiums*. [Est. eruditos in memoriam A. Bonilla San Martín 1 (1927) 267-277].

Reprodueix el text llatí amb traducció alemanya del programa o exposició detallada del drama religiós *Peregrinus compostelanus*, representat al Col·legi de PP. Jesuïtes d'Innsbruck el 16 octubre de 1624. [998]

OGARA, F. *El tránsito de Nuestra Señora, descrito en el poema del Ven. P. José Anchieta, S. J.* [Estrella del Mar 9 (1928) 444-45].

Es una traducció castellana de una parte del poema latino del P. Anchieta, intitulat *Carmen de B. Virgine Maria*, que se conserva, al parecer en su original, en la biblioteca de Algorta, perteneciente a don Luis Lezama Lequizamón. [Quera 999]

VALLS I TABERNER, F. *Dues oracions parlamentàries de l'infant Joan, patriarca d'Alexandria*. [Franciscalia 377-381].

El patriarca era el més simpàtic dels fills de Jaume II. Les oracions foren pronunciades durant el regnat del seu germà Alfons III i es relacionen amb el concepte escolàstic de la missió essencial de la reialesa i de les qualitats morals que ha de tenir el príncep cristià. [1000]

LONGARES, M. *Les funeralies dels reis d'Aragó a Poblet*. Fulletó del *Bol. Arq. de Tarragona*, 1927, 42 p.

Edició d'aquest tractat del monjo de Poblet, M. Longares. [1001]

ALÓS-MONER, R. D'. *Poesia castellana a la Verge per un ermità de Montserrat de la fi del segle XV*. [Anal. Montserratensia 7 (1928) 375-76].

L'ermità era Fra Joan d'Anguidan-ses, qui prengué l'hàbit en 1492. La poesia, una *letrilla*, estava en una fulla enganxada en un protocol de Joan Pérez, de 1496, en l'Arxiu de la Cúria episcopal de València. [1002]

PÉREZ GOYENA. *Un informe curioso de Campomanes*. [Est. Ecles. 5 (1926) 213-215].

El informe es un "Juicio de la obra intitulada *Epístolas de D. Tomás Mamachi a Febrosio*, que de orden del Excmo. Sr. D. Miguel de Muzguiz, Ministro del Consejo de Hacienda, hizo... Campomanes". Es contrari al libro. [1003]

FELIU, L. G. *Las memorias de un canónigo regular, de mediados del siglo XVI*. [Exercitatorium 3 (1928) 177-180].

Es troben en els marges d'uns comptes d'un mercader de Freius. El ms. té 61 fol. amb magnífica enquadernació. Les memòries comencen el 1535. Feliu transcriu només algunes notes força curioses: sobre un aute de fe de 1562,

un ofici pontifical a Santa Anna d'un bisbe d'Armènia "major de edat de LXXXV anys" ajudat d'"un Canonge de la sua terra també de (h)edat de LXXXI, lo cual es curat de la Iglesia ahont está soterrada la muller de Nohe", etcètera. El canonge era Jaume Capmany i de Boera, fill del senyor de Capmany, rebé el presbiterat i la canongia en 1558, ingressà en l'Orde del Sant Sepulcre en 1559 i exercí el càrrec d'organista. [1004]

MARTÍ, C. *Obra dels alcajys e dels jutges por el maestro Jacobo*. Versió catalana del siglo XIII, inédita, de las Flores de Leyes. Barcelona, 1927, 12.º, 84 p. | ex RHE 423 (1928). [1005]

BARADA, J. *Journal d'un prêtre réfractaire réfugié en Espagne (1791-1800)*. Journal de M. l'Abbé Branet. Publié avec une Introduction et des notes par... Tiré a 100 numerotés. Auch, 1928, 178 p., 16.º. | ex Bol. Soc. de Est. Vasco (1928) 2.º trim. p. 39. [1006]

CARVALHO, S. *Noticia sobre as "Lettres de M. l'Abbé Le Grand, pendant ses voyages d'Espagne et de Portugal"* (1692-96). [Instituto, vol. 96, 58-62].

Notícia d'unes cartes de l'oratorià P. Joaquim Le Grand que l'autor trobà a la Biblioteca Nacional de París, la importància de les quals pondera. [1007]

ARIAS, X. *Encol da localizacion do Sant Grial*. [Arquivos do Seminario de Estudos Gallegos 1 (1928)]. | ex A Nosa Terra 12 (1928) Xulio, p. 617. [1008]

CORTÉS, N. A. *Miscelánea vallisole-tana*, 4.ª serie. Valladolid, 1926, 8.º, 171 p. | ex RABM (1927) 165-66. [1009]

P. F. M. *L'àngel del campanar del Vendrell, a Reus*. [Rev. del Centre de Lectura 9 (1928) 319-320, 1 làmina]. Aquesta escultura en bronze fou obra

de Josep Mateu, argenter de Vilanova, en 1784. Curiosa nota de l'Arxiu del Vendrell sobre les despeses per la conducció de l'àngel des de Vilanova. Ha estat ara restaurada a Reus. [1010]

SAINT-SAUD, COMTE DE. *La Junta de la Piedra de San Martín y el tributo de las tres vacas* (Pirineos de Navarra). Bilbao, "Pyrenaia", 1927. [1011]

GARCÍA DE LA FUENTE, A. *La numismática española en el reinado de Felipe II*. El Escorial, 1927.

Discurso leído en la solemne distribución de premios del Real Colegio de

Alfonso XII de El Escorial. | ex Rev. del Cent. de Est. Extrem. 1 (1927) 418. [Rius 1012]

NADAL, V. R. *Real Seminario de Tortosa*. [La Zuda II (1926) 119-122; 12 (1927) 59-62; 13 (1928) 7-11].

El monetario del Real Seminario. Fundado en tiempo de Fernando VII. Posee una colección de 1.800 monedas romanas, visigóticas, hispano-arábigas y de los reinos cristianos de la Edad Media. La biblioteca con 7.000 volúmenes con seis incunables y algunos manuscritos. Nombres ilustres, obispos, rectores, catedráticos y alumnos. [1013]

HISTORIA ECLESIASTICA

General i d'Espanya

NADAL BELTRÁN, V. R. *Un aspecto interesante de la historiografía eclesiástica*. Discurso. Tortosa, 1927, 58 p., 8.º | ex RHE (1928) n. 2048. [1014]

GENTILINI, B. *Manual de historia eclesiástica*. Madrid, 424 p. [1015]

PORTER, W. S. *The evangelization of Spain*. [Theol. Journal of Hist. Crist. 17 (1928) 17-27]. | ex RHE (1928) n. 7217. [1016]

VILLOSLADA, R. G. *San Pablo ante la España pagana*. [Ilustr. del Clero (1928) 253]. [1017]

SUREDA BLANES, F. *La cuestión de Osio, obispo de Córdoba, y de Liberio, obispo de Roma*. Madrid, 1928, 140 p. (Cuestiones selectas de crítica histórica).

Exposició concisa i documentada de la tan debatuda qüestió de Liberio i Osius. Textos patristics referents al tema. [1018]

CROVINI, M. *I malintesi di un famoso episodio storico del secolo IV*.

S. Basilio e Papa Damaso. [Scuola Catholica II (1928) 321-345]. [1019]

PÉREZ DE URBEL, J. *La patria de San Pirminio, apóstol de los alemanos*. [Bol. R. Acad. de la Hist. 93 (1928) 214-217].

San Pirminio escribió un tratado: *De singulis libris canonicis scarapsus*, cuya idea fundamental parte del tratado *De correctione rusticorum* de San Martín de Dumio. Hay también reminiscencias de San Ildefonso, San Julián y San Isidoro. Todo nos hace pensar en España como patria de su autor. San Pirminio sería uno de los monjes que, empujados por la invasión de los árabes, pasaron los Pirineos. [1020]

ROJO ORCAJO, T. *Catálogos y noticias de romanos pontífices conservados en algunos manuscritos oxonienses*. [RABM 48 (1927) 436-454]. [1021]

ANDRÉS MARCOS, T. *Constitución, transmisión y ejercicio de la monarquía hispano-visigoda en los concilios toledanos*. Discurso inaugural en la Universidad de Salamanca, 1928.

El autor se limita en su profundo y documentado estudio a las disposiciones emanadas de los concilios toledanos, y referentes a la monarquía hispano-visigoda nacida con el marcado progreso de la fusión entre las razas hispano-latina y visigoda... hacia el final del siglo VI. | ex Universidad 5 (1928) 961. [1022

ESCOBEDO GONZÁLEZ-ALBERU, J. *Las relaciones entre la Iglesia y el Estado en la historia, la doctrina y los cánones*. Madrid, 1927, 125 p. | ex Hist. Jahrbuch 48 (1928) 509. [1023

KEHR, P. *Wie und wann wurde das Reich Aragon ein Lehen der römischen Kirche?* [Sitz. d. preuss. Ak. d. Wissenschaften. Phil.-Hist. Klasse, Berlin, 1928, n. XVIII-XX, p. 196-223].

Catalunya entrà molt més aviat en estretes relacions amb Roma (segle IX) que Aragó, Navarra i Castella. Per Navarra i Aragó és cert que fins a mig segle XI no s'obren aquelles relacions. La creació d'esglésies, monestirs, etc., es fa sense acudir a Roma. Les butlles papals anteriors que es citen sempre són falsificacions. Estudi dels primers documents sobre les relacions d'Aragó amb Roma: Butlla de Gregori VII al bisbat de Jaca (1084-1085); document de San Millán de la Cogulla sobre la llibertat de censos aprovada pel legat papal, cardenal Hugo Candidus (1067); carta del rei Sancho Ramirez al papa Urbà II oferint-li 500 mancusos com a tribut (1088-1089); carta del mateix papa a l'esmentat rei perquè aquest no casi per força la seva filla (1089); atestat de les discòrdies entre els bisbes de Jaca-Huesca i Roda (1110-1115). [1024

KEHR, P. *Papsturkunden in Spanien. Vorarbeiten zur Hispania Pontificia. I. Katalanien. 1. Archivberichte. 2. Urkunden und Regesten*. [Abh. der Ges. der Wissenschaften zu Göttingen. Phil.-

Hist. Klasse, Bd. XVIII, 2, 1926, 236 i 588 p.].

El primer fascicle dóna una importantíssima síntesi de la historiografia eclesiàstica hispànica, principalment referent a Catalunya. Descripció de tots els Arxius catalans amb la bibliografia referent a ells. Cita dels documents pontificals que guarden o han guardat algun temps. En el segon fascicle els documents pontificis estudiats, molts d'ells inèdits, com preparació de la *Hispania Pontificia*. [1025

ERDMANN, C. *Papsturkunden in Portugal*. [Abh. der Ges. der Wissenschaften zu Göttingen. Phil.-Hist. Klasse, Bd. XX, 3, 1927, 384p.].

Trèball molt semblant al portat a cap per Kehr referent a Catalunya. Vide n. anterior. [1026

KEHR, P. *El Papat i el Principat de Catalunya fins a la unió amb Aragó*. Trad. de R. d'Abadal. (Vide n. 282). [Est. Univ. Cat. 12 (1927) 321-347; 13 (1928) 1-12; segueix]. [1027

VALLS I TABERNER, F. *Sobre Celestí III i Lleida*. [Vida lleidatana (1926)]. [1028

BETI I BONFILL, M. *El papa don Pedro de Luna, señor temporal del Maestrazgo de Montesa*. Valencia, 1927, 44 p.

A la mort del rei Martí (1410), Pere de Luna es despreguà del mestratge de l'Orde de Montesa i anomenà per a aquest càrrec Fra R. Corbera. Beti història els fets que precediren aquesta decisió especialment les discòrdies promogudes pels dos pretendents al mestratge Fra N. de Pròxita i Fra A. de Cervelló. En apèndix 13 documents | ex Estudis Univ. Cat. 12 (1927) 485. [1029

FINKE, H. *Drei Spanische Publizisten aus Anfängen des grossen Schismas: Mathäus Clementi, Nicolaus Eymerich, der hl. Vicente Ferrer*. [Spanische For-

schungen der Görresgesells. I (1928) 174-195].

Estudi de l'activitat d'aquests tres personatges; el primer, professor de la Universitat de Heidelberg; el segon, inquisidor, i el tercer, el conegut sant, en els inicis del gran cisma. [1030

IVARS, A. *La "indiferencia" de Pedro IV de Aragón en el gran cisma de Occidente*. [Arch. Ib. Amer. 29 (1928) 21-97; 161-186].

L'autor, després d'una breu introducció ressenyant l'origen del cisma per l'elecció d'Urbà VI (8 abril 1378) i Climent VII (20 setembre 1378), documenta la posició que pren Pere IV davant la divisió de l'Església durant els anys 1378-82. La part documental, generalment inèdita, és presa de l'A. de la Cor. d'Aragó. El treball comprèn tres parts: a) Provisions de Pere IV per al manteniment de la seva indiferència; b) Vicariat general de l'Infant Fra Pere d'Aragó en ordre al cisma; c) Com va imposar Pere IV l'observança de la seva indiferència als dominics del seu reialme. En l'apèndix hi ha 34 documents editats íntegres. [Rius 1031

PORTIGLIOTI, G. *Les Borgia*. Trad. de F. HAYWARD. París, 1927, 285 p.

[1032

CONDE DE CEDILLO. *El cardenal Cisneros, gobernador del reino*. Madrid, Real Academia de la Historia, vol. III, 1928, VIII-742 p., 4.º (el volum I fou publicat en 1921). [1033

MARCH, J. M. *Nacimiento y bautizo de Felipe II, según una relación manuscrita desconocida*. [Razón y Fe 83 (1928) 209-224].

El autor basa su escrito en una relación francesa de un testigo de vista de los sucesos que se narran, y escrita pocos días después de acontecidos, la cual se guarda en el archivo particular del Palau de Barcelona. Concuerda en el

fondo con la relación que debió tener a la vista Sandoval al narrar estos sucesos en su *Historia de la vida y hechos del emperador Carlos V*. Sucedió el nacimiento de D. Felipe el 21 de mayo de 1527 en Valladolid, en la casa que era de D. Bernardino Pimentel. Con grandes festejos celebró la villa el nacimiento del primogénito de Carlos V, hasta el 5 de junio, en que fué bautizado solemnemente en la iglesia de San Pablo, de los dominicos, uno de los edificios del último período gótico más bellos de España. Describe el P. March las construcciones que en esta ocasión se levantaron, en las cuales la mitología pagana inspiraba las manifestaciones del arte, y hace resaltar la rica ornamentación que lucía dentro de la iglesia. Siguen luego las solemnidades de preparación del bautizo, celebradas por la mañana en San Pablo, y después la fastuosa pompa regia y ceremonias de dicho rito sacramental, en la tarde del mismo día, que terminaron con el canto del *Te Deum*. Al fin del artículo se describe el juego de cañas que hubo el jueves siguiente, y se apunta el traslado de la familia imperial a Palencia.

[Quera 1034

LETURIA, P. *Pastor. España y la restauración católica*. [Razón y Fe 85 (1928) 136-155].

Este trabajo es el fruto de notas tomadas en las aulas de las universidades alemanas, y su autor pretende en él "entrelazar algunas observaciones de historiografía alemana que ayuden a entender mejor desde España el origen y carácter de la *Historia de los Papas* del baron von Pastor". El P. Leturia expone luego las dos corrientes de la historiografía protestante para explicar la que se ha llamado *Contra-reforma* y debe llamarse *Restauración católica*: la de Maurenbrecher y la de Ranke. Maurenbrecher se encierra en las torres de Simancas y hojea los despachos espa-

ñoles; Ranke lee preferentemente la correspondencia de los embajadores venecianos y mira a Roma. Ambos estimaron el protestantismo como un progreso traído a la humanidad por la raza germana. Para Ranke la reforma católica fué un producto de los valores culturales y políticos de Roma; para Maurenbrecher un producto antigermano del arcaico espíritu español. Esta última concepción imperó después de aquélla, y aun hoy día en cátedras e historias eclesiásticas protestantes repercute la concepción de Maurenbrecher. Después de ellos Ludovico Pastor, en su *Historia de los Papas*, vino a confirmar de modo definitivo la perspectiva histórica mostrada ya antes por Doellinger y Janssen de que Lutero y su revolución religiosa significaron el hundimiento de una cultura opulenta anterior, y la destrucción germinal del cristianismo y de la misma Sagrada Escritura. Pastor, después de aprovechar algunos datos de Ranke y Gregorovius, con su infatigable espíritu investigador, dominó el ambiente político, cultural y religioso del Renacimiento. La apertura del Archivo Vaticano desplegó ante él horizontes de luz, de suerte que en el cuadro trazado por el profesor de Innsbruck se ve que fueron fuerzas intrínsecas del catolicismo y de la Santa Sede las que obraron la restauración católica. Como tacha de Pastor aduce el autor el hecho de que desconociera la España del siglo XVI, cuyos actuales archivos jamás ni por sí ni por otros investigó. [Quera 1035]

LETURIA, P. *Felipe II y el Pontificado, según D. Luis de Requesens y Zúñiga*. [Est. Ecles. 7 (1928) 60-75].

Contra el retrato de Felipe II *cesaropapista, egoísta y repulsivo* que tantos católicos extranjeros nos pintan y en especial... Pastor, aduce el autor el testimonio "de un testigo contemporáneo que estuvo en condiciones inmejorables de abarcar y juzgar como pocos las re-

laciones entre el Rey de España y la Curia Romana". Transcribe dos trascendentales despachos de Requesens, el embajador de aquél en Roma. El primero, de 1566, dirigido a su hermano D. Juan de Zúñiga; el segundo, de 1568, dirigido al rey. Los coteja después con otros documentos. [1036]

LETURIA, P. *Felipe II y el Pontificado*. [Est. Ecles. 7 (1928) 41-77, número extraordinario].

Estudia las relaciones entre el rey prudente y el Pontificado, especialmente en lo que hace referencia a los países de América y de Misiones en los dos capítulos: I. *Las resoluciones de la Junta Magna de 1568* (p. 43-61). II. *Actitud de la Santa Sede y sus consecuencias* (p. 61-77). [1037]

GIL, L. *Felipe II defensor y propagador de la fe*. [Sal Terrae 17 (1928) 56-68]. [1038]

LLANOS Y TORRIGLIA, F. DE. *Un jantar histórico no refectorio de Guadalupe*. [Rev. de Hist. 14 (1925) 81-91].

Entrevista en aqueix monestir d'Extremadura dels reis Felip II i Sebastià de Portugal en 1576. Convit esplèndid servit pels monjos. [1039]

POU Y MARTÍ, J. *Conflicto diplomático entre Felipe IV y Urbano VIII por la elección del general Fr. Juan de Campagna*. [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 145-78 i 289-335].

Essent poc cordials les relacions entre Urbà VIII i la casa d'Àustria i Espanya per la tendència que Felip IV veia en el papa Barberini, no és estrany que repercutís aquest antagonisme en l'elecció del general d'una Orde tan nombrosa com la franciscana. Del capítol general de Toledo volia el cardenal Barberini que en sortís elegit el seu confident Fra Antoni Galliati, mentre que els framenors tendien a donar els vots al napolità Fra Joan de Campagna, amic de la cort d'Espanya. Felip IV vo-

lia deixar en llibertat els electors. El cardenal Barberini, al revés, persistia en el seu intent, servint-se de l'autoritat del Papa, manant als nuncis ordinari i extraordinari de Madrid que aplaressin totes les dificultats. A la vigília del Capítol es preveia l'expulsió del nunci de Madrid si, com es temia, publicués el breu excoent la candidatura de Campagna, per la qual cosa el nunci Monti, formulant unes ficcions diplomàtiques, presidí el Capítol i la Santa Seu aprovà la seva conducta, conferint-li immediatament la porpra cardenalicia. El general elegit, Fra Campagna, fou després bisbe de Tortosa (1641-1653) i, finalment, de Puzzoli on morí en 1668. [Rius 1040]

PÉREZ, L. *Los españoles en el Imperio de Annam*. [Arch. Ib. Amer. 28 (1927) 145-96; 29 (1928) 187-227; 30 (1928) 179-240]. (Cont. vide n.). [1041]

PÉREZ, L. *Informe del P. Francisco Antonio Maceyra sobre varios puntos de los que convendría tratar en el Concilio provincial de Manila*. [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 375-97].

Després d'una breu biografia del P. Maceyra, nat a Illora (Granada) el 5 de març de 1727 i mort a Santa Creu de la Laguna (Filipines) el 24 de març de 1778, essent bisbe de Nueva Càceres, copia el sobredit informe que va escriure el febrer de 1771 a petició de l'Arquebisbe de Manila, el Rvd. Basili Saicho de Santa Justa i Rufina, que anava a celebrar Concili provincial. Comprèn quatre punts: I. Manera de donar instrucció religiosa als indis. II. Mitjans per a extirpar la idolatria. III. Abusos introduïtz en l'administració del Santíssim Sagrament. IV. Compliment de l'obligació dels rectors. [Rius 1042]

MACHAM, LL. *El origen del Real Patronato de Indias*. [The catholic Historical Review (1928)]. | ex Universi-
dad 5 (1928) 746. [1043]

MOLDENHAUER, G. *Spanische Zensur und Schelmenroman*. (La censura de llibres i la novella picaresca a Espanya.) [Estudios eruditos in memoriam de A. Bonilla San Martín 1 (1927) 223-239]. [1044]

CARREÑO, A. M. *La imprenta y la Inquisición española en el siglo XVI*. [Estudios eruditos in memoriam de A. Bonilla San Martín 1 (1927) 91-114].

Notas sobre la actuación de la Inquisición en Méjico. [1045]

LUCKA, E. *Torquemada and die spanische Inquisition*. Wien und Leipzig, 1926, 185 p., 27 gravats. | ex Rev. de Filol. Esp. (1928) n. 18007. [1046]

CANAL, M. *El proceso de Fr. Bartolomé de Carranza y el P. Pedro de Soto*. [Ciencia Tomista 38 (1928) 349-359]

Defensa de Carranza. El blanco de las miras de los enemigos de Carranza fué el P. Fray Pedro de Soto, compañero del arzobispo en Inglaterra hasta poco de su promoción a la silla de Toledo. Melchor Cano había sido elegido provincial de Castilla, pero fué anulada su elección por el general de los dominicos y tomó el cargo Soto. De ahí la enemiga de Cano contra Soto y Carranza, quienes por otra parte representaban en la Orden la estrecha observancia en los conventos contra el partido de aquél. [1047]

BARUZI, P. *Un moment de la lutte contre le protestantisme et l'illuminisme en Espagne au XVI siècle*. [Rev. d'Hist. et de Phil. Religieuses 7 (1927) 541-553]. [1048]

BARUZZI, G. *Il protestantismo e l'illuminismo in Ispagna al XVI secolo*. [Ricerche Religiose 4 (1928) 118-132]. [1049]

PUYOL, J. *Plática de disciplinantes* [Est. eruditos in memoriam A. Bonilla San Martín 1 (1927) 241-266].

Trata de los disciplinantes españoles que nos aparecen en las procesiones de Semana Santa y de la Vera Cruz; en las rogativas por calamidades públicas; como penitentes en las iglesias o como místicos. Parece que en España tuvo poca o ninguna influencia la secta de los flagelantes. Las disciplinas públicas no fueron en España práctica corriente hasta fines del siglo XIV y comienzos del XV. Testimonios sobre las prácticas de los disciplinantes. Esta costumbre más bien que efecto de una exaltación religiosa, lo era de una moda insensata. [1050]

FERRANDIS, M. y BORDONA, M. *Co-lección de documentos para la Historia de España y sus Indias*. Tomo I, 1530-1552: *El Concilio de Trento*. Documentos del Arch. gen. de Simancas. Valladolid, 1928, XXIX + 451 p. [1051]

RÍOS, F. DE LOS. *Religión y estado en la España del siglo XVI*. Instituto de España de los Estados Unidos, New York, 1927. [1052]

COUSELO BOUZAS, J. *La guerra de sucesión en Galicia*. [Bol. R. Acad. Gallega 15 (1926) 166-8, 194-98].

Encara que és un afer més polític que religiós aquest de la lluita sostinguda per Felip V per afiançar-se com a rei, la registrem aquí perquè toca també la part que l'Arquebisbe de Santiago hagué de pendre en la mateixa. [1053]

Bisbats, bisbes

ESTELLA ZALAYA, E. *El fundador de la Catedral de Toledo*. Toledo, 1926.

Estudio histórico del pontificado de D. Rodrigo Ximénez de Rada, en la Sede toledana, con la documentación original del Archivo Capitular 1208-12471. | ex Neues Archiv. 47 (1928) n. 632. [1054]

ZARCO-BACAS Y CUEVAS, E. J. *Relaciones de pueblos del Obispado de Cuen-*

ca hechas por orden de Felipe II. Cuenca, 1927, 2 vols., 4.º, t. I, CXLI-390 p.; t. II, 416 p.

Una font per conèixer la vida d'un poble en un període determinat són les relacions contemporànies o quasi contemporànies. El P. Zarco publica totes les que ha conegut del bisbat de Cuenca fetes per ordre de Felip II, i no cal dir que són interessantíssimes per completar biografies i monografies i per a conèixer la vida del segle XVI. El volum II són apèndixs que completen l'obra del P. Zarco, el qual ha merescut el premi *al talent* que confereix la Reial Acadèmia de la Història.

[Rius 1055-56]

Historia de la diócesis de León. [Rev. Clero Leonés 3 (1928) publicado como anexo (continúa)]. [1057]

RODRÍGUEZ, R. *Fray Alfonso de Argüello, obispo de León*. [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 577-580; 644-47].

Su antecesor, D. Aleramo, murió en 1399. Por causa del cisma Fr. Alfonso no fué preconizado hasta el 8 agosto de 1403 por Benedicto XIII. Transcripción de algunas quejas de los regidores al rey contra el obispo y respuesta de éste, sacada de las actas capitulares 1376-99. [1058]

LÓPEZ, A. *Obispos legionenses del siglo XIV*. [Rev. del Clero Leonés 50 (1928) 39-42; 163-67; 221-23; 321-25; 390-95; 446-448; 726-728].

Trata de los obispos: Fray Pedro de Uxua (ob. 1361-75), publicando las Constituciones hechas por este obispo en 1369. No hubo un sucesor suyo, don Gonzalo, como quieren Risco, Posadilla y Gams, aunque aparezca confirmando algunos privilegios reales con este nombre. — Su sucesor D. Alonso Barrosa (1375-1376). Bula inédita de Gregorio XI de 5 marzo de 1375 trasladando a D. Alonso de la sede de Salamanca a la de León, la cual confirma clara-

mente que él fué el sucesor de Fr. Pedro. Vacante la sede hasta 1378 en que Urbano VI nombró a D. Fernando poco després de ser coronado aquél papa. Rectificación de algunos errores de Risco sobre el pontificado de D. Fernando. Notas sobre el cisma. En 1381 y 1382 era administrador de la sede de León D. Pedro de Luna. Sigue el pontificado de D. Aleramo (1382-89) sobre el cual han fantaseado mucho los historiadores. Risco citaba un documento de 1380 que es falso, como probó el Sr. Rodríguez (vide n. art.). López transcribe las bulas de elección hasta ahora inéditas que son de 9 de junio de 1382. Falleció en 1399. La sede estuvo vacante hasta 1403 a causa del Gran Cisma. Su sucesor, Fr. Alonso de Argüello, obispo de León, 1403-1415; de Palencia, 1415-1417; de Sigüenza, 1417-1419, y arzobispo de Zaragoza, 1419-1429. [1059]

DIEGO GELMÍREZ. *Historia compostelana*. [El Eco Franciscano (1928). Segueix diversos números]. [1060]

DOMÍNGUEZ FONTELA, J. *Episcopologio auriense: Un prelado desconocido*. [Bol. Com. Mon. Orense 8 (1927) 19-20].

Tracta l'autor del bisbe de Laodicea, que en 1515 consagrà l'absis de la Catedral d'Orense, al qual identifica amb Fra Roderic de Sant Genís.

[Rius 1061]

MACIAS, M. *Jovellanos en Muros de Noya y el obispo de Orense Sr. Quevedo*. [Bol. Arq. de la Com. Prov. Mon. de Orense 7 (1926) 357-67].

Algunas cartas del obispo a Jovellanos de 1810. [1062]

ALONSO, B. *Efemérides para la historia de la provincia y obispado de Orense*. [Bol. Com. Mon. Orense 8 (1927) 42-7; 67-72; 92-5; 114-8; 145-53; 207-12].

L'autor segueix els fets més notables

d'Orense començant en 1571 arribant fins a 1685. [Rius 1063]

VÁZQUEZ, G. *Biografía del maestro Fray Gaspar de Torres, mercedario, catedrático de Salamanca y obispo de Melilla*. Madrid, 1927, 68 p. | ex Est. Ecles. 7 (1928) 272. [1064]

IVARS, A. *Nuevos datos sobre el franciscano Fray Francisco Riquer, obispo de Segorbe*. [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 253-64].

Després d'un resum de la vida de Fra Riquer, electe de Monreal, bisbe d'Osca des de 1384 a 1393, de Vich des de 1393 a 1400 i de Segorbe des de 1400 a 1410, parla del cognom que és Riquer, de si fou confessor de Joan II, apar més versemblant que ho fos del rei Martí I, respecte al lloc de la seva naixença que es creia era Barcelona, s'inclina més l'autor a creure'l fill de la Custòdia de València. [Rius 1065]

FERREIRA, J. A. *Fastos episcopales da igreja primacial de Braga*. Vila Nova de Famalição, 1928 (sec. III - sec. XX) t. I, 436 p. | ex Brotéria 9 (1928) 314-315. [1066]

FIGUEIREDO DA GUERRA, L. DE. *Dous bispos notáveis*. [Instituto 75 (1928) 139-144].

Els dos bisbes són D. Belchior Carnero, nat en 1579, jesuïta en 1543, confessor de Sant Ignasi i anomenat per Pius V bisbe de Nicea; consagrat en 1560 amb poders per la Xina i el Japó. Morí en 1583. D. Pedro Vieira da Silva, nat en 1596, casat, ministre de Joan IV en 1625. Vidu, rebé l'ordenació eclesiàstica i fou anomenat bisbe de Leiria en 1571, morint en 1676. [1067]

PÉREZ CONSTANTÍ, P. *Los canónigos de Santiago*. [Bol. R. Acad. Gallega 14 (1925) 15-22; 36-40; 61-66; 87-90; 120-22; 147-49].

Es un apèndix als *Linajes galicianos*, disposat alfabèticament, ordenat sobretot

amb criteri genealògic per tal de fer veure els seus ascendents. Comença amb el Dr. Felip Ramon Solís i arriba fins Andreu Vilaríño. Les fonts del treball han estat els expedients de proves que hi ha a l'arxiu de la Catedral compostelana, des de finals del segle XVI en què s'instruïen aquests expedients pels capitulars de Galícia. Una bona contribució a l'estudi del nobiliari galaic.

[Rius 1068

ARXIVER DEL MONESTIR DE MONTSERRAT. *Correspondència adreçada al cardenal Dom Benet de Sala, monjo de Montserrat*. [Anal. Montserratensia 7 (1928) 309-366].

Notícia-resum o transcripció de 286 cartes adreçades al cardenal Sala. La major part foren escrites al P. Sala amb motiu de la seva promoció al Cardenalat, i per felicitar-li les festes del Nadal del 1714. Tots els que el feliciten o són neutrals o partidaris de la Casa d'Àustria. (Vide n. 286). [1069

CAPDEVILA, S. *Els franciscans i l'arquebisbe de Tarragona Benet de Rocafort*. [Franciscalia, 39-44].

L'arquebisbe Benet de Rocabertí (1251-1257) en revestir l'autoritat metropolitana volgué implantar les reformes eclesiàstiques ordenades en el Concili de Lleida de 1229 pel legat apostòlic, cardenal de Santa Sabina, malgrat la resistència dels capitulars ajudats per la protecció reial. Els fills de Sant Francesc apareixen al costat de l'arquebisbe com els seus més fidels adictees, com ho proven els quatre documents que transcriu l'autor de l'Arxiu Històric Arxidiocesà; tres són del papa Alexandre. [1070

PUIG, S. *Una pàgina franciscana de l'Episcopologio de Barcelona*. [Franciscalia, 305-312].

Notas biogràfics del obispo de Barcelona, Fray Bernardo Peregrí (1290-1300) cuya obra principal fué la construcción de la Catedral. [1071

BELLPUIG, T. *Un bisbe català fill d'Orense*. [La Zuda 16 (1928) 145-150].

Manuel Ros de Medrano, bisbe de Tortosa de 1815 a 1821. [1072

GILI Y GAYA, S. *Carta del Sr. Marqués de la Mina, virrey y capitán general del Principado de Cataluña al obispo de Lérida* (de 17 febrer 1751). [Vida lleidatana 3 (1928) 249] [1073

FABO DEL CORAZÓN DE MARÍA, A. *Vida del Excmo. P. Toribio Minguella, obispo de Sigüenza*. Barcelona, 1928. [1074

Ordres religioses

BORDOY I TORRENTS, P. M.^a. *Les grans expansions del monaquisme en la vida secular* (continuació). [Paraula Cristiana 39 (1928) 210-26; 308-24].

[1075

CASTEJÓN, R. *Monasterios de la Sierra de Córdoba. San Francisco del Monte*. Real Academia de Córdoba, 1926, folleto. [1076

PÉREZ LLAMAZARES, J. *El monasterio de los Santos Justo y Pastor*. [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 197-98].

Citado como antiguo ya en 929. Otro monasterio del mismo nombre había sobre los ríos Eslla y Bernesga; por esto algunos documentos son dudosos respecto a cuál de los dos se refieren. En las escrituras de los siglos XV y XVI se llama *Santiuste*, corrupción de *Santi iusti*, y después *Santioste*. [1077

VAAMONDE LORES, C. *Importante escritura de donación otorgada por don Bermudo, rey de Galicia, a favor del monasterio de canónigos de San Juan de Caabeiro*. [Bol. R. Acad. Gallega 14 (1925) 49-58].

L'autor estudia somerament l'origen del convent i publica la donació de Veremon, treta del cartoral de Caabeiro que posseeix Antoni Rey Escariz. Discuteix la data i en lloc d'ésser 752, pro-

posa que sia 972. Creu que el signe rodat que hi ha en la donació és del rei Veremon i identifica aquest rei amb Veremundo Ordóñez, un rei inèdit de Galícia, fill d'Ordoni II, i per fi s'extén en la identificació de les poblacions que enumera la donació. [Rius 1078]

HUIDOBRO, L. *La abadía de Tabliega*. [Bol. Com. Prov. Mon. de Burgos (1928) tercer trimestre]. | ex Arq. 10 (1928) 366. [1079]

FERRÁN SALVADOR, V. *El monasterio de Gratia-Dei (Zaidia)*. [Cultura Valenciana (1928) 44-48].

Notes històriques sobre aquest monestir fundat en 1260 per Teresa Gil de Vidaure, tercera esposa del rei Jaume el Conqueridor. [1080]

Benedictins

Un abaciologio inédito de Celanova. [Bol. Com. Mon. Orense 8 (1927) 53-73; 97-104; 154-61].

L'autor transcriu l'abaciologi fet a ia segona meitat del segle XVIII. De primer hi ha els abats, que van des de Franquila, mort el 955, fins a 1713; segueix la descripció de l'Església. Per fi dóna el *Catálogo de varones ilustres de Celanova, desde su fundación hasta el año presente de 1716*. [Rius 1081]

Iglesia del monasterio de Celanova. [Bol. Com. Mon. Orense 8 (1927-28) 97-104].

Contracte fet entre l'abat de Celanova i el mestre Melcior de Belasco i Agüero en 1661 per a fer l'església nova del susdit monestir, detallant-se les condicions, distribució i mides de l'església i els preus i plaços en què s'han de pagar les obres. [Rius 1082]

PÉREZ DE URBEL, J. *Semblanzas benedictinas*. T. III. *Las grandes abadías*. Madrid, 1928, 510 p., 8.º. | ex Bib. Gen. Esp. e Hisp.-Amer. (1928) n. 2255.

[1083]

MARTÍ ALBLNELL, F. *El abat Joan de Zafont*. [Criterion 3 (1927) 90-92].

Nascut a Besalú en 1789, benedictí profès en 1806 al monestir de Sant Cugat del Vallès, catedràtic de filosofia, física experimental i pràctica en el Reial i Pontifici Col·legi de Sant Pau de Barcelona. Escriví: *Verae philosophiae utilitas* (1828); *De verae philosophiae dissertatio* (1839); *Breve historia de la vida de los filósofos griegos, romanos, etc.*; *Historia de los condes de Besalú* (inèdita) entre altres tractats. Féu construir una esfera copernicana, veritadera curiositat científica conservada al Seminari de Girona. Morí a Barcelona en 1847. [1084]

ANGÉ, R. *Un monjo de Montserrat cridat al Concili de Trent*. [Anal. Montserratensia 7 (1928) 303-307].

Era el P. Antoni de Malvenda del qual l'autor dóna algunes notes biogràfiques. Publica la lletra de Paulus III cridant-lo al Concili. [1085]

Cistercencs

LLORD, P. *Els tresors de Poblet*. [Rev. del Centre de Lectura de Reus 9 (1928) 150-154].

Abandonat el monestir pels monjos, en 1824 es creà la primera llegenda dels tresors amagats de Poblet. La primera notícia d'un tresor amagat vingué de França en 1832. La donava el secretari de cambra de l'Arquebisbat de Marsella a l'arquebisbe de Tarragona. [1086]

CONDE DE MORALES DE LOS RÍOS. *El monasterio de Santa María de la Huerta*. [Bol. Soc. Esp. Exc. 35 (1927) 257-262].

La comunidad de Huerta procede de Cantabos, fundado por Alfonso VII. En 1152 el abad compró la huerta vecina que le dió el nombre y en 1162 ia comunidad de Cantabos se trasladó a este lugar. Descripción del monasterio tal cual subsiste. Lo más importante es el refectorio del siglo XIII. Empezó a

construirse en 1215 y costeo las obras D. Martín de Hinojosa. No menos admirable es la cocina. Era de la orden de Claraval. [1087]

Dominicans

BELTRÁN DE HEREDIA, V. *Los dominicos y los lulistas de Mallorca en el siglo XVIII*. [Crit. 6 (1926) 276-296].

Ressenya dels successos ocorreguts a Palma, des de l'any 1750 fins al 1761, entre lulistes i dominics mallorquins. [1088]

CAPDEVILA, S. *El convent de Sant Domènec*. Tarragona, 1927, 80 p., 8.º.

El convent s'establí ja en 1250, però la fàbrica fou aixecada alguns anys més tard a extramurs de la ciutat, fora del portal del Roser. Aquest primitiu convent durà fins la guerra dels segadors (segle XVII). En 1669 fou començat el nou convent a la plaça de la Font. Notes històriques sobre ell extretes d'un llibre dissetcentista del referit monestir (Arxiu Històric Arxidiocesà) dels segles XVII-XIX. Dades biogràfiques de conventuals notables: Sants (Ramon de Penyafort, Vicens Ferrer i altres); bisbes, generals de l'Orde, provincials, vicaris generals, inquisidors, escripturistes, teòlegs, mestres de filosofia, humanistes, oradors i llista de priors (1379-1832). [1089]

CONSTANT, H. D. *Sur les pas de Saint Dominique en France*. París, 1926, 8.º, 315 p.

"Nous avons voulu non seulement glaner, mais recueillir en abondance de riches épis dans le champ si vaste et si fécond des faits et gestes de Saint Dominique. Ce que l'histoire, les monuments, la tradition, la légende nous disent de son apostolat parmi nous, nous l'avons consigné dans ces pages." | ex Rech. de Science Rel. 18 (1928) 631. [1090]

VAAMONDE LORÉS, C. *Noticias acer-*

ca de la construcción del convento nuevo de Santo Domingo, de la Coruña. [Bol. R. Acad. Gallega 14 (1925) 110-118].

S'estudia aquí el convent dels dominicans de la Corunya. Destruït el primer pels anglesos el 1589, es comença a bastir de nou el 1596, durant la construcció fins la meitat del segle XVII, i, enderrocat en gran part en 1907, es conserva poca cosa d'aquest convent. El més important són les làpides que l'autor reproduceix i la tomba d'Antoni Graña Nieto, el primer comentador de les Decretals. [Rius 1091]

PARDO, A. *El convento de Santo Domingo de Santiago y el patronato de los condes de Altamira*. [Bol. R. Acad. Gageña 17 (1928) 234-242].

Extracto de documentos del archivo de la casa Altamira, hecho por D. A. del Río en 1764, hoy en el convento de dominicos de Padrón y legajo n. 20 procedente del archivo de Santo Domingo de Santiago. [1092]

PARDO, A. *El convento de Santo Domingo de Santiago en la guerra de la Independencia*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1928) 177-182].

Comunicacions i notícies inèdites extretes d'un lligall de l'arxiu de Padrón. [1093]

Agustinians

GONZÁLEZ, R. *Un misionero español desconocido*. [Arch. Agustiniiano (1928) mayo]. | ex Rel. y Cult. 3 (1928) 158. [1094]

NOVOA, Z. *Conventos de Galicia*. [Arch. Agust. (1928) sept., oct., dic.]. | ex Rel. y Cult. 4 (1928) 298. [1095]

ARBOLEYA, L. *El P. Guillermo Bonjour y la continua sucesión de los agustinos en Francia*. [Arch. Agust. (1928) julio-agosto]. | ex Rel. y Cult. 3 (1928) 304. [1096]

CEREZAL, M. *Vida y escritos del P. Lope Fernández. Su obra "Espejo del alma"*. [Arch. Agust. (1928) sept., oct., dic.]. | ex Rel. y Cult. 4 (1928) 298.

[1097]

VÉLEZ, M. *Leyendo nuestras crónicas*. [Arch. Agust. (1928) feb., marzo, cont.].

Notas sobre cronistas agustinos. El P. Matorena, último historiador general. | ex Rel. y Cult. 7 (1928) 459.

[1098]

PÉREZ GÓMEZ, J. *Apuntes para la historia de la provincia agustiniana de N. S. de Gracia en Colombia*. [Arch. Agust. (1928) marzo]. | ex Rel. y Cult. 2 (1928) 153.

[1099]

ROSARIO, C. DEL. *Agustinianismo de San Francisco*. [Arch. Agust. (1928) febrero]. | ex Rel. y Cult. 1 (1928) 459.

[1100]

DAIX, J. *Los agustinos de Perelada (Gerona)*. [Arch. Agust. (1928) enero].

Breves datos históricos del antiguo monasterio de Perelada. | ex Rel. y Cult. 1 (1928) 311.

[1101]

MONASTERIO. *Místicos agustinos españoles*. Hagiógrafos modernos. Autores de devocionarios y traductores. [Arch. Agust. (1928) enero, febrero]. | ex Rel. y Cult. 1 (1928) 311. [1102]

VÉLEZ, M. *El P. Andrés de San Nicolás, sus continuadores y apologistas*. [Arch. Agust. (1928) sept., oct., dic.]. | ex Rel. y Cult. 4 (1928) 298. [1103]

FABO, P. *Historia general de la Orden de agustinos recoletos*. Barcelona, 1927, t. VI, 514 p., 4.º. | ex RF 81 (1927) 283. [1104]

Franciscans

LÓPEZ, A. *Notas de bibliografía franciscana*. [Arch. Ib. Amer. 28 (1927) 347-67; 29 (1928) 228-44].

Amb totes les exigències de la tècnica descriu l'autor edicions dels franciscans Fra Francisco Pinto, Fra Pere de Valbuena, Fra Pere d'Aragó de la província de Castella, Fra Joan de Màçrid, Fra Manuel d'Arceniega (descriu una edició d'*Indulgencia de la Porciúncula*, de Barcelona, 1866), Fra Manuel Rodriguez (el segon volum de *Suma de casos de consciencia* és de Barcelona, 1598) Fra Agustí d'Espinosa, Fra Antoni Daza, Fra Bernardí d'Arévalo i Fra Bernat Cavallé del col·legi d'Escornalbou (Tarragona) qui té una traducció del P. Guadrupani de *Documentos para tranquilizar las almas timoratas*, Tortosa [1829]. [Rius 1105]

LÓPEZ, A. *Notas de bibliografía franciscana*. [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 336-74].

Descriu l'autor les obres escotistes omeses pel P. Bertoni i després les dels PP. Fra Alvar de Rojas, Fra Josep de l'Esperit Sant, Fra Francesc Llätzer de Goiti, Fra Domingo de Herrera, Fra Lluís de Miranda i Fra Joan de Mora. No n'hi ha cap de català ni cap llibre imprès a Catalunya. [Rius 1106]

BOSI, M. *Necrologium Fratrum Minorum Provinciae Cathalauniae. Temporis spatium complectens ad ejusdem erectione, anno videlicet 1559, usque in hodiernam diem*. Vich. ed. Seraphica, 1928, fol.

Està ordenat com els necrologis per dies i mesos, anotant tots els religiosos difunts, indicant si la data és certa o probable. [Rius 1107]

DURAN I CANYAMERAS, F. *El convent de framenors caputxins de Martorell*. [Franciscalia, 156-165].

Història d'aquest convent, fundat en 1663, basada en 66 documents de la Bib. Universitària de Barcelona i alguns de l'Arxiu de la Província Franciscana, existent a Sarrià. [1108]

ARTIGAS, P. *Los conventos franciscanos de Soria*. [Bol. Soc. Esp. Exc. 36 (1928) 73-84; 166-178].

1. Historia del convento de San Francisco de esta ciudad, en la cual, según las crónicas franciscanas, ya antes de 1227 había celebrado tres capítulos Fray Parente. Fué destruído en parte en la guerra de la Independencia.

2. Santa Clara. Por unas líneas de un fragmento en pergamino sabemos que las religiosas franciscanas de Santa Clara vinieron a fundar una casa en Soria en 1286. Privilegios que le concedieron los monarcas castellanos (de Fernando IV a Felipe IV). Principales religiosos de este convento. El edificio.

3. La Purísima Concepción fundado en 1569. Damas que en él profesaron.

[1109]

LÓPEZ, A. *Cuestionario: ¿En qué año fué fundado el convento de los frailes menores de Orense?* [Arch. Ib. Amer. 29 (1928) 276-86].

El P. López, en una conferència sobre el *Viaje de S. Francisco por España*, digué que en 1222 els menorets ja tenien convent a Orense. La notícia li fou comunicada pel P. Manuel Baudin i era presa de l'Arxiu Capitular d'Orense. Dubtant l'autor que en temps de Sant Francesc hi haguessin franciscans a Galícia es procurà una fotografia del document i veié que la data no era 1260, sinó 1290. Publica íntegre el document i a més el discuteix pels personatges que hi intervenen, deduint que no existien en 1220. Com a complement publica altres documents del segle XIII, del mateix arxiu de la Catedral, referents tots a deixes fetes als framenors d'Orense. [Rius 1110]

EIJÁN, S. *Una fecha en litigio*. [Eco Francisc. (1928) 169-70].

Observaciones al artículo del P. E. de Pinaza en *Arch. Ib. Amer.* (1928) 169, quien pone en duda la data de 1221

como fundación del convento franciscano de Orense. [1111]

IVARS, A. *Sepulcro de Alfonso IV de Aragón en la iglesia de los frailes menores de Lérida*. [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 107-113].

L'autor explica la mort del rei Alfons IV, la seva disposició testamentària d'ésser enterrat al convent de framenors de Lleida, els projectes del seu fill Pere IV per fer-li una digna sepultura i la traslació de les despulles reials en 1369 i el trasllat a la Seu nova de Lleida en 1645. [Rius 1112]

LÓPEZ, A. *Fr. Fernando de Illescas, confesor de los reyes de Castilla Juan I y Enrique III*. [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 241-52].

Havent assegurat el P. Getino, O. P., que Fra Ferran de Illescas era dominic i repetint-ho l'Enciclopèdia Espasa, l'autor prova documentalment que l'Illescas era franciscà. De passada allarga la seva biografia des de 1406, en què el P. Getino suposa morí, fins al Concili de Constanza, en el qual representava al rei de Castella Joan II.

[Rius 1113]

LÓPEZ, A. *Fray Alfonso de Alcocer, confesor de Enrique III de Castilla*. [Arch. Ib. Amer. 29 (1928) 369-74].

En ésser elegit provincial dels framenors el P. Fra Joan Enriquez, el succeí en el càrrec de confessor del rei Enric III de Castella el P. Fra Alfons de Alcocer també franciscà. L'autor publica una butlla de Benet XIII, Casteil de Finari (Saona) de 17 de juliol de 1406, *Nuper de mense*, de la qual es dedueix que Alcocer fou ambaixador del rei per convèncer a Benet XIII i al papa de Roma que renunciessin, per a acabar el cisma, i una altra de 23 de juliol de 1413 dispensant la reina Caterina del jurament que féu de conservar el P. Alcocer en el càrrec de confessor del rei Joan. [Rius 1114]

CIÁURRIZ, I. DE. *Capuchinos ilustres de la antigua provincia de Navarra y Cantabria*. Pamplona.

Contiene 17 interesantes biografías de capuchinos que florecieron desde el año 1730 hasta 1836. | ex *El Eco Franciscano* (1928) 122. [1115]

RUBERT, C. *Fr. Guillermo Rubió, O. F. M.* [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 5-32].

Discutint-se el nom Rubió o Rubió i la pàtria del P. Guillem s'inclina l'autor per Rubió i per Vilafranca del Penedès com a lloc de naixença i descriu els dos volums que té de coses disputades del Mestre de les Sentències, transcrivint els textos dels mateixos que fan referència a *Quodlibets* o altres tractats del mateix Rubió. [Rius 1116]

LÓPEZ, A. *Un orador franciscano desconocido*. [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 113-121].

Una breu biografia del P. Fra Francesc Duran, O. F. M., descrivint el llibre seu: *Dictamen espiritual*, imprès a València en 1612, proposant fer-ne una edició moderna i donant-ne per mostra alguns capítols. [Rius 1117]

ATHMER, C. *Der portugiesische Bericht über das Martyrium des P. Liberatus Weis* († 1716). [Arch. Franc. Hist. 21 (1928) 331-345].

Publicació d'una relació del martiri del P. Weis i companys en 1716, continguda en un imprès rar el n. 4095 de la Bib. Nac. de Lisboa amb el títol *Novo triunfo da religião seráfica*. [1118]

LÓPEZ, A. *Dos misioneros españoles de Tierra Santa en el siglo XVII*. [Arch. Ib. Amer. (1928) 352-61].

Una biografia del P. Pere Mateu de Lara (1637-71) publicada pel P. N. Rosati en *Archivium Franciscanum Historicum* en 1916 amb alguna al·lusió mortificant per als franciscans de la nostra

península, donen ocasió al P. López per a il·lustrar alguns actes de la vida del P. Lara i publicar la biografia manuscrita que del mateix P. Lara deixà sense imprimir el P. Lain. [Rius 1119]

RUÍZ DE LARRINAGA, J. P. *Fr. Jose de Arlegui: Rasgos bio-bibliográficos*. [Arch. Ib. Amer. 29 (1928) 289-307].

Va néixer el 1686 a La Guàrdia, província d'Alava, vestint l'hàbit de fra menor el 6 de juliol de 1701. Fou professor a Miranda d'Ebro i a Vitòria. En 1718 ja era a Zacatecas, predicant i ensenyant en diversos convents de Mèxic. Descriu les seves obres impreses les quals regularment són sermons predicats pel mateix P. Arlegui.

[Rius 1120]

PÉREZ, L. *Los aetas e ilongotes de Filipinas*. [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 71-106].

Com apèndix a anteriors articles publica l'autor un catecisme en idioma ilongot i una relació del P. Bernat de Santa Marta (1692-1754) amb diverses cartes escrites en el dialecte de Casiguran o dels actes-dumagas. [Rius 1121]

POU Y MARTÍ, J. M.^a. *Estado de la Orden Franciscana y de sus misiones en América y Extremo Oriente en el año 1635* (conclusión). [Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 33-70].

Es la segona part del treball començat en el n. 8 d'AIA de 1927, i continua l'autor publicant i il·lustrant la relació del P. Francesc d'Ocaña continguda en el Còdex Barberini, n. 3560, folis 182-219v de la Bib. Vaticana. Després de resumir l'autor la història de les 10 províncies i 4 custòdies, descriu els llibres més rars referents a aquest tema i la relació que narra l'estat de la província dels 12 apòstols de Lima, de Santa Fe, de Nova Granada, de la Santíssima Trinitat de Xile, de San Francisco de Quito, de San Antonio de las Charcas, de Santa Creu de Caracas

i de l'Assumpció del Paraguai, del que es dedueix la prosperitat missional de l'ordre franciscana al Perú i Nova Espanya amb més de 3.000 missioners i 700 convents en 1635. [Rius 1122]

PÉREZ, L. *Héroes del cristianismo en el Japón en el siglo XVII*. [Arch. Ib. Amer. 29 (1928) 308-51].

Seguint l'autor la commemoració dels centenaris dels missionistes franciscans i dels seus deixebles al Japó, dona aquí notícies d'alguns deixebles del beat Lluís Sotelo, refereix el martiri del beat Joan de Santa Marta i dels seus deixebles, i del beat Antoni de Sant Bonaventura i altres màrtirs de 1628. El beat Joan de Santa Marta era de Prades (Tarragona). [1123]

PÉREZ, L. *Fray Jerónimo de Jesús, restaurador de las misiones del Japón*. [Arch. Hist. Franc. 16 (1923) 507-544; 17 (1924) 98-117; 18 (1925) 90-113; 559-584; 19 (1926) 385-417; 20 (1927) 575-588; 21 (1928) 304-330]. [1124-25]

LÓPEZ, A. *Conventos franciscanos en la diócesis de Michoacan (México) en el siglo XVII*. [Arch. Ib. Amer. 29 (1928) 365-69].

Publica una descripció d'aquest bisbat feta en el segle XVII pel Dr. García Davaos Vergara, treta del ms. 3047 de la Bib. Nacional, transcrivint només el que fa referència als franciscans.

[Rius 1126]

EUJÁN, S. *El P. Luis Cervela, hijo de la provincia seráfica de Santiago en el virreinato del Perú*. [Eco Francisc. (1928) 346-354; 368-72; 394-95].

Autor de un tratado: *Cursus theologicus ad mentem... Duns Scoti*. Manuscrito de 1767, hoy en la biblioteca de Ribadavia. Motivo del artículo: el hallazgo en la casa de los Cervela, en Pazos de Arenteiro, de un pequeño volumen: *Templo de N. | Grande Patriarca San | Francisco de la provincia de*

los doce Apostoles del Peru... Lima, 1675. Es un panegírico historial, principalmente del P. Cervela. Aduce varios otros documentos sobre la actividad apostólica del P. Cervela. [1127]

ROBLES DIÉGANO, F. *Vida y martirio de San Pedro Bautista, religioso franciscano y embajador de España en el Japón*. Madrid, 1927, VIII + 139 p. | ex Eco Franciscano (1928) 142. [1128]

Franciscanisme

MONTOLIU, M. DE. *L'humorisme de Sant Francesc*. [Franciscalia, 272-285]. [1129]

MASSÓ I TORRENTS, J. *Els poetes catalans antics de nom Francesc*. [Franciscalia, 265-271].

El primer nom de Francesc és de començos del segle XIV sense, però, que consti el nom de casa de l'autor d'una cançó que acaba

tort me fa gran a me Francesch

Altres poetes de nom Francesc dels segles XIV-XVI. [1130]

CARRERAS, L. *L'espiritualitat litúrgica i el romanisme de Sant Francesc*. [Franciscalia, 80-138]. [1131]

MASPONS I ANGLASELL, F. *Sant Francesc i el sentit de la llibertat*. [Franciscalia, 250-264]. [1132]

CARRERAS I ARTAU, T. *Els caràcters de la filosofia franciscana i l'esperit de Sant Francesc*. [Franciscalia, 49-79].

Els anàlisis comproven que la filosofia conreada pels docters franciscans mostra els trets essencials de l'esperit de Sant Francesc. Amb tot fonament, doncs, pot afirmar-se l'existència d'una filosofia franciscana que forma un gran capítol original, indispensable per a explicar el procés de la filosofia medieval. Constituïda en guardadora de la més pura tradició cristiana, s'assigna la missió de barrar les portes a l'hellenisme; però, per una d'aquestes paradoxes tan

freqüents en la Història de la Filosofia, després d'haver operat aquella Filosofia com a dissoivent de l'Escolàstica, de iet ajuda a esbatanar les portes de la filosofia moderna. [1133]

BOFILL I MATES, J. *L'afalac franciscà*. [Franciscalia, 14-22]. [1134]

SERRA I BOLDÚ, V. *El pare Sant Francesc i la tradició popular catalana*. [Franciscalia, 365-376]. [1135]

VIVES, A. *Dove Dio senza mezzo governa, la legge natural nulla rileva*. [Franciscalia, 382-385]. [1136]

Altres ordres

VERGARA Y MARTÍN, G. M. *Noticias de algunos naturales de la provincia de Guadalajara que se distinguieron en América*. Madrid, 1919, 46 p., 8.º

Treball que popularitza les notícies dels fills de la província de Guadalajara que a Amèrica excelliren en saber, virtut i valor. Abunden per aquesta causa les noves de religiosos i missioners. [1137]

VIGIL, F. *Apuntes biográficos de Fr. José M.º del Monte Carmelo Acevedo y Pola*. Covadonga, 1928.

El P. Acevedo, més conegut per el nombr de "el P. Cadete", fué un virtuosísimo carmelita de últimos del siglo XVIII y primeros del XIX, que hizo revivir las austeridades de los Padres del yermo. | ex Ciencia Tomista 38 (1928) 284. [1138]

THIMOTHEUS A PRESENTATIONE. *Vita del Ven. P. Michaelis a Fonte, s. XVI-XVII*. [An. Ord. Carmel. 6 (1928) 244 ss.].

Extreta d'un manuscrit, *Carmelus Floridus*, del qual l'autor sembla ésser el P. Timotheus a Presentatione. [1139]

EVARISTO DE LA VIRGEN DEL CARMEN. *Oro viejo* (fragment d'una auto-

biografia de la M. Maria Antònia). [Monte Carmelo 29 (1928) 410-415]. [1140]

PÉREZ, P. N. *Religiosos de la Merced que pasaron a la América española (1515-1777)*. Barcelona, 492 p., 4.º. [1141]

PÉREZ, P. N. *Los obispos de la Merced en América (1601-1926)*. Barcelona, 1928, 581 p., 4.º.

Documentos sacados del Archivo General de Indias, principalmente las cartas oficiales dirigidas por los obispos mercedarios de América a Su Majestad y al Supremo Consejo de Indias. [1142]

GAZULLA, F. D. *Los mercedarios en Játiva durante el siglo XII*. [Játiva Turista 1 (1927) n. 6, p. 10-22; n. 7, p. 3-8].

Noticias desde la fundación del convento de la Merced, año 1218, hasta 1317 en que comenzaron a gobernar la casa los Maestros Generales Sacerdotes. [1143]

GAZULLA, F. D. *La Orden del Santo Redentor*. [BSCC 9 (1928) 204-212, segueix]. [1144]

TEJADA, A. *Iglesia y Real Convento de la Santísima Trinidad Calzada de Redención de Cautivos*. [Bol. Soc. Esp. Exc. 36 (1928) 85-91].

Breve historia de su fundación.

[1145]

SOLANA, E. *San José de Calasanz y las escuelas pías*. Madrid (Magisterio español) 1927, 8.º, 30 p. | ex RHE (1928) 1181. [1146]

PARADELA, B. *Los visitadores de la Congregación de la Misión y directores de las Hijas de la Caridad en España*. Madrid, 1928, t. I, 8.º, XIV-477 p. | ex Arch. Ib. Amer. 30 (1928) 282-83. [1147]

SECA, A. DE LA. *El primer convento*

de monjas en Orense. [Bol. Com. Prov. Mon. de Orense 8 (1928) 161-63].

Documento memorial de D. Rodrigo Suárez Sarmiento Pimentel, caballero de Santiago, para fundar un convento de recoletos agustinas en 1653. [1148]

ORTEGA, T. *Los religiosos y el ministerio parroquial en la antigüedad*. [Rev. Ecl. Silos 60 (1928) 52-59; 113-120]. [1149]

Esglésies, capelles

PÉREZ LLAMAZARES, J. *Historia de la Real Colegiata de San Isidoro de León*. León, 1927.

"Dividida en tres partes, se historia con documentos en gran parte desconocidos todo lo concerniente a San Isidoro de León... En la tercera parte encontramos la novedad de defender a Basíldes y Marcial de la tacha de herejes." | ex Ciencia Tomista 38 (1927) 413. [1150]

CEREZAL, M. *Iglesia de Santa María de Portugalete*. Su descripción e historia. [Homenaje Echegaray, 1928, 301-340].

Es una mezcla de los estilos gótico decadente y Renacimiento. Siglo XVI.

1151

GUIMARAES, A. *Anotaciones a un inventario de la Colegiata de Guimaraes de mitad del siglo XV*. [Gil Vicente (Guimaraes) 1927, n. 9-10]. [1152]

FRONTÍ, J. *Relación de los hechos más notables que han sucedido en San Luis relativos tanto a la iglesia como a sus vicarios y rectores, desde su fundación hasta 1834*. [Rev. de Menorca 22 (1927) 1-19; 33-48; 65-83]. [1153]

RUBIO, G. *Historia de Nuestra Señora de Guadalupe*, o sea: *Apuntes históricos sobre el origen, desarrollo y vicisitudes del Santuario y Santa Casa de Guadalupe*. Barcelona, 1926, 572 p., 4.º.

"Algunos capítulos son de singular interés v. tr., los que examinan las ri-

quezas de la casa; los que cuentan la devoción más que nacional al Santuario; los que describen las oficinas y cuentan los artistas maravillosos que iluminaron sus cantorales o bordaron sus telas; los que historian cómo se gastaban las rentas en limosnas a peregrinos en los hospitales, que eran verdaderas escuelas de medicina..." | ex Razón y Fe 85 (1928) 564-65. [1154]

ANTONI DE L'ASSUMPCIÓ I A. ROMA DE SANTA TERESA. *S. Tomaso in Formis sul Celio*. Isola del Liri, 1927, 4.º, 264 p.

Encara que sigui el present llibre una història documental d'un convent de Roma, des dels orígens fins els nostres dies. L'anotem aquí perquè el P. Antoni és de la nostra península, perquè es tracta d'un convent on visqué Sant Joan de Mata, perquè continuament està relacionat amb espanyols (no és dels últims que s'hi refereixen l'haver estat propietat de l'ex-ministre Manuel Godoy) i perquè e's trinitaris espanyols foren els que portaren el cos de Sant Joan de Mata a Madrid i la inscripció del seu sepulcre — que els autors publiquen en fotogravat — ara dipositada al Museu Nacional de Madrid. [Rius 1155]

SARRET I ARBÓS, J. *La nostra seu basilica*. [Butll. Centre Exc. de Bages 24 (1928) 347-48].

Basant-se en el *Codex Canyelles* de 1675 es creia que a 2 d'octubre de 1328 s'havia posat la primera pedra de la Seu de Manresa, però consta que ja en 1322 fou firmada la contracta de construcció amb l'arquitecte B. Montagut. Aquella data podria ésser, doncs, la de la dedicació del temple. [1156]

CAPDEVILA, S. *La Torre de la Mora*. Tarragona, 1927, 30 p., 8.º.

Notes històriques sobre pirateria al segle XVI referents especialment a Tamarit, on es bastí aquella torre en 1561. Transcripció de documents. [1157]

CAPDEVILA, S. *L'Ermitatge de les Virtuts*. Tarragona, 1927, 36 p., 8.º.

En el terme d'Alcover (Tarragona), en la vall de Rascaç, hi havia una roca hospitalària, coneguda ja des del segle XIV amb el nom de "Roca de la Virtut", nom degut a la vida ascètica d'algun piadós baró, que sejournaia allí. L'existència d'anacoretes en aquell lloc és ben documentada. En 1334 hi havia allí ermitans com ho prova un document d'aquest any. Poc després es retiraven allí dos terciaris franciscans (1358). Dades sobre altres ermitans del segle XIV. Santuari bastit allí, capella "vocate sancta Maria de la Rocha de la vertut". Notes històriques fins al segle XVIII. [1153]

PRENAFETA, A. *La capella de Sant Magí*. Tarragona, 1928, 65 p. | ex Bib. Gen. Esp. e Hisp.-Amer. (1928) n. 2027. [1159]

CAPDEVILA, S. *Sant Miquel del Mar* (1224-1641). Tarragona, 1927, 40 p.

Dades històriques documentals sobre l'esmentada església del barri marítim de Tarragona, construïda per manament de l'arquebisbe Aspàrec de la Barca en 1224. Contra la intenció del fundador quedà reduïda a oratori públic. En aquesta església hi havia una confraria (la més antiga de la ciutat) en la qual es féu inscriure en 1226 el rei Jaume el Conqueridor. [1160]

VIAPLANA, G. *Notes històriques de la parròquia i vila d'Arbós*. Arbós, 1927, 392 p.

Dóna una col·lecció dels anals, seg'es IX-XX, amb notes copiades o resumides de documents. [1161]

CONDE DE CEDILLO. *La iglesia parroquial y ex-Colegial de Santa María de Talavera de la Reina*. [Bol. Soc. Esp. Exc. 35 (1927) 266-275].

Ojival, construïda en los siglos XIII y xv. Noticias documentales sobre la parroquia, ya citada en 1194. [1162]

GIL, I. *Descripción histórica y pintoresca del templo de San Pablo de Burgos*. [Bol. Com. Prov. de Mon. de Burgos (1928) tercer trimestre]. | ex Arq. 10 (1928) 366. [1163]

CASADEVALL, R. *La capilla de Santa Eulalia de Vich*. Vich, 1926, 126 p.

Monografia sobre l'antiga capella dedicada a Santa Eulàlia de Mèrida, de la qual ja parla un document de l'any 911. | Cfr. Est. Ecles. 7 (1928) 413. [1164]

RIUS, J. *Cartes antigues de Sant Martí Sacosta*. [Anal. Sac. Tarrac. 4 (1928) 343-394].

Notes històriques sobre aquesta antiga església, basades en 34 documents dels anys 898 a 1195 que transcriu l'autor en apèndix. Aquests documents són molt importants per les notícies que donen sobre persones i esglésies d'aquell temps; per això van seguits d'un *Registre* toponímic i altre onomàstic. [1165]

AVILA, B. *Iglesias españolas. Toledo*. [Rev. Ecl. Silos 60 (1928) 99-107].

Breve resumen de la historia de la Iglesia de Toledo, de sus concilios, monumentos y joyas. [1166]

Mare de Déu de Montserrat

INGUANEZ, M. *Capelle dedicate alla Madonna di Montserat nell'isola di Malta*. [Anal. Montserratensis 7 (1928) 267-273].

En 1462 una dona de la família Guevara erigí una esglésiola a "Città Vittoriosa" i més tard un altar a la catedral de Malta. El bisbe català T. Gargallo (1578-1614) erigí dues capelles en honor de la Moreneta, una a S. Lorenzo della Vittoriosa i una altra a l'església del Gesù della Velletta. Cinc làmines amb l'escut dels Guevara, pintura encomanada per Gargallo, pintura per la qual fou substituïda, altra del Gesù della Valletta i làpida sepulcral del bisbe. [1167]

CASTELLÀ RAICH, G. *Processons de la vila d'Igualada a Montserrat en el temps vell*. [Anal. Montserratensia 7 (1928) 379-382].

Transcripció de set documents (1595 a 1603) referents al tema esmentat.

[1168]

ROCA, J. M. *Documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó referents a Montserrat*. [Anal. Montserratensia 7 (1928) 382-397].

Són documents que manifesten "la devoció de la casa reyal catalana a Madona Sancta Maria de Montserrat" (rei Pere III el Cerimoniós i infant Joan).

[1169]

Confraries

GIMENO, H. *Antiquíssima cofradia de Santa Maria la Mayor (Zaragoza)*. Dats para su historia. Curiosidades. Nombres de artistas zaragozanos en los siglos XIV, XV, XVI y XVII. [Bol. del Museo Prov. de Bellas Artes de Zaragoza, 1927, p. 24-26].

[1170]

BATLLE, J. B. *Ordinacions de la Confraria de Sanct Hieronim dels Llibreters de la ciutat de Barcelona, publicades per los lochs acostumats de la dita ciutat a 2 de Març de 1553*. Catàleg Batlle, juny i agost, 1928.

[1171]

BATLLE, J. B. *La confraria dels llibreters fundada en 1553*. Catàleg Batlle, abril 1926.

[1172]

COUSELO BOUZAS, J. *El Hospital de San Lázaro, de Santiago*. [Bol. Real Acad. Gallega 18 (1928) 57-62; 18 (1928) 112-116 (cont.)].

Hospital fundado en 1149 por Afonso Anaya y su esposa, el canónigo Pardo y el prior de Sar D. Pedro. Publica los documentos de 1356 y 1408 en gallego.

[1173]

SECO, L. *Figuras del clero español: D. Francisco Piquer. El primer Monte*

de Piedad en España (1666-1712). [Rev. Ecl. Silos 60 (1928) 108-111]. [1174]

Universitats, collegis

PÉREZ GOYENA, A. *La Facultad de Teología en las universidades españolas*. [Razón y Fe 83 (1928) 324-337].

En todas las universidades españolas erigidas hasta el siglo XVI se crearon, no mucho después de su fundación, cátedras de teología, con excepción de la de Sancti Spiritus de Oñate. Estudia en primer lugar el P. Pérez Goyena los oficios relevantes que desempeñaba el profesor de teología en las universidades, cuya doctrina se mantenía sin tasa, gracias a la vigilancia del Santo Oficio. Pasa a hablar del florecimiento de la teología, y prueba "que la teología en poder de los españoles fué en el siglo de oro de nuestra patria la antorcha refulgente que esparció su luz por todos los ámbitos de la tierra". Sigue luego la decadencia de los teólogos, que comienza en la segunda mitad del siglo XVII, cuya raíz estaba en el amortiguamiento de la fe y predominio de lo material sobre lo espiritual, hasta llegar, después de infinitas disposiciones reformatorias, a la abolición de la teología en las universidades, decretada definitivamente por Ruiz Zorrilla en 1868. Tratándose ahora de restaurar la teología en las universidades españolas, aduce el articulista las razones que alegan las dos opiniones que se han manifestado en tan intrincada cuestión. El autor no es partidario de la restauración de la cátedra de teología en nuestras universidades. [QUERA 1175]

BELTRÁN DE HEREDIA, V. *Los benedictinos en la Universidad de Santiago*. [Bol. R. Acad. Gallega 15 (1928) 263-268].

En el primer artículo enumera l'autor els benedictins del monestir de Sant Jaume de Compostela els quals obtingueren places per oposició en la univer-

sitat gallega des dels anys 1557. El P. Antoni Cornejo el primer (fins a 1699) i el P. Bartomeu de Soto l'últim. En el segon article estudia els que regentaren la càtedra de prima de Sant Tomàs, fundada pel bisbe Fra Didac per a professors exclusivament benedictins.

[Rius 1176]

JIMÉNEZ CATALÁN, M. *Memorias para la historia de la Universidad de Zaragoza*. Zaragoza, 1926. | ex Ciencia Tomista 37 (1928) 281-82. [1177]

MARÍN OCETE, A. *Documentos históricos de la Universidad* (de Granada). [Anales de la Fac. de Filos. y Letras de la Univ. de Granada 1 (1925) 8-56; 2 (1926) 5-56].

Publica integro *El primer libro de grados y actos de los claustros*, de 294 folios. Abarca de 1532 a 1560. Apareix de la multitud de noticias de todos los órdenes es interesante para la biografía artística del siglo XVI. [1178]

ESCOBEDO G. ALBERÚ, J. *La Universidad de Canarias*. Discurso inaugural de la Universidad de La Laguna, 1928.

Apuntes para su historia, desde su primera fundación en 1701 hasta el presente. | ex Universidad 5 (1928) 959. [1179]

MARTOS DE LA FUENTE, J. *La Universidad española hasta el siglo XVIII y sus rasgos característicos*. Discurso inaugural en la Universidad de Granada, 1928.

Estudia en seis documentados capítulos las cuestiones referentes al origen y grandezza de la Universidad española; concepto de la Universidad; su vida corporativa; autonomía universitaria; gobierno de las Universidades; órganos de gobierno; privilegios universitarios. | ex Universidad 5 (1928) 959. [1180]

VÁZQUEZ, G. *La Universidad de Salamanca en los años 1548 a 1568*. Biografía del maestro Fray Gaspar de To-

rres, mercedario. Madrid, 1927, 68 p. | ex Sal Terrae 17 (1928) 192. [1181]

CAPDEVILA, S. *La càtedra de Filosofia en l'antiga Universitat i real estudi de Tarragona (1572-1846)*. [Criterion 3 (1927) 219-231].

Història de la Universitat amb transcripció de documents inèdits. Llistes de doctors graduats i catedràtics de Filosofia. [1182]

U. GONZÁLEZ DE LA CALLE, A. HUARTE. *Constituciones de la Universidad de Salamanca (1422)*. Edición paleográfica, prólogo y notas. Madrid, 1927, 101 p. | ex B. Hisp. 30 (1928) 95-96; RHE (1928) 4270. [1183]

CAPDEVILA, S. *Les antigues institucions escolars de Tarragona* (conclusió). [Est. Univ. Cat. 13 (1928) 13-92].

Segueixen (vide n. 394) més de cinquanta documents de 1579 a 1698 sobre ordinacions, privilegis, provisions de càtedra, etc., de la Universitat. Catàleg dels rectors (en nombre de 26), catedràtics i doctors creats (Teologia, Filosofia, Gramàtica i Retòrica). El Reial Estudi Literari des de 1724 continua la Universitat suprimida: Catedràtics de Teologia, Sagrada Escripura, Filosofia. En altres capítols estudia *El Col·legi d'estudiants pobres* (1803-1835) transcrivint el reglament; *la Germandat Escolar* (1800); *L'Escola de Belles Arts i de Nàutica* (1801); *L'Escola Pestalozziana* a favor dels fills dels soldats pobres (segle XIX) i *L'Escola de Noies*, instituïda en 1689 per unes senyores retirades a modo de Beates, donant l'ensenyança gratuïta. [1184]

MARTÍ ALBANELL, F. *El Col·legi de Filosofia del monestir de Sant Pau de Barcelona*. [Criterion 3 (1927) 89-90].

Informe de la Universitat de Cervera de 7 març de 1828 sobre aquest col·legi. [1185]

MARTÍ ALBANELL, F. *Festa de Sant*

Tomàs a Santa Caterina (Barcelona) en l'any 1614. [Criterion 3 (1927) 92-94].

Descripció que es troba en el *Lumen Domus* del convent dels PP. Dominicans de Santa Caterina de Barcelona en el vol. 1, fol. 279 i 280 (secció de mss de la Bib. Prov. Universitària). [1186]

TOBÍO FERNÁNDEZ, L. *Sobre la fundación del Colegio Seminario de Vivero.* [Bol. R. Acad. Gallega 15 (1926) 52-58; 87-90].

Maria Sarmiento Rivadeneyra morí l'any 1563 deixant hereu el seu espòs Gómez Pérez de Mariñas amb l'obligació de fundar un Col·legi Seminari a Vivero. El desenvolupament del plet que s'originà per negar-se el vidu a acomplir la voluntat de la finada, terint per fonts principalment el llibre d'acords del Concell municipal de Vivero és seguit minuciosament per l'autor.

[Rius 1187]

CATENA, F. O. *El Real Colegio de San Bartolomé y Santiago.* [Anales de la Fac. de Filos. y Letras. Univ. de Granada 2 (1926) 113-122, con tres láminas].

Colegio fundado en 1649 con el legado de D. Diego de Rivera. Historia. Alumnos distinguidos. [1188]

Vària

TORROELLA, J. B. *La jueria de Banyoles.* Girona, 1928, 74 p.

A mitjans del segle XIV hi havia uns 100 jueus entre els 1.300 habitants de Banyoles. Jueus notables: Lleó de Banyoles (equivocadament confós per Menéndez i Pelayo amb Lleó Hebreu) escriptor i poeta; Bonjuà Cabrit, metge de Pere III; Samuel Cabrit, també metge, i Abram Salomó Harari. | ex Rev. del C. de Lect. de Reus 9 (1928) 268-69. [1189]

COUSELO BOUZAS, J. *Los juegos y danzas en las fiestas compostelanas.* [Bol. R. A. Gallega 15 (1926) 44-46]

Publica l'autor una sollicitud de l'obra prima de Sant Jaume de Compostela de 1777 demanant que no s'obligui a assistir a la processó del Corpus amb danses i jocs, i el 9 de juny de 1790 es permet al Capítol de la mateixa església que celebri el jubileu amb les festes i jocs que cregui convenients. [Rius 1190]

ARQUEOLOGIA. ART (s. I-XIII)

Pre-romana

LADRERO, E. *El culto del toro en la antigua Iberia.* [Bol. Mus. Prov. de Bellas Artes de Zaragoza 13 (1927) 30-33].

Descubrió tres piedras (Cfr. Bol. Navarra de 1926, p. 415-421). Fig. 1. Encima la cabeza del toro dos discos radiados que significarían el sol y la luna, el toro simbolizando la omnipotencia del Dios que representa señor de ellos. Debajo un sacerdote que se prepara a sacrificarle provisto de una ámfora. Se ve el ara, el cuchillo sobre ella y al otro lado una maza. En la segunda piedra

aparece sobre el toro el disco solar lanzando resplandores, circundado de espiigas. En la tercera piedra se trata de representar a Amón creador de las estrellas. "En mis investigaciones he podido comprobar que el toro es el animal tratado con más cariño en esta región (Aragón), principalmente entre los ancianos, que le dan la garba (avena en rama) con su propia mano, en pequeños manojos, acariciándolo: al propio tiempo que su carne no se comía antiguamente porque se creía que acarrea grandes males. Hay un refrán que dice:

"Contra de mi (toro. buey. etc.) guárdatela tú." Cuando el animal moría se le enterraba en un campo que resultaba más productivo desde aquel momento."

[Rius 1191]

CUEVILLAS, FL. L. *O idolo cilíndric de Pontevedra*. [Arquivos do Seminario de Estudos Gallegos 1 (1928). | ex A Nosa Terra 12 (1928) Xulio, p. 6-7.

[1192]

CORREIA, V. *Escavações realizadas na necropole pre-romana de Alcacer do Sal em 1926 e 1927*. [Instituto 75 (1928) 190-201].

Ressenya les excavacions d'un cementiri pre-romà, i després de fer història de la troballa distingeix quatre tipus de sepultura: a) Urna contenint cendres d'ossos cremats dipositada a poca fondària sobre les armes, joies i vasos petits (ungüentaris); b) Urna amb cendres sobre roca cavada; c) Dipòsit funerari compost de residus de la cremació amb vaixel·la, armes i joies que també han sofert l'acció de la combustió; d) El mateix que c), però resguardat per una verdadera caixa cavada en la roca, i descriu el material trobat en les sepultures. Considera el tipus a) com del segle IV-III a. C., i el tipus d) del segle V a. C.

[Rius 1193]

JALHAY, E. *La estación asturiense de La Guardia (Galicia)*. [Bol. Com. Mon. de Orense 8 (1927-8) 169-86].

Les pedres de cuarcita, treballades per la suor de l'home, descobertes prop de Biarritz en 1907, i altres a Astúries en 1914, i anomenades pel lloc de la troballa *asturienses*, les ha trobades l'autor també a Galícia i descriu les trobades amb nombroses fotografies.

[Rius 1194]

Romana

MACÍAS, M. *Extremadura arqueològica*. [Rev. Cent. Est. Extrem. 1 (1927) 118-26].

Estudia l'autor el circ romà de Mè-

rida, descrivint les seves parts amb mides exactes i una inscripció del mateix circ que publica en fotogravat, i traduïda per M. Gómez Moreno.

[Rius 1195]

MÉLIDA, J. R. *Un fragmento arquitectónico notable descubierto en Mérida*. Tres gravats. [Arquitectura 10 (1928) 75-77].

Fragmento de mènsula con una cabeza de toro del tiempo de Trajano.

[1196]

GARCÍA ROMERO, C. *Los altares primitivos del apóstol Santiago*. [Bol. R. Acad. Gallega 16 (1926) 125-130; 161-166; 184-188; 222-28; 253-56; 257-61].

Cree que era el primitivo altar del Apóstol una columna con una losa encima. Aun cree se conservan otros altares del mismo Santiago, uno en la iglesia monasterial de San Payo y otro en la cripta del Apóstol. Aduce el testimonio de la *Historia compostelana* del siglo XII.

[1197]

F. L. L. *Una nova ara gallega*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1927) 87-88].

Hallada en Gesuxe (Padrenda, prov. Orense). Tiene 0'75 m. de alto y lleva la inscripción:

IOVI O(ptimo)
M(aximo) VOT(um)
TITVS
ALBINI F(ilius)
LIBENS
MERITV
M(onumentum)

[1198]

GARCÍA ROMERO, C. *Una ara pagana cristianizada*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1927) 90-94; 113-117].

La inscripció pagana està bastant borrada. Parece leerse:

I(ovi) O(ptimo) M(aximo)
HERCV
LI
TONGO
S. V

Cree que después sirvió de altar cristiano. [1199]

Excavaciones en una villa hispano-romana en Villaverde Bajo (Madrid). [Rev. Bib. Arch. y Museo 5 (1928) 239-240].

Ligeras noticias sobre las construcciones y objetos descubiertos (mosaicos, cerámica). De enorme interés son dos trozos de barro saguntino, pertenecientes a un vaso, con cruces bizantinas y cypreses, pues constituyen los más antiguos testimonios del cristianismo en Madrid. La villa ya existía en tiempo de Trajano. [1200]

GENER, S. DE LOS SANTOS. *De arqueología romana.* [Bol. R. Acad. de Córdoba 6 (1927) 521-32].

L'autor descriu les últimes adquisicions de peces romanes entrades en el Museu Provincial de Còrdova, entre elles una nimfa, una pedra en forma de caràtula, una figura de dona amb coturn, un bust d'Hermes, la fotografia d'aquests objectes i a més la d'un sarcòfag amb *strigilis* al centre i dues figures a cada cantó, destinat recentment a l'ermita dels màrtirs de Còrdova Sants Aciscle i Victòria. [Rius 1201]

BELTRÁN, P. *Hallazgo de lápidas romanas.* [Anales del Cent. de Cult. Valenciana 1 (1928) 90-96; 169-170].

Descubiertas en Valencia en enero de 1928 al abrir una zanja. Dos sepulturas, una formada por lápidas con inscripciones en la parte interior, lo cual quiere decir que ya eran lápidas procedentes de otros monumentos. Las lápidas son paganas y presentan inscripciones del tiempo de Trajano de un L. A. Crescens, padre e hijo, y L. A. Niger y otro Niger de la misma familia. Las sepulturas podrían ser de los siglos VI-VII y junto a una basílica cristiana. Poco después en otro lugar, cerca de la

catedral, apareció un cipo con la inscripción:

L. D(om). Aureh
ano Deo
VALENTINI
VETERANI
ET VETERES.

[1202]

SERRA VILARÓ, J. *Excavaciones en la necrópolis romano-cristiana de Tarragona.* Memoria (n. 93) de la Junta Superior de Excavaciones y Antigüedades. Madrid, 1928, 108 p., 1 planta y 66 lám.

Relació de les excavacions de Tarragona durant l'any 1926-1927. Descripció de 169 sepulcres descoberts, de diverses formes, amb la fotografia de tots ells al moment de quedar netejats. Altres construccions, entre elles una grandiosa cripta pariona de la trobada anteriorment. Nombrosos objectes: mosaics, sarcòfags, motlures, marbres amb inscripcions, etc. Notabilitats: una nina de marfil del segle IV; un mosaic amb un personatge togat; un fragment decoratiu visigòtic; frontal d'un sarcòfag amb relleu original; diverses inscripcions importants per les seves fórmules dogmàtiques. [1203]

VIVES, J. *D'arqueologia cristiana.* [Anal. Sacra Tarrac. 4 (1928) 261-270 amb quatre làmines].

1. *Una inscripció filocaliana falsificada.* És l'epigrama damasià "Cingebant latices" (ed. Ihm n. 4) conservat en el marbre de les Criptes Vaticanes. L'estudi de la paleografia mostra que la meitat dreta del marbre no és l'original, sinó del temps de la Renaixença. Ho confirma el testimoni del P. Sabinus (segle XV) qui dóna lliçons diferents. 2. *Inscripcions de la necrópolis romano-cristiana de Tarragona.* Anotacions i correccions a la *Memoria* publicada pels Srs. Tulla, Bertran i Oliva. 3. *Un sarcòfag romano-cristià a Castiliscar.* Iconografia d'aquest sarcòfag. [1204]

VIVES, J. *Scoperta di una importantissima necropoli cristiana antica presso Tarragona*. [Riv. di Arch. Cristiana 4 (1927) 165-167] [1205]

CASTILLO, A. DEL. *Los descubrimientos en Santa Eulalia de Bóveda*. [Bol. R. Acad. Gallega 22 (1927) 165-168; 23 (1928) 322-26].

Noticia sobre las excavaciones. Planta de un edificio, sala a tres naves precedida de un pórtico y con un ~~manera~~ de ábside en el fondo. Se han hallado restos del artesonado simulado, que hace recordar la ornamentación de antiguos mosaicos de procedencia oriental. [1206]

WILPERT, J. *Les fragments de sarcophages chrétiens de Die*. [Anal. Sacra Tarrac. 4 (1928) 251-260 amb dues làmines dobles].

Notes d'íconografia sobre fragments de sarcòfags de Die i Valence comparats amb altres del Laterà i de la catedral de Tarragona, etc. Conclou que els sarcòfags reconstruïts mostren de nou la dependència de la escultura gállica i hispànica de la de Roma. [1207]

ROCA LLETJÓS, S. *Les darrerres troballes epigràfiques lleidatanes*. [Vida Lleidatana 3 (1928) 36-39 (làmina)].

Prop de l'estació han estat trobades cinc inscripcions en làpides i cips pagans del segle IV-V. La més interessant és la inscripció cristiana, la primera coneguda de Lleida. Es de marbre blanc, 52 x 61 cm. x 0'03. No s'ha precisat el lloc de la troballa:

crismon

THEODORE BENEMERENTI
QUI VIXIT CVM MARITO
ANNOS XLIII MENSIS III
VIDVA VIXIT ANNOS XXII
MENSIS VIII RECESSIT
IN PACE ANNORUM
LXVII

Es del segle IV-V. Els "vixit cum marito annos XLIII" s'ha d'entendre que

visqué amb el marit fins a l'edat de 43 anys. [1208]

CASTILLO, A. DEL. *Un crismon del siglo V*. [Bol. de la R. Acad. Gallega 20 (1926) 227-234].

El crismon està en una peça de marmol circular de 0'95 m. de diàmetre y de un espesor de 0'06 m. y como en las monedas tiene grabada en letras bastante hermosas a bisel de 0'044 m. de altura, a manera de leyenda, la inscripció con este dístico:

AVRVM VILE TIBI EST ARGENTI
[PONDERA CEDANT
PLVS EST QVOD PROPRIA FELI-
[CITATE NITES

La inscripció empieza con el *crismon*. En el centro de la lápida, con grandes letras de 0'725 m. de altura, se repiten las letras del crismon y las A y ω. El autor cree que es de mitad del siglo V. Primitivamente estaría en la fachada de una iglesia, como otras parecidas del reino de León y Galicia que aún se conservan; así en Valdediós (siglo IX), San Martín de Salas (s. X), ya publicadas, y las de San Pedro de Rosas (siglo VI) y San Pedro de Murio, inéditas hasta ahora. No se sabe a qué iglesia pertenece. Ahora está en el Museo del Seminario de Lugo. En 1888 aún estaba en el altar mayor de Ntra. Sra. de la Ermida, en el valle de Quiroga (Galicia), en donde era objeto de veneración supersticiosa. [1209]

VIDAL, D. *Excavacions a Santa Maria del Camí*. [Nostra Terra 1 (1928) 229-231].

Per un dibuix de 1833 es tenia notícia d'un mosaic en el terme de Santa Maria del Camí. Començades ara allí unes excavacions, s'ha trobat un cementiri cristià que hom creu dels segles VI-VII. Les tombes senzilles, sense inscripcions, algunes cobertes amb una làpida i després amb un bloc de formigó de 0'15 m. de gruix. També aparegueren

uns murs, potser d'una basílica, i d'un baptisteri al costat. Objectes: un mosaic i algun capitell. [1210]

FLORIANO, A. C. *La Aljama de judíos de Teruel y el hallazgo de su necrópolis*. Teruel, 1926. 96 p., 5 pl. Memoria de excavaciones n. 1. [1211]

Visigòtic, aràbic

CASTILLO, A. DEL. *Los restos visigóticos de Lugo y de Saamasas*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1928) 259-269].

Cuatro fragmentos de mármol con relieves conservados en la iglesia de Saamasas y una columna hoy en el Museo de Lugo. Son todos visigóticos. El más interesante y único completo mide 981 × 60 cm.; tiene entre tallos ondulantes, tratados a bisel, el león de San Marcos y el toro de San Lucas con restos de inscripción: ...EC...NER y MENTE. [1212]

CASTILLO, A. DEL. *Una iglesita mozárabe. El antiguo monasterio de Santa María de Ribalagoio*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1928) 242-252].

Su antigüedad se remonta a lo menos a mitad del siglo IX. En 927 hubo allí una reunión de obispos y fueron cambiados los monjes por relajación de la disciplina. Destruída, se dudaba de su verdadera situación en los siglos pasados. Ahora ha sido reconocida en la iglesia restaurada de Santa María, a media legua de Puerto Marín. Se han visto arcos en herradura y elementos mozárabes. Hoy tiene una nave rectangular de 12 × 4'47 m. y un ábside rectangular también de 4'40 × 2'47 m. [1213]

Risco, V. *As portas árabes da circunveciñada parroquia de San Martiño de Pazó*. [Bol. R. Acad. Gallega 14 (1925) 235-236].

Aquesta església de Pazó, prop d'Allariz, té a la banda nord una porta d'arc de ferradura amb les doveles en direc-

ció radial, i una altra a la part sur. Es el més antic de l'església, la qual per altra part ha sofert diferents reformes. [Rius 1214]

CASTILLO, A. DEL. *La iglesia mozárabe de San Martiño de Pazó*. [Bol. R. Acad. Gallega 14 (1925) 273-85].

L'article de Vicens Risco fou la causa que s'interessés la Real Academia Gallega per aquesta església de Pazó, i encarregà a l'autor que l'estudiés i aquest ho fa publicant fotografies dels arcs, la planta de l'església, dibuixos de les portes i finestres i compara els arcs amb altres de Santa Comba de Bande i Sant Miquel de Celanova. Filològicament fa derivar Pazó de *Palatio* o *Palatiolo* i ressegueix els documents que en parlen. El més antic és de 982, i, comparant les construccions i alçats d'altres del segle X, dedueix que Sant Martiño de Pazó es pot atribuir a aquesta centúria. [Rius 1215]

Inscripcions (segles IX-XII)

CASTILLO, A. DEL. *Una inscripción del siglo IX*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1927) 143-44].

Hallada en el pavimento de una casa de Rábade se conserva en el Museo de Lugo. Es de pizarra oscura, mutilada, y mide 90 × 59 × cm.

+ ODOVIA IN PACE VI.
ERA DCCCCXXX A

Son de notar en ella la O romboidal y la inclusión de la A en la R de ERA. [1216]

F. M. M. *La lápida de San Martín de Churio*. [Bol. R. Acad. Gallega 16 (1927) 297-299].

La lápida está empotrada en el muro exterior de aquella iglesia (La Coruña). Piedra rectangular. En el centro, en relieve, una cruz alzada sobre peana y cuyos brazos horizontales están ornados con candelabros de tres luces y las le-

tras griegas alfa y omega, pendientes
En el marcó la inscripció: EMANVEL
NOVISCVM EST P SV ARA EIVS
: S: MARTINI EPI: ET C (siglo IX).
[1217]

GARCÍA ROMERO, C. *De re epigraphica*. [Bol. R. Acad. Gallega 14 (1925) 185-89].

Publica l'autor un dibuix d'una inscripció que hi ha a Padron que diu: *D. Ecclesie Primmas in era M.C.LXXI*, que havien ja publicat altres equivocadament, i la fotografia d'una altra inscripció trobada a la casa parroquial de Pastoriza, prop de La Corunya, que diu així: *+ Oviit famulus Dei Ans* (l'autor transcriu Iohannes) *abba VI Kalendas Decembres era DCCCCXVIII*.

[Rius 1218]

CASTILLO, A. DEL. *Una inscripció del siglo X*. [Bol. R. Acad. Gallega 23 (1928) 142-144].

Se ve en una lápida sepulcral conservada en el Museo Arqueológico de La Coruña. Es de granito y mide 1'45 × 0'80 m. La inscripció dice:

+ HOBIIT FAMVLVS DEI G...
CONFESVS XIII K(a)L(endas)
[DeCembris
ERA DCCCC XLI A

[1219]

GARCÍA ROMERO, C. *La inscripció de la iglesia de Guntis*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1928) 257-262].

Es la de Hübner n. 510 quien no vió el original. Según Romero ha de leerse: *ERA milesima centesima decima sexta tertia idus Martii memoriam celebris abbatis Adaulfi fecimus*. Es decir, el año 1078.
[1220]

WHITEHILL, W. M. *An inscription of 1095 at Loarre*. [Speculum 3 (1928) 254].

+ IN DEI N(omi)NE: HIC RE
QVIESCIT FAMVLVS DE

I TVLGAS: QUI OBIIT PRI
DIE KLS DÉCE(m)BRIS IN E
RA MCXXXIII QVI
LEGERIT ISTAS LITERS
ORET PATRE(m) E(i)VS VT DO
NET ILLI RE(qu)IE(m) SERE-
[NA(m)]

Reprodueix aquesta inscripció ja publicada diverses vegades [Cfr. Bol. R. Acad. Historia 32 (1928) 9] però mai del tot desxifrada. El dubte estava en la data que l'autor creu ha de llegir-se: era MCXXXIII, és a dir el 1095, com ja digueren el P. R. de Huesca i Kingsley Porter.
[1221]

E. T. *Esculturas románicas fechadas en 1185, procedentes de la Abadía de la Alabanza (prov. de Palencia)*. [Arte Español (1928) 372-374].

Reprodueix unes notes de Kingsley Porter a *Fogg Museum Notes*. Es tracta de dos capitells que han passat al Museu de Boston. Són interessants perquè porten les inscripcions:

PETRUS CARO PRIOR (f)ECIT
ECCLESIA E DOMUS ET CLAU-
[STRA
ET OM(m)A QUE AB E FUDAT
MCCXXIII [ERA

i l'altre:

ISTO ARCO FECI RODERICUS
GUSTIUT VIR VALDE BONU
(m)ILITE ORATE PRO ILO.

[1222]

GARCÍA ROMERO, C. *De re epigraphica*. [Bol. R. Acad. Gallega 15 (1926) 1-6].

Sota el n. III publica un ara que hi ha al Seminari i es llegeix així: "Esta arhara | de Santa Maria de Orvo | n e sagrada en o | ano da era mil quinientos vinte e un . ." Amb el n. IV una que es veu en l'absis de les Agustiniannes de Redondela. Una mica maltrac-

tada la transcriu: "Este monesterio hizo G(arc)ia P(=)ego Arc(e)dia(no de C)erbeira..." En el n. V una altra de 1641 que hi ha en el mateix absis de Redondela, una de 1549 i una altra de Mellid. En el n. VII rectifica la lectura que Josep M.ª Zepedano, en *Historia y descripción de la basilica compostelana*, dona de tres inscripcions de la Catedral de la manera següent (n. VI): a) *Regnante principe Adefonso constructum opus*; b) *Tempore presulis Didaci inceptum hoc opus fuit*; c) *Era MCVI V idus Iulii*. Sota el n. VIII publica el dibuix d'una que es troba a l'església de Cèltigos i que, com a hipòtesi, transcriu així: *In Dei nomine domun tertio idus novembris era MVII fundata sancto Juliano. In Dei nomine ego Afranius Dei servus sacravi basilice...* [Rius 1223]

CASTILLO, A. DEL. *Inscripciones inéditas de la Catedral de Santiago*. [Bol. R. Acad. Gallega 15 (1926) 314-20].

Treient la calç que embrutava les parets de la capella de Sant Salvador — la part més vella — de la catedral compostelana, es varen descobrir dues inscripcions completament inèdites que hi ha als costats de la susdita capella. La llàstima és que són partides pel mig perquè s'obriren fa pocs anys dues hornacines per a col·locar-hi dos sants. Sembla del context que es refereixen a una consagració de l'Església. L'autor publica un dibuix dels fragments descoberts i troba els caràcters de la lletra del segle x, decantant-se a creure que es refereixen a una consagració de 1075. Les transcriu així:

A la dreta:

Q. Q(v)ingeno
Co(n)secr(ata ecclesia?)... nonas +
Anno? (millena)... (se)ptuageno
Qvi(n)to... (fun)data. Iacobi
Ya + Yaus. Sp... (di)vine. sac(r)e.
Y. dib... memorque. sacre.

A l'esquerra:

La(us) e(t) ver(itas?)... nia
Et. trib(us) qui... ei... t. am
Casti reg(is)... ss honore
Octo. dece(mbris)... (consecra?) mus.
[hic.
[Rius 1224

CASTILLO, A. DEL. *San Mateo de Moldes*. [Bol. R. Acad. Gallega 15 (1926) 59-63].

Es una petita església, als afores de Pontevedra, romànica, constituïda d'una nau i un absis rectangular, aquest més estret que aquella. Conserva una inscripció que l'autor publica dibuixada i que transcriu així: *Hic iacet famulus Dei Petrus Higinii? presbiter qui istam ecclesiam inceptit*. [Rius 1225]

Romànic

PUIG I CADAVALCH, J. *La transmission de la coupule orientale à la Basilique Romane du XIe siècle*. Prague, Seminarium Kondak, 1926, 263-274 p. [1226]

PUIG I CADAVALCH, J. *Le premier art roman. L'architecture en Catalogne et dans l'Occident méditerranéen aux Xe et XIe siècles*. Paris, H. Laurens, 1928, 163 p., 48 planches hors de texte, 89 figures dans le texte.

Catalunya per la seva situació sembla retenir i conservar restos de civilitzacions desaparegudes. Dues etapes podem distingir en els monuments conservats de l'època carolíngia. La primera comprèn els segles ix i x amb l'art dit mossàrab; la segona agafa part del segle x i tot l'xi amb l'art romànic primitiu o *primer art romànic*. Aquest no es pot anomenar pròpiament *art pre-romànic* perquè ja hi trobem desenvolupats el major nombre de característiques de l'art pròpiament romànic. Aquest art no és solament una escola contemporània d'altres escoles romàniques, o determinada per importacions lombardes,

sinó que és anterior a totes elles i no és limitada, com aquestes, a algunes regions. L'autor a la p. 153 dóna aquesta conclusió: "Le premier art roman est une traduction latine de l'art de l'Orient. L'un et l'autre repondent à un art ancien différent de l'art héllenique. Elements de construction à coupoles berceaux, technique de la maçonnerie en briques. Elements de composition, grands pans de murs se substituant aux colonnades des postiques, les murs ornés seulement de piliers plus ou moins en saillie, des niches, des arcades aveugles. Polychromie avec des grandes frises, des figures remplissant l'intérieur et parfois l'extérieur. Elements céramiques encastés dans les murs. Tout nous ramène à cet art mésopotamique que la renaissance de la Perse sassanide apporta en Méditerranée, propagé par la voie de la côte africaine au moyen de l'art arabe, par Byzance, par l'Italie et par la France au moyen du premier art roman." [1227]

RODRÍGUEZ, R. *¿León cuna de la escultura románica?* [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 481-86].

Notes sobre els estudis de Kingsley Porter referents a l'art romànic d'Espanya. [1228]

PUIG I CADAFAELCH, J. *Decorative forms of the first romanesque style.* [Tiratge a part d'"Art Studies", 1926]. | ex Est. Univ. Cat. 12 (1927) 485-86. [1229]

PORTER, A. K. *Romanische Plastik in Spanien.* Firenze i Munich, 1928, 2 vol. de 138 i 68 p. + 160 làmines.

Publica els sarcòfags de San Piedro el Viejo de Huesca, de Layos; íragments del del Museu de Càdiz (els tres joves a la fornal); dos de Tarragona, i el d'Ecija (segle vi); del Museu de Còrdova del 586? [1230]

GAILLARD, G. *Notes sur les tympanes*

aragonais. [Bull. Hispanique 30 (1928) 193-203].

Notes arqueològiques (iconogràfiques) sobre el tema ja estudiat per K. Porter en *Burlington Magazine*. Els tímpanes semblen un xic posteriors (tot el segle XII) del que creu Porter.

[1231]

DURÁN, M. *Algunos capiteles historiados del claustro de la catedral de Oviedo.* II. *El lay de Aristóteles.* [Arte Español (1927) 294-297 (una hoja de grabados)].

El *fabliau* "Lay de Aristóteles" quiere enseñar el peligro del amor de las mujeres. Aristóteles amonesta a Alejandro que abandone a la joven india Campaspa. Esta, para vengarse, cautiva de tal manera al filósofo que Aristóteles se deja enjaezar y ensillar como un caballo para obtener el amor de aquella. Así los sorprende Alejandro. Esta leyenda se ve representada en unos capiteles de Lyon, Rouen, etc. En España hay tres en Oviedo y otra en León. En la de Oviedo las dos escenas. Aristóteles amonestando a Alejandro, y Campaspa montada sobre Aristóteles, mientras Alejandro los contempla desde una torre. (Vide n. 472.) [1232]

PINEDO, R. DE. *Del claustro de Silos. La Puerta de las Vírgenes. Una página del Apocalipsis.* [Rev. Esp. Est. Bib. 26 (1928) 1-13].

Cinc gravats: Porta de les Verges: Gog i Magog s'uneixen per a la batalla; Crist, una àliga s'envola al fons del capitell; Gog i Magog conquereixen els quatre angles de la terra i el campament dels Sants; el diable davallat a l'infern; conversió dels indis; Crist triomfa de Gog i Magog. De mal esbrinar el simbolisme d'aquesta porta, car l'escrit és de dreta a esquerra. Els artistes foren alarbs. Els monjos suggeriren el simbolisme. El claustre es de 1041-1073. Era abat Domènec Manso de Zúñiga. Descripció de la porta, dels

fusts de les columnes, dels sòcols, dels capitells, dels seus personatges. Set estrelles recorden l'Apocàipsi, 20, 7... Revisa els capitells a base de la narració bíblica. L'autor està segur de la seva demostració. [Casanelles 1233]

PORTER, A. K. *The Alabanza capitalls*. [Foog Art Museum 2 (1927) n. 3].

L'autor ens dona en aquest treball sobre uns capitells sortits de l'abadia de Santa Maria d'Alabanza (Palència) i avui existents en el susdit Museu nord-americà, unes apreciacions personals sobre quelques inscripcions dels àbacs i figures esculpides en dits capitells. Creu que els capitells són de finals de la dotzena centúria, atès el caràcter i la indumentària que vesteixen els personatges historiatos. [Cunill 1234]

J. DE O. *El Cristo de Lezo*. [Rev. Int. de Est. Vascos 19 (1928) 417-418].

Fotografía del Cristo sin las vestiduras. "Preciosísima escultura bizantina... rarísimo ejemplar de la efigie de N. S. Jesucristo sin barba." Parece que fue un regalo del obispo de Bayona, San León (siglo x). El estilo concuerda con esta época. [1235]

RICHERT, G. *Crucifijos catalanes revestidos*. [Inv. y Progreso 1 (1927) 23-24]. [1236]

GUDIOL, J. *La col·lecció Plandiura*. [Gasetta de les Arts 1 (1928) n. 2, p. 1-14].

Notes sobre la rica col·lecció del senyor Plandiura, amb fotografies d'uns cinquantena dels més valuosos objectes de caràcter litúrgic: retaules romànics i gòtics, escultures, arquetes de relíquies (segles XIII-XV); crucifix majestat (segle XIII); casulla de Sant Vicens (segle XIV); tern de Sant Valeri (s. XIII), etcètera. [1237]

COOK, W. S. W. *A romanesque fresco in the Plandiura collection*. [Art Bulletin 10 (1927) n. 3].

En un breu article, l'autor fa una descripció de les pintures al fresc conservades en la important col·lecció de don Lluís Plandiura (de Barcelona) originàries de les esglésies romàniques catalanes d'Argolell Ginestarre de Cardós, Esterri d'Aneu i Sant Miquel d'Angulasters. Un bon nombre de fotografats il·lustra aquest treball. [Cunill 1238]

SALGADO TOIMIL, R. *Las pinturas murales de San Martín de Mondoñedo*. [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1927) 189].

Han sido descubiertas bajo una capa de cal una serie de pinturas muy antiguas en casi todos los muros de esta iglesia. Algunas, a lo menos, parecen del siglo XIII. La iglesia conserva la portada románica. [1239]

RICHERT, G. *La pintura medieval en España. Pinturas murales y tablas catalanas*. Barcelona, G. Gili, 1926, vol. 4. 84 p., III lám. | ex Est. Franc. 40 (1928) 295-297. [1240]

CASILLLO, A. DEL. *Dos nuevas iglesias pre-románicas*. [Bol. R. Acad. Gallega 18 (1928) 89-111].

Son las iglesias de Santa Eufemia de Ambia y de Santa María de Mixós (a 74 km. de Orense). La primera hoy es de una nave y quizá de mitad del siglo IX. Conserva ventanas con falsos ajimeces. Tiene un crucifijo de 1'35 m. de alto que parece una copia de otro más antiguo. El actual es anterior al siglo XIV. La de Mixós hoy es a una nave con tres capillas en el fondo que por su forma acusa el siglo X. En esta iglesia hay dos lápidas romanas con pedestal sosteniendo dos altares. Una conserva visible la inscripción. Una lápida (ara) parecida hay en la iglesia de Santa Eufemia. Noticias referentes a Mixós en un manuscrito, *Celanova ilustrada*, del P. La Cueva. [1241]

GÓMEZ MORENO, M. *Dos iglesias romanas en Benavente. Santa María del*

Azoque. San Juan del Mercado. (De *Catálogo monumental de Zamora*). [Arquitectura 10 (1928) 179-187].

Son del tiempo de Fernando II, su fundador. [1242

CASTILLO, A. DEL. *Iglesias antiguas de Galicia. San Pedro de Angoueres.* [Bol. R. A. Gallega 14 (1925) 82-86]

L'autor estudia aquesta església benedictina, romànica, de meitat del segle XII, amb un gravat representant la planta de la mateixa, que és de creu llatina, amb una sola nau i l'absis rectangular, una mica més estret que la nau. [1243

— — p. 135-37. *Santiago de Baamonde.*

Fotografia, planta i descripció d'aquesta església, d'una sola nau i absis rectangular, amb dues portades. És del segle XII. La nau conserva encara la coberta de fusta. L'absis és restaurat al segle XIV. [1243 a

— — p. 138-39. *Santiago de Arcade.*

Es a la província de Pontevedra. La nau i l'absis són rectangulars. La portada lleugerament inclinada. Data també del segle XII. [Rius 1243 b

CASTILLO, A. DEL. *Iglesias antiguas de Galicia.* [Bol. R. Acad. Gallega 15 (1926) 157-65].

Estudia l'autor les següents:

Sant Joan de Bayon (Pontevedra), d'una nau i absis rectangular de la segona meitat del segle XII.

Sant Julià de Becin (Lugo), data sobre el llindar de la porta: + ERA MCCCXXV QUOD XII KALENDAS JULII.

Sant Vicens de Betote, prop de Sarria (Lugo), d'una nau i absis rectangulars, de la segona meitat del segle XII.

Santa Marta del Burgo, en el riu Bayona, també d'absis i nau rectangulars, de la meitat del segle XIII.

Sant Llorenç de Carelle, a quatre quilòmetres de Sobrado, també d'una nau i

absis rectangular, del segle XIII, que conserva una magnífica font baptismal que l'autor atribueix al segle XIV.

Sant Pere de Cca, prop de Villaviciosa, de la qual només es conserva una creu de les que coronaven els murs de la portada.

Santa Maria de Ciudadela, en l'Ajuntament de Sobrado, assentada sobre murs romans, citada ja en el segle IX, reedificada, d'una nau i absis rectangular. Tal com és avui, del segle XII.

Sant Salvador de Collantres (Corunya), també d'una nau i absis rectangulars, de finals del segle XII.

Sant Pere de Fonte Carniova, als afores de Villagarcia, igualment d'una nau i absis rectangulars, dels segles XII-XIII.

Sant Pere de Mella (Corunya), obra, de la mateixa planta que l'anterior, dels segles XII-XIII i restaurada al segle XVI. [1244

— — p. 269-74.

Estudia i dona l'autor dibuixos o fotografies de les següents:

Santa Maria de Pontellas, als environs de Betanzos, amb la disposició corrent de nau i absis rectangular, coberta de fusta (segles XII-XIII).

Sant Julià de la Puebla (Lugo), quasi arruinada (segle XIII).

Sampayo, d'una nau i absis rectangulars, restaurada en el segle XIV. L'absis és encara el del segle XII.

Sant Esteve de Sayar (Pontevedra), té la nau primitiva i l'absis renovat, porta lateral amb un *agnus* en el timpà de damunt l'entrada, del segle XII.

Sant Jaume de Sisamo (Corunya), del segle XIII, encara que avui quasi no en té cap pedra de la primitiva.

[Rius 1244 a

GALLEGO ARNESTO, H. *La iglesia de Sobrado de Trives.* [Bol. R. Acad. Gallega 17 (1928) 225-230].

Monasterio de benedictinas ya en 1287, en el siglo xv fué incorporado

como priorato a. de San Payo de Ante Altares de Santiago. Felipe II reclamó su coto para el dominio real en 1590, saqueado en 1822, después de haber perdido por la desamortización sus propiedades. Hoy quedan ruinas de su iglesia, de estilo románico, al parecer el más primitivo, pues los capiteles de hojas presentan los más sencillos y los de animales y monstruos aparecen labrados con bastante tosquedad. [1245

CONDE DE MORALES DE LOS RÍOS. *La iglesia de San Saturnino de Artajona (Navarra)*. [Bol. Soc. Esp. Exc. 36 (1928) 92-95].

"Es un maravilloso ejemplar del arte gótico primario, combinado con preciosos restos y felices reminiscencias del románico del siglo XI." Notable la portada por las esculturas y entalles del original estilo de la región, en los siglos XI y XII. [1246

ARQUEOLOGIA ART (s. XIII-XIX)

General, miscelánea

EIJÁN, S. *El abrazo de San Francisco al Crucifijo*. [Eco Francisc. (1928) 443-447].

Notas de arte. La representación de este abrazo en un capitel de San Gil de Luna (Zaragoza); lienzos de Ribalta, Murillo. [1247

KLEINSCHMIDT, B. *Anna selbsdritt in der spanischen Kunst*. [Spanische Forschungen der Görresgesellschaft I (1928) 149-165 i 6 láminas dobles].

Evolució de la iconografía de Santa Anna en l'art espanyol. Aquesta representació es troba molt sovint a Espanya, per la major veneració de què ha estat sempre objecte. [1248

SARTHOU CARRERES, C. *La Pasión y Muerte de Jesús en las iglesias de Játiva, interpretada por los artistas valencianos*. [Rev. Esp. de Est. Bíb. 3 (1928) n. 27, p. 291-296].

Cruz procesional de esmaltes (siglo XIV), reputada la mejor de España; cruz terminal de cantería gótica (siglo XV); Cristo del Carmen, escultura catalana del siglo XVI; Cristo de la Columna y Calvario, esculturas de J. Esteve Bonet (siglo XVIII). Otras representaciones escultóricas y pictóricas. Con seis láminas. [1249

BASSEGODA, B. *Pedra!bes. El convento, notas de historia y de arte*. Barcelona, ed. Museum, 1928, 22 p.

Monografía resumida dels tresors arquitectònics, escultòrics, etc., del famós monestir. Nombreuses reproduccions. [1250

RUIZ DE LARRINAGA, J. *La tradición artística de la provincia franciscana de Cantabria*. [Homen. Echegaray (1928) 395-463].

Notas de arte y documentales sobre los conventos franciscanos por orden alfabético de cada una de las tres provincias vascas y de las de Burgos y Santander. Monumentos y objetos de arte. Sigue una lista de los principales artistas o artífices de la Provincia con o sin datos biográficos. Importante monografía ilustrada con numerosos grabados. [1251

PUIG I CADAFALCH, J. *L'església franciscana a Catalunya*. [Franciscalia, 297-304].

Notes sobre l'arquitectura gòtica a Catalunya tenint en compte la influència franciscana. [1252

DURAN I SANPERE, A. *Sant Francesc en l'escultura gòtica catalana*. [Franciscalia, 167-170].

Notes arqueològiques sobre cinc pe-

ces escultòriques, representant Sant Francesc, dels segles XIV-XV. [1253]

FOLCH I TORRES, J. *Notes al marge de la teoria sobre Sant Francesc i els orígens de l'art del Renaixement a Itàlia*. [Franciscalia, 171-176]. [1254]

CASTILLO, A. DEL. *Guía artística y monumental de Orense*. [Bol. A. Com. Prov. Mon. Orense 8 (1927-1928) 193-206].

Coneixent l'autor la majoria de les poblacions de la província orensana, en fa un índex geogràfic amb un inventari dels monuments que es coneixen a cada poble, completant d'alguns d'ells les dades històriques de la fundació i altres noves. [Rius 1255]

SEGURA, E.; CONDE, F. *Algunos datos inéditos para la historia del arte en Extremadura*. [Rev. Cent. Est. Extr. 1 (1927) 267-279].

Documents de l'arxiu de la catedral de Badajoz referents al pintor Lluís Morales, identificant el quadro que documenta; i els cerrallers Pere d'Ortega (segle XVI), Joan Pérez (1554), els companys d'En Morales, Didac Solano (1559-70), Francesc Flores († 1550) i el cor de la catedral de Badajoz fet pels germans Jeroni i Bernardí Torres (1554-55) i per Jeroni de València (1556-1557). [Rius 1256]

COVARSÍ, A. *Extremadura artística. A propósito de unas tablas de Luis de Morales*. [Rev. del Cent. de Est. Extr. 1 (1927) 127-145].

L'autor esbossa la biografia d'aquest místic pintor del segle XVI, seguint cronològicament les taules que coneix del pintor extremeny, amb quatre fotografies d'altres tantes pintures que es conserven a Badajoz. [1257]

— — 2 (1928) 385-401. *Los Morales de la exposición de Fregenal de la Sierra*.

Descripció, estudi i fotograts dels retaules de Higuera la Real i catedral de Badajoz, referint-se a altres coneixements de Puebla de Calzada, Arroyo, etc [Rius 1257 a]

SEGURA, E. *De la exposició artística celebrada en Fregenal de la Sierra*. [Rev. Cent. de Est. Extrem. 2 (1928) 365-83].

A Fregenal de la Sierra, amb motiu del centenari d'Arias Montano, es celebrà una exposició i l'autor publica fotografies i descriu: *La Trinitat*, grup en marbre, del segle XIII, de Llerena, i una *Madona*, escultura del segle XV, possiblement obra de Mercadante. Per via d'apèndix hi ha una relació dels 278 objectes presentats en la referida exposició. [Rius 1258]

CASADES I GRAMATXES, P. *L'art barroc a Catalunya*. [Butll. Cent. Exc. de Catalunya 38 (1928) 321-337, amb quatre làmines]. [1259]

Catedrals, esglésies

MARTINELLI, C. *L'arquitectura de Poblet i el seu esperit cistercenc*. [La Ciutat i la Casa, any 3, n. 7].

Estudia l'evolució artística d'aquest monestir i el situa en les diferents evolucions de l'art. | ex Est. Univ. Cat. 12 (1927). [1260]

BERGÓS, J. *La catedral vella de Lleida*. Barcelona, Ed. Barcino, 1928.

Monografia històrica i artística. | Cfr. Par. Cristiana 42 (1928) 536. [1261]

DOTOR Y MUNICIO, A. *La catedral de Burgos*. Guia histórico-descriptiva. Prólogo del Excmo. Sr. D. Marcelino Santa María. Burgos, 1928, 316 p., 8.º, con 64 fotografías y dibujos. | ex Bib. Gen. Esp. e Hisp.-Amer (1928) n. 1549. [1262]

AGUILAR CUADRADO, R. *La catedral de Sigüenza*. Barcelona, 1927 (El arte en España) 32 p. [1263-1264]

DURÁN, M. *Excursión a Uclés*. [Bol. Soc. Esp. Exc. 36 (1928) 55-62].

Historia y descripción del monasterio de Uclés, fundado en 1158, ocupado interinamente por los caballeros de San Juan de Jerusalén y después, en 1174, por la Orden de Santiago. [1265]

OTAL, F. *La capella de Requesens*. [Vida Lleidatana 3 (1928) 217-220].

Notes sobre peces, conservades al Museu, d'aquesta capella de l'antiga catedral de Lleida. Gravats: escut i volta absidal. [1266]

VILLACAMPA, C. G. *La capilla del Condestable de la catedral de Burgos*. Documentos para su historia. [Arch. Esp. Arte y Arq. 4 (1928) 25-44].

Notas documentales sobre la fundación (en 1486), construcción, privilegios y riqueza artística de aquella famosa capilla. [1267]

SARTHOU CARRERES, C. *Las cartujas valencianas*. [Blasón (Málaga) 1 (1928) n. 3]. | ex Universidad 5 (1928) 750. [1268]

GUTIÉRREZ Y MORENO, P. *La ermita de Ntra. Señora del Puerto y su arquitecto Pedro de Ribera*. [Arte Español (1927) 219-232].

Planta, alzado y grabados. La iglesia fué terminada en 1718. [1269]

TORMO, E. *Las iglesias del antiguo Madrid*. Madrid, 1927. | ex RBAM 5 (1928) 422-424. [1270]

NAVARRO, S. G. *Arquitectura americana. La iglesia de la Compañía de Jesús en Quito* (seis láminas). [Bol. R. Acad. de la Hist. 93 (1928) 318-324]. [1271]

Pintura, pintors

MAYER, A. L. *Historia de la pintura española*. Madrid, 1928, 487, numerosas ilustraciones.

Estudia desde la pintura románica al siglo XVIII. [1272]

RODRÍGUEZ CODOLÁ, M. *Pedralbes. Las pinturas murales de Ferrer Bassa*. Barcelona, ed Museum, 1928, p. 23-40.

Ferrer Bassa fou el primer pintor qui portà a Barcelona el corrent italià renaixentista. Era un miniaturista (en 1333 miniaturava un manuscrit per a Alfons III), segurament conegué Itàlia i rebé la influència de diversos mestres italians. En el monestir de Pedralbes decorà els murs d'una capella de Sant Miquel. Estudi i reproducció dels frescos: *Anunciació, Naixement, Oració de l'hort, Jesús davant Pilat, Adoració dels Reis*, diverses escenes de la *Passió, Ascensió i Pentecosta* i alguns sants. Foren pintats en 1345-1346. [1273]

PEMÁN, C. *Las pinturas murales de Santa María de Arcos*. [Arch. Esp. Arte y Arq. 4 (1928) 139-154].

Pintura mural *La coronación de la Virgen*, obra de un maestro andaluz anónimo (hacia 1400). Estudio de la obra, cuatro láminas. [1274]

MORAGAS, V. DE. *Un retaule franciscà desconegut*. [Franciscalia, 286-287, una làmina].

Taula gòtica de la sagristia de la catedral de Tarragona, representant el Pobriíssó d'Assís en la Glòria del Cel, gaudint de la visió beatífica de la Divinitat Trina i Una. [1275]

COVARSI, A. *Un retablo de la catedral de Badajoz*. [Rev. del Cent. Est. Extrem. 1 (1927) 22-36] (amb 8 làmines a part).

Després d'anomenar una llarga sèrie d'artistes extremenys dels segles XV-XVIII, estudia un retaule que es guarda a la catedral de Badajoz amb vuit pintures (una bon xic moderna), els motius de les quals l'autor descriu minuciosament i, comparant-les amb altres del pintor portuguès Vas Fernàndez (de 1513), les creu d'un temps acostat a aquest. [Rius 1276]

MARQUÉS DE LOZOYA. *Un pequeño museo de primitivos. La capilla de los del Campo en la parroquia de la Trinidad, de Segovia.* [Bol. Soc. Esp. Exc. 35 (1927) 289-295].

Hay seis tablas que constituían el retablo primitivo, que sufrió cambios. Son de los primeros años del siglo XVI y de un pintor español que conoce Italia, no directamente. Transcripción de la escritura que tiene relación con el retablo (del Archivo de Segovia, protocolo de Buisan, 1511). [1277]

BENAGES, E. *La ermita de San Bartolomé de Villahermosa.* (Notas sobre los retablos.) [Bol. Soc. Cast. de Cult. (1928) 43-48, segueix]. [1278]

MARTORELL, F. *Tres retablos franciscans a Mallorca.* [Franciscalia, 241-249, amb tres làmines].

Notes històriques sobre el primer convent de Mallorca (1232) i sobre tres retaules dels segles XIV-XV, un d'aquest convent, altre del de Santa Clara i altre de la catedral. [1279]

S. C. *El retablo de la catedral vieja de Salamanca.* [Arch. Esp. Arte y Arq. 4 (1928) 1-24].

Gómez Moreno en una monografia (de 1905), que reproduce el autor (pàgines 5-16), estudia este retablo que atribuyó a Maestre Nicolao Florentino. En 1445 el Deán y Cabildo de la Iglesia Mayor de Salamanca pagaban a este artista 75.000 mrs. S. C. añade unas *Notas sobre las tablas*, que reproduce en 54 láminas. [1280]

RETFON POST, CH. *A spanish painting of the international movement.* [Fogg Art Museum 2 (1927) n. 3].

Un retaule de l'Anunciació, que es troba avui en l'esmentat Museu, dona lloc a unes apreciacions de l'autor sobre l'artista Joan de Burgos, qui signa el retaule, que es creu de per allà l'any 1450. També tracta de les influències

de l'art espanyol en aquesta època discutint afirmacions i judicis que sobre aquesta pintura han estat fets anteriorment. Acompanya el treball una reproducció en fotograt del dit petit retaule gòtic. [Cunill 1281]

ANGULO IÑÍGUEZ, D. *El Maestro de los Cipreses (1434). Las miniaturas en Sevilla.* [Arch. Esp. Art. y Arq. 4 (1928) 65-96].

Notas sobre este artista y sus miniaturas que se encuentran en los libros de coro de la catedral de Sevilla. Reproducción de 42 miniaturas en 16 láminas. [1282]

DÍAZ GIMÉNEZ MOLLEDA, E. *Nuevos documentos para la biografía del pintor Nicolás Florentino.* [Bol. Bib. Men. Pelayo 10 (1928) 26-33].

Algunos documentos sobre este pintor de la *Historia del Juicio*, de la catedral de Salamanca, hallados en el archivo de la catedral de León, y son de los años 1445 a 1469. [1283]

COMANDANTE GARCÍA REY. *Nuevas noticias para la biografía del pintor Alonso Sánchez Coello.* [Bol. Soc. Esp. Exc. 35 (1927) 209-217].

Sacada del archivo de Toledo, publica una *Información de limpieza de linaje*, del licenciado Juan Sánchez Coello, hijo de aquel pintor, del cual ofrece nuevas noticias. [1284]

GÁLVEZ, C. *Una colección de retratos de jesuitas.* [Arch. Esp. Art. y Arq. 4 (1928) III-134].

Notas sobre la dispersa colección de retratos del Colegio Imperial (hoy de San Isidro) de Madrid. Atribuciones ciertas o dudosas. Un artista olvidado, el Hno. Ignacio Raet, natural de Amberes, quien en 1649 residía en el Colegio Imperial. Reproducción de 15 retratos en 9 láminas. [1285]

MATEU Y LLOPIS, F. *Un lienzo de Vicente Castelló en la iglesia del Sal-*

vador, de Sagunto. [Cultura Valenciana (1928) 66-70].

El lienzo fué pintado por Vicente Castelló en 1835. [1286]

CAVESTANY, J. *La Anunciación* (cuadro inédito de Goya). [Arte Español (1928) 351-355 (lámina)].

Fué pintado en 1785, por encargo de los duques de Medinaceli, y destinado a la capilla de PP. Capuchinos de San Antonio del Prado. El 8 de diciembre, en que fué colocado, se celebró una gran fiesta y Fr. F. Villalpando hizo un panegirico fustigando el arte barroco y ensalzando el arte nuevo neo-clásico. El cuadro se conserva hoy en el castillo de Uceda, en la villa de Espejo, propiedad de la duquesa de Osuna. [1287]

BENET, R. *Sant Pere i Sant Pau, del Greco*. [Gaseta de les Arts I (1928) n. 2, p. 15].

Pintura de la collecció Plandiura que podria datar-se entre el 1597-1604. De gran valor. [1288]

VEGUE Y GOLDONI, A. *El cardenal Quiroga, retratado por el Greco*. [Arch. Esp. Arte y Arq. 4 (1928) 135-137].

Documenta la atribución al Greco de este retrato de la colección Beruete con una clara referencia del ms. 1293, fol. 202 de la Biblioteca Nacional de Madrid, que contiene una *Historia eclesiástica de la Imperial Ciudad de Toledo* del P. S. R. de la Higuera, S. J., inédita. Dos láminas. [1289]

VEGUE Y GOLDONI, A. *Un San Pablo, del Greco, inédito hasta hoy*. [Arte Español (1927) 298-99, una lámina].

Este cuadro se encontraba en la ermita de Iraeta (Cestona) Guipúzcoa. Hoy es propiedad del conde del Real, quien lo trasladó a su palacio de Madrid. [1290]

LOZANO, J. M. *En torno del Greco*. [Bol. Com. Prov. de Mon. Hist. y Art. de Albacete I (1928) 9-11].

En la iglesia parroquial de El Bonillo ha sido hallado un cuadro del Greco que representa a *Cristo abrazado a la cruz*. Lámina del cuadro. [1290 a]

GERSTENBERG, K. *Un grabado de un cuadro desaparecido de Rembrandt*. [Invest. y Progreso 2 (1928) 89-90].

Es un grabado que lleva esta leyenda: "S. Pablo Apostol, segun el quadro original de Rembrandt, alto tres pies y medio de Rey, y ancho dos pies y medio que posee el Señor Barón de Casa-Davalillo. Estampa premiada por la R. Ac. de S. Fernando... en 1796." El autor del grabado era M. Esquivel y lo hizo a los 19 años de edad. Datos sobre este artista. [1291]

MORENO VILLA, J. *Tres dibujos de Pedro de Ribera que reclaman la iglesia madrileña de San Cayetano*. [Arq. 10 (1928) 211-219]. [1292]

BETI, M. *El pintor cuatrocentista Valentín Montoliu*. Castellón, 1928, 112 p. + 18 láminas dobles.

Montoliu era pintor domiciliat a Tarragona de 1439 a 1447. En 1448 passà a San Mateo (del Maestrazgo) on treballà vint anys. Biografia i obra artística d'aquest mestre i de la seva família. Segueixen 12 documents sobre contractes d'obres i 18 làmines dobles amb reproducció dels retalles. [1293]

KLEINSCHMIDT, B. *Das leben des hl. Franziskus von Asisi von Antoni Viladomat in museum zu Barcelona*. [Franciscalia, 177-194. Segueix la traducció catalana de J. Vives, 195-209, amb làmines].

Examina la sèrie de 20 pintures de Viladomat, existents al Museu de Barcelona, des del punt de vista iconogràfic, comparant-les amb les pintures anteriors (des de Giotto) i amb les fonts literàries de la història i llegenda. [1294]

X. *Una pintura de gran valor*. [Rev. Cent. Est. Extrem. 1 (1927) 320-21].

L'autor publica un fotogravat d'una col·lecció particular de Badajoz, representant un cap de sant, segurament de Murillo. Procedeix de Portugal.

[Rius 1295]

Escultura

La escultura en Sevilla. Universidad de Sevilla. Facultad de Filosofía y Letras. Laboratorio de Arte. 1927, gran folio.

Cuaderno 1. Esculturas de las Puertas del Bautismo y del Nacimiento de la catedral de Sevilla. 10 láminas (20 figuras). Son obra de Lorenzo Mercadante, quien las trabajaba en 1464-1467. Han sido restauradas en 1792 y 1912. Cuaderno 2. Esculturas de barro cocido de la Puerta del Nacimiento de la catedral de Sevilla. Tres láminas con seis esculturas del mismo Mercadante y siete láminas con el retablo mayor de San Isidoro del Campo en Santiponce (1609-1612). Es obra de Martínez Montañés y puede afirmarse que varios trozos de los relieves reproducidos en este cuaderno señalan uno de los momentos más culminantes de la escultura española: *Adoración de los pastores y Adoración de los Reyes*. [1296]

ROCAMORA, J. *L'escultor Francesc Bonifàs i l'altar del Sant Crist de l'església de Morell*. [Rev. del Cent. de Lectura de Reus 9 (1928) 249-255, una làmina].

Notícies sobre la família d'escultors Bonifàs. Obres de Francesc (Valls, 1735; Tarragona, 1806). Documents sobre l'altar de Morell d'un manuscrit del Centre de Lectura. [1297]

SANCHIS SIVERA, J. *Jaime Esteve, escultor setabense* (siglo xv). [Jàtiva Turista 1 (1927) n. 8, p. 21-24].

Documento de 21 junio de 1415 con las capitulaciones para la construcción

de los relieves del coro de la catedral de Valencia. [1298]

Tapissos

PORTELA PAZOS, S. *Colección de tapices de la catedral de Santiago*. [Arquivos do Seminario de Estudos Gallegos 1 (1928)]. | ex A Nosa Terra 12 (1928) julio, p. 6-7. [1299]

ABIZANDA Y BROTO. *Los tapices de Zaragoza*. [Aragón (Zaragoza) 4 (1928) n. 33]. | ex Universidad 5 (1928) 757 [1300]

COVARSI, A. *Extremadura artística. Los tapices de la catedral de Badajoz*. [Rev. Cent. de Est. Extrem. 1 (1927) 299-319].

L'autor estudia la indústria del tapís, principalment a Flandes, i descriu minuciosament els vuit tapissos — publicant les corresponents fotografies — que posseeix la catedral de Badajoz. Creu que són de procedència flamenca i que, almenys alguns, podrien ésser del segle XVI. En les pàgines 411-12 el mateix autor insereix les dades que li ha facilitat el canonge lectoral, segons les quals en 1743 es pagà la tapisseria.

[Rius 1301]

Vària

SÁNCHEZ CANTÓN, F. J. *El dibujo de Juan Guas* (arquitecto español del siglo xv). [Arq. 10 (1928) 339-347].

Es el proyecto para la parte principal de un monumento singular en la historia de la arquitectura: San Juan de los Reyes, en Toledo. El dibujo se conserva en el Museo del Prado. Siete grabados. [1302]

SAGARRA, F. DE. *De sigillografia franciscano-catalana*. [Franciscal. 349-364].

Descripció de 32 segells franciscans dels segles XIV-XVII. [1303]

MATAMOROS, J. *Marcas de los lapicidios de la obra de la Seo* (de Tortosa).

- [La Zuda 14 (1926) 173-176. Un grado]. [1304] *Ourense*. [Archivos do Seminario de Estudos Gallegos 1 (1928) (anuari)]. [ex Nosa Terra 12 (1928) Xulio, p. 6-7. [1305]
- OTERO PEDRAYO, R. *Estampas de*

LITURGIA, HAGIOGRAFIA

Mossaràbiga

PRADO, G. *Historia del rito mozàrabe y toledano*. Santo Domingo de Silos, 1928, 122 p.

Contra las teorías corrientes el autor cree el rito mozàrabe: "Venido de Roma, según parece lo más probable, ese rito se acrece en los primeros siglos de la era cristiana, con extrañas influencias que el P. Prado insinúa muy atinadamente. Examina después la aportación considerable de los grandes escritores del siglo VII: San Isidoro, San Eugenio, San Ildefonso, San Julián, etcétera, así como la influencia de los concilios toledanos y otros concilios españoles, y señala, finalmente, las adiciones, muy importantes todavía, que se hicieron en la época mozàrabe hasta el momento de la abolición." [ex Rev. Ecl. Silos 60 (1928) 241-42. [1306]

URBEL, F. C. DE. *La misa mozàrabe*. [Rev. Ecl. Silos 61 (1928) 51-56; 99-104]. [1307]

DOLD, D. A. *Eine parallele zum Liturgie-Fragment 1 aus cod. Aug. CXCIV in der mozarabischen Liturgie*. [Rev. Ben. 39 (1927) 135-136].

El lloc paral·lel del cod. esmentat, de provinença irlandesa, es troba en el *Liber Ordinum* de Férotin (col. 314). Es tracta de l'oració *Deus qui sanctos tuos cum mensura probas*. Ambdós tindrien una font comuna. [1308]

PRADO, G. *Mozarabic melodies*. [Speculum 3 (1928) 218-38].

Assaig d'un treball més extens que l'autor té entre mans des d'abans de 1926 amb el qual va concórrer al certamen que aquest any es va celebrar a Toledo amb motiu del centenari de la dedicació de la catedral. Parla dels neumes de la música mossaràbiga, un dels quatre dialectes musicals que al segle IV ja hi havia a l'Església; del ritme d'aquesta melodia, segurament derivat del ritme de la prosa; del cantoral mossaràbic del segle XVI, quan Cisneros restaurava aquesta litúrgia a Toledo i d'altres intentaren restaurar-la a Aniago, a Valladolid i a altres llocs; enumera a més bona part dels 38 manuscrits litúrgics mossaràbics i algunes parts litúrgiques, com el *Pater noster*, *diptics*, *accedentes preces* i lamentacions, diferents dels d'ara molts d'ells pel diàleg entre l'oficiant i el poble, il·lustrant tots aquests textos litúrgics amb la música corresponent. La notació musical de les lamentacions és del segle XIII, encara que creu que es cantarien també abans de la introducció de la litúrgia romana. Una nota de la redacció fa notar la importància d'aquests estudis i sobretot haver-se descobert que el ms. 56 (antic f. 224 de l'Acadèmia de la Història, sobre la notació musical visigoda, conté l'Aquitana, descobert pels PP. Rojo i Prado. [Rius 1309]

WAGNER, P. *Der mozarabische Kirchengesang und seine Überlieferung*. [Spanische Forschungen der Görresgesellschaft 1 (1928) 102-141].

El cant mossaràbic de l'Església i la

seva transmissió. Opinió sobre l'origen d'aquest cant. Examen dels manuscrits existents. Relació amb els altres ritus, etc. [1310]

Romana

P. DEFOSEZ. *Les liturgies portugaises*. [Les Questions liturgiques et paroissiales 13 (1928) 208-212; 213-216].

La litúrgia de Braga. Introducció. Notes històriques i particularitats de la litúrgia de Braga. La litúrgia dels benedictins portuguesos d'*Opus Dei*. [1311]

GARCÍA VILLADA, Z. *Díptico de la catedral de Oviedo*. [Est. Ecl. 7 (1928) 125-126, número extraordinario, una lámina].

Es un díptico consular en dos piezas de marfil 410 × 155 mm., sujetas por un pasador de plata con rosetones en los ángulos. En el centro está cincelado, en trabajo exquisito, el busto del cónsul Strategius Apion, de 539, como consta en la inscripción ya publicada por Hübnér (C. I. L., II, 2699). Fué traído de Roma a España a fines del siglo XIII por el prelado D. Fernando Alonso Peláez y regalado a Oviedo con el nombre de Evangelistario. En efecto, se sabe que era usado el día primero del año durante la Misa mayor y en las fiestas movibles. En la primera tapa tenía escrito en el interior, en letra del siglo XVIII?, el v. 21 del cap. II del Evangelio de San Lucas. En el interior de la otra tapa tenía un papel pegado que debía cambiarse todos los años y, manuscritas en él, las fiestas movibles en esta forma: "Noveritis, fratres charissimi..." "In hoc praesenti anno 1857 erit lit. dominicalis d, epacta 4ª..." "Dominica Septuagesima 8ª Februarii...", etc. [1312]

GALDÓS, R. *Códice litúrgico regio, de procedencia westminsteriana, conservado en España*. [Est. Ecl. 7 (1928) 78-82, núm. extraordinario, con una lámina].

Conservado en un archivo del Norte. 24 fol. en vitela, 27 × 18 cm., a 29 líneas. En latín del siglo XVIII, en el segundo folio, se dice: *Ceremonial de la Coronación, Unción y Exequias del Rey y Reyna de Inglaterra*. No tiene fecha, ni resulta nombre alguno de rey ni reina. Una nota moderna dice: "Letra de fines del siglo XIV o principios del XV." Tiene tres miniaturas. Contiene el rito completo de la coronación y unción consagradoria de los reyes de Inglaterra y un punto particular relativo a las exequias. El autor transcribe esta parte de las exequias, que sólo abarca 30 líneas del fol. 22, y trata del modo de amortajar al rey. Reproduce la miniatura en la que en un túmulo cuadrangular yace cubierto de tisú de oro el cadáver del rey en larga túnica, manto, diadema, guantes, anillo de oro, cetro, crucifijo sobre el pecho, según lo describe la rúbrica. Este texto es copia del *Liber regalis* editado por Maskell. [1313]

GILI, C. *Un ritual gòtic del segle XVI*. [Exercitatorium 3 (1928) 58-61; 121-124].

Vide el n. 543. Continua transcrivint fragments d'aquest ritual comparant-lo amb el romà actual: Missa. Interessants les *preces dominicals* i una *forma de testament*. [1314]

FERRERES, J. B. *La transfiguration de Notre Seigneur. Histoire de sa fête et de sa messe*. [Eph. Théol. Lov. 5 (1928) 630-643].

Aquesta festa no fou instituïda per Calixte III inspirant-se en el model dels grecs. La trobem ja en els martirologis de Vich dels segles X i XI: "VIII idus Aug. in monte Thabor Transfiguratio D. N. J. C.", en un processional del segle XIII i en tres sacramentaris manuscrits (segle XI) tots de l'arxiu de Vich. També es constata en diverses diòcesis de França, com es pot veure en l'obra *Les Sacramentaires...* de Léroquais. Calixte III no féu altra cosa

que introduir-la a Roma, on no es celebrava, i en totes les diòcesis del món llatí on no era coneguda, instituint-la festa d'obligació (constitució *Inter divinae* de 6 agost 1457). No és fàcil determinar la missa prescrita per Calixte III, puix es troben dos tipus en els missals anteriors a Pius V, el qual sembla que manà la que trobem en el missal de Milà de 1474. [1315]

La missa

FERRERES, J. B. *Estudio histórico sobre la misa "praesantificatorum" del Viernes Santo y sobre la comunión en el mismo día*. [Ést. Ecles. 7 (1928) 336-347].

Son de un gran interés histórico las rúbricas del Viernes Santo sobre todo por lo referente a la comunión: a) Según el *Sacramentario Gelasiano* el Jueves Santo se reservaba no sólo el pan u hostias consagradas, sino también el vino consagrado para el celebrante y para los fieles. b) En otros sacramentarios y misales se prescribe que el Jueves Santo se guarden para el Viernes las hostias consagradas y no el sanguis, y luego, en las rúbricas del Viernes, se lee que el vino que se pone en el cáliz queda consagrado al ponerse en él la partícula de la Hostia consagrada. Así en el Ordo Romanus XV: "Sanctificatur enim vinum non consecratum per corporis Domini missionem." Lo mismo en misales de los siglos xv y xvi. También en cinco sacramentarios de los siglos xii y xiii del archivo de Tortosa. Uno del siglo xii dice: "Pax Domini non dicatur osculum non accipiantur misso de corpore in vino et sic in sanguine consecrato communicatur." Otros testimonios: Ordinario de Barking (Inglaterra), Misales de Metz (siglos xiv y xv), Ordo Romanus X. c) Pero ya en el siglo xiii había otros libros litúrgicos que ponían la doctrina contraria. Así, en este siglo, un misal de Metz. Un misal de Tortosa, del si-

glo xv, dice: "Sanctificatur enim vinum non consecratur per corporis Domini immisionem et sic communicet sacerdos." Un misal de París, de 1497, advierte: "Caveat maxime (sacerdos) ne dicat: Haec sacrosanta commixtio corporis et sanguinis." d) Tampoco se podía admitir la creencia que añadiendo vino no consagrado al sanguis quedara aquél consagrado. Inocencio III dijo: "Si vero post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem." e) Otra serie de códices, con variedad de detalles, permiten la comunión con sólo la Hostia al sacerdote y fieles. f) Por fin hallamos la disciplina actual en varios misales antiguos. Así uno de San Cugat, del sig.^o xiii, y otros del obispo Armengol (1398-1408) de Barcelona. [1316]

PÉREZ DE URBEL, J. *La misa en España al fin de la Edad Media*. [Rev. Ecl. Silos 60 (1928) 190-195].

Descripción de las ceremonias de la misa según un ritual manuscrito del siglo xv, procedente de la abadía de San Benito el Real de Valladolid, fundado en los últimos años del siglo anterior por el rey D. Juan I de Castilla. [1317]

SECO, L. *La Santa Misa en las varias circunstancias de la vida cristiana*. [Rev. Ecl. Silos 61 (1928) 28-35]. [1318]

ROJO, A. *El simbolismo de las ceremonias de la misa*. [Bol. Ofic. Arz. Valencia 25 (1927) 280 ss.]. [1319]

ROJO, A. *La Misa, la Cruz y la Cena del Señor*. [Rev. Ecl. Silos 60 (1928) 185-189]. [1320]

Vària

ROJO, A. *Santa Gertrudis y el año litúrgico*. [Vida Sobrenatural 16 (1928) 407-416]. [1321]

FREITOS BARROS, J. *Missal dos Fieis. 2.º tomo. Devocionario e Sacramentario*.

Lisboa, 1928, 1076 p. | ex Broteria 7
(1928) 63. [1322

MOHLBERG, C. *El concepte i la pregària de la unitat en la litúrgia de la missa*. [Bon Pastor 4 (1928) 170-177]. [1323

RODRÍGUEZ, A. *La Cuaresma. Su origen y vicisitudes*. [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 155-60]. [1324

GUBIANAS, A. M. *Práctica de la piedad litúrgica*. Barcelona, Tip. Casals, 1928, 600 p. [1325

ROJO, A. *La santificación del día por las horas canónicas*. [La Vida Sobrenatural 16 (1928) 258-265]. [1326

DURAO ALVES, P. *A Homilia segundo as tradições litúrgicas*. [Brotéria 7 (1928) 77-86]. [1327

Música

SUNYOL, G. *El geni oracional del cant gregorià*. [Vida Crist. 15 (1927) 68-71].

La substancial estructura melòdica, rítmica i expressiva del cant gregorià es deu directament i indirectament al text litúrgic, a l'oració de l'Església. La història del cant litúrgic és la mateixa de la pregària eclesiàstica. Quan aquesta ha florit i ha estat ben compresa el cant gregorià ha estat també amat i amb influència evident en l'esperit dels fidels. Quan la pregària ha estat preterida i ofegada pel subjectivisme, per una pietat estafeta, el cant gregorià ha semblat insuficient. [1328

PRADO, G. *La polifonía clásica y el canto gregoriano*. [Rev. Ecl. Silos 61 (1928) 140-142]. [1329

SOUSA VITERBO. *Subsídios para a historia da musica em Portugal*. [Instituto Coimbra 75 (1928) 178-89; 510-21; 76 (1928) 217-36].

Exhuma l'autor documents referents als músics del segle XVI. Francesc Cha-

ma, Frei Christovão, Joaquim August Claro (segle XIX), Fr. Nuno da Conceição (segle XVII), Lluís Concha (segle XVIII), Llop de Condeixa (segle XV) i altres, ordenant-los alfabèticament com en un diccionari. [Rius 1330

TREND, S. B. *The music of Spanish History to 1600*. Oxford, XV + 288 p. [1331

TREND, S. B. *Catalogue of the music in the Biblioteca Medinaceli*. Madrid. New York, París, 1927. | ex Rev. Mus. Cat. (1928) 115. [1332

CORREIA LOPES, E. *Musica de clérigos e jograis segundo os poemas de "moderna via"*. [RABM 48 (1927) 421-435]. [1333

PAGÈS, A. *Chansons provenço-catalanes du XIVe siècle en l'honneur du "Precieux Corps" de Jésus Christ*. [Bol. Soc. Cast. Cultura 9 (1928) 185-197].

Reimpressió de set cançons ja publicades per l'autor a *Romania* (1915), compostes per un concurs en honor de Jesús, organitzat a València entre 1387-1392 pel cardenal Jaume d'Aragó. [1334

BALDELLÓ, F. *La Confraria de músics de Barcelona*. [Paraula Cristiana 44 (1928) 134-47].

Història d'aquesta confraria establerta en 1599 "sots invocació del Gloriós Sant Gregori Papa i la benaventurada Santa Cecília". [1335

ANGLÈS, H. *Johannis Pujol (1575-1626) Opera Omnia*. Vol. I. *In festo Beati Georgii*. Biblioteca de Catalunya, Barcelona, 1926, XCIV + 204 p.

Joan Pujol era mestre de capella de la catedral de Tarragona (1593-1595), després de Saragossa (1595-1612) i per fi de Barcelona (1612-1626). Bibliografia i descripció dels 61 manuscrits existents a Espanya i a Munic. Transcripció musical de l'ofici de Sant Jordi: *In*

vespersis, ad completorium octavi toni, ad completorium sexti toni et Missa pro defunctis. Interessant capítol sobre *La música i les festes de Sant Jordi en la Generalitat de Catalunya durant el segle XVIII*. [1336]

CARRERAS, J. R. *Oficis i sous referents a músics de la Cort i Palau dels Reis Catòlics pels anys 1473-78*. [Rev. Mus. Cat. 25 (1928) 86]. [1337]

RIPOLLÉS, V. *Fragmentos del epistolario de Pedrell*. [Bol. Soc. Cast. Cultura 9 (1928) 355-364].

Notas sobre el *Cancionero de la Colombina*, manuscrito (99 hojas útiles) con 124 piezas (algunas faltan o están incompletas), de ellas 16 latinas y 15 castellanas de tema religioso. Las castellanas cantan especialmente el nacimiento de Jesús. Transcribe el número 100 escrita a cinco voces (sólo transcribe la voz segunda con la letra: "A los maytines eran | antes eran del alba | que la Virgen pariera | ella Virgen fincara.") También el número 102 a cuatro voces: "Que bonito niño Cristo. | Pariendo la Virgen, | dos buenas mujeres | servian al parto, | faziendo placeres | al Niño." [1338]

ROMEU, LL. *La versió autèntica dels Goigs del Roser de tot l'any*. Estudi de musicologia popular. [Obra del Cançoner de Catalunya, vol. I, fasc. 2, p. 249-344].

Hi ha diversitat de Goigs del Roser; a més dels anomenats *de tot l'any* hi ha els que es canten a l'Advent i els de Quaresma. Els primers sempre han estat pel poble harmonitzats a veus. Aquesta harmonització, com la de tantes altres cançons, consisteix a acompanyar el cant amb una tercera superior o inferior, segons escaigui millor i afegir-hi amb més o menys d'uncert un baix. Mossèn Romeu es pregunta si és el poble qui inventa aquesta harmonia rudimentària i l'aplica a la cançó, o bé és

la cançó que ja porta en si mateixa una harmonia rudimentària. El present estudi és per a demostrar que la segona hipòtesi és la vertadera en els Goigs del Roser, i altres. Ho comprova amb riquesa d'exemples musicals. Així pot donar la vertadera versió dels Goigs.

[1339]

ANGLÈS, H. *Una col·lecció de polifonia del segle XVI*. [Est. Univ. Cat. 12 (1927) 388-410].

Col·lecció de música polifònica existent a l'Archivo Histórico Nacional de Madrid, de procedència de l'arxiu de Santiago de Uclés, quasi desconeguda fins avui. Es de música estrangera i consta de 17 volums enquadernats en pergami. En cada volum es troben diverses peces de música sagrada i profana. La majoria de peces ja són conegudes i es troben descrites en el *Quellenlexicon* de R. Eitner. Entre les de caràcter sagrat i que no es troben descrites per Eitner, hi ha: a) *Sacrae Cantiones quas vulgo Motecta vocant... auctore T. Riccio Brixiano italo... impressae Noribergae... MDLXXVI*. b) *Liber Primus Modulorum, quatuor vocibus, ad usum Ecclesiae ac Instrumentorum organicorum maxime accommodatorum. Fabritij Gaetani... Lutetiae Parisiorum... 1571*. c) *Modulorum aliquotum sacrorum quam prophanorum... liber Unus. Auctore Jacobo Florii. Lovannii... 1573*. d) *Altus D. Petri Pontii... Missarum cum quatuor vocibus Liber Primus... Venetiis MDLXXV*. e) *Altus Magnificat orto tonorum a Chr. Schut... Venetiis MDLXXVIII*. Com a introducció l'autor fa una ressenya dels treballs antics i moderns sobre la música antiga a Espanya, p. 388-397.

[1340]

URIARTE, M. *Música sacra: El canto del pueblo. Su importancia*. [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 224-25; 387-89; 608-12]. [1341]

Miscel·lània

TRENS, M. *La Santíssima Trinitat en l'art plàstic*. [Vida Cristiana 15 (1928) 298-302].

A propòsit del decret de 14 març 1923 prohibint la representació de l'Esperit Sant *sub forma humana*. Precedeixen algunes notes històriques. La primera representació de la Trinitat la cita-ria Sant Paulí de Nola. [1342

CARRERAS, LL. *Sant Francesc i la Litúrgia*. [Vida Cristiana 15 (1928) 162-171; 204-214]. [1343

BUSQUETS, N. *La calefacció a les esglésies*. [Vida Cristiana 15 (1928) 113-118].

Normes pràctiques amb algunes interessants notes històriques sobre les boles metàl·liques o de cristall que es posaven a les mans els sacerdots per escalfar-se. A Vich, al segle XIII, trobem un *mygdalum argenti*. Un inventari de 1368 parla d'"un pom tot brestat de lautó fet a mans escalfar". [1344

FÉREZ LLAMAZARES, J. *El gallo de la torre de San Isidoro*. [Rev. Clero Leonés 3 (1928) 259-262].

Explica el simbolisme del gallo en las Sagradas Escrituras = imagen de la vigilancia en los monumentos cristianos y en los Santos Padres. Símbolos: emblema de los predicadores; símbolo de los justos, emblema de Jesucristo. [1345

RODRIGO PARTEGÁS, S. *El mal de Bubas en Valencia a mediados del siglo XV*. [Anales del Cent. Cultura Valencianista I (1928) 143-149].

Para probar que este mal se conocía a mediados del siglo xv en Valencia aduce el testimonio de un misal manuscrito (cod. 91 de la biblioteca de la catedral de Valencia), escrito el año 1417 pero con adiciones posteriores. Entre éstas la antifona, verso, responsorio y oración siguientes: Ant. *Caro nostra induta est...* Vers. *Non est sanitas...*

Resp. *Nos est pax ossibus...* Oratio. *Deus qui pro nobis unigenitum tuum toto corpore vulnerum dolores tandem mortem pati voluisti: supplices te rogamus: ut famuli tui qui in PUSTULLARUM SCABIEI ac membrorum doloribus mortales medici iuvare non possunt: unguento misericordie tuae liberentur*. Esta oración sería añadida por el año 1466. [1346

RIPOLLÉS, V. *El drama litúrgico*. Conferencia. València, 1928.

Estudia el drama litúrgic *La Resurrecció de Crist* amb música polifònica vocal de Sant Francesc de Borja, que transcriu imprès al final. Aquest drama és pres d'un manuscrit procedent de Sant Marçal de Limoges, còdex del segle x a xi. Precedeix l'estudi un comentari complet sobre els orígens d'aquest tema que es troba en *Sponsus*, del qual dona la versió neumàtica i traducció figurada. Sobre la música de Sant Francesc diu Ripollés: "Música de factura tècnica, no solament correcta i de línies pures, sinó interessant, on són emprats discretament els procediments i formes de la cèlebre escola flamenco-neerlandesa, precursora i generadora... de l'art pur i ideal d'un Palestrina i d'un Victòria... Es notabilíssim el grandíols cor a set veus, de vida intensa, ple-tòric de joia i entusiasme, amb el qual finalitza la seva obra el Sant Duc de Gandia. sense altre text literari que la paraula *Alleluia...* | ex Rev. Mus. Cat. 25 (1928) 422-422. [1347

Proceso canónico acerca del hallazgo del Santo Cristo de San Lorenzo. [Esperanza (1928) 138-140, segueix]. [1348

Culte de la Verge

LIZARRALDE, J. A. DE. *Valor històrico de la efigie de Ntra. Sra. de Iciar (Guipúzcoa)*. [Hom. Echeagaray (1928) 69-88].

Estudio de la iconografía y leyenda de esta imagen del siglo XII. Comparación con la iconografía mariana universal y especialmente con la de países vecinos. [1349]

BAYLÉ, C. *Santa María en Indias. La devoción a Nuestra Señora y los descubridores, conquistadores y pobladores de América.* Madrid, 370 p. | ex Ciencia Tomista 38 (1928) 427. [1350]

GETINO, L. P. *La patrona de América ante los nuevos documentos.* [Revista de las Españas. Oct.-dic. Madrid. 1927, 68 p., 8.º]. ex Bib. Gen. Esp. e Hisp.-Amer. (1927) n. 2074. [1351]

GUIU, J. *La devoció a Nostra Dona del Roser. La butlla de Rubí (1571).* [Iuventus (1928) 295-96].

La butlla del Papa Pius V és rica-ment il·luminada. Institució de la Contraria del Roser a Rubí. Es conserva molt feta malbé. [1352]

GUIU, J. *El Rosari de Maria.* [Iuventus (1928) 231-232].

Notes sobre les confraries del Roser. Butlla de Pius V (1570) bellament il·luminada i ben conservada instituint la confraria de la parròquia de Sant Andreu del Far i en la capella del Corredor. Imatge del segle XVI d'aquesta mateixa capella. [1353]

GUIU, J. *El Roser a Sant Quirze de Terrassa.* [Iuventus (1928) 327-28].

Document de 16 octubre de 1629 del Provincial dels Dominicans, fundant la confraria en aquella església. [1354]

BELLPUIG, T. *La devoció a la Mare de Déu de Montserrat.* [Paraula Cristiana 7 (1928) 421-36].

Notes històriques amb algun document sobre la devoció a la Mare de Déu de Montserrat a Tortosa, Espanya, América i altres països amb esglésies, monuments, institucions que porten aquell nom. [1355]

STONE, J. S. *The cult of Santiago: Traditions, Myths and Pilgrimages.* London, 1927. | ex Bull. of Sp. Studies 5 (1928) 98. [1356]

Culte i vides de Sants

FILGUEIRA VALVERDE, J. *Nuevos documentos para la historia del patronato jacobeo.* [Bol. R. Acad. Gallega 14 (1926) 189-96; 216-22; 240-44; 292-300; 15 (1926) 14-18].

Gelosa l'església compostelana del patronatge de Sant Jaume en començar a multiplicar-se els patronatges en el segle XVII, es promogueren continuats plets i expedients. Beatificada Santa Teresa de Jesús per Paulo V en 1614, es va demanar de seguida que fos declarada patrona de les Espanyes i amb aquest motiu es promogué una qüestió més. L'autor estudia els antecedents d'aquest plet, la part que prengué Quedo en favor de l'únic patronatge de Sant Jaume. [Rius 1357]

ABAD NAVARRO. *La Magdalena y Novelda.* Historia de la devoción de esta ciudad a su insigne patrona. Murcia. 1927, 301 pàg., 8.º. | ex RHE (1928) n. 3139. [1358]

CASADO Y GARCÍA, J. *San Francisco de Asís. Bosquejo de su personalidad, de su obra y de su influencia.* Discurso. [Anales de la Univer. de Valencia 7 (1926-27) cuaderno 49, 74 p.]. [1359]

LACGER, L. DE. *S. Vincent de Saragosse.* [Rev. d'Hist. de l'Eglise de France 14 (1927) 307-358]. | ex RHE (1928) n. 1089. [1360]

Vida extraordinaria de la R. M. Sor Filomena M. del Patrocinio en el siglo Maria de Bustamante Risel Saldaña y Orozco, escrita por ella misma, recopilada y terminada por una religiosa concepcionista del convento de Fuente del Maestre. Madrid. Un vol. de 210 X 150 milímetros. | ex Rev. del Cent. de Est. Extrem. I (1927) 220-25. [Rius 1361]

PESSOA, A. *San Pantaleão*. [Instituto 74 (1927) 753-72].

Després de resseguir l'autor els sants que són advocats de la medicina, troba que són molt pocs els que l'han exercida i entre ells Sant Pantaleó, la vida del qual i el seu sistema de curar estudia. [Rius 1362

PÉREZ, P. L. *Los mártires del Japón del siglo XVII*. [Arch. Ib. Amer. 29 (1928) 5-20].

L'autor dona el catàleg dels màrtirs del Japó de 1625, 1626 i 1627, explicant les causes del martiri i després segueix una petita biografia dels que mereixeren l'honor de la beatificació. Hi havien diversos indígenes.

[Rius 1363

NUNES, J. J. *Un antiguo santo popular*. [Bol. R. Ac. Gallega, enero 1928].

En els números 872 i 1266 dels *Cançioneiros da Vaticana* i *Colocci-Brancati* es parla de Sant Treeçon, no desxifrat. Segons l'autor es tracta d'un sant venerat a Tuy, Sant Terson, Trason o Tirason, com es desprèn del llibre *Antigüedades de Tuy y su comarca*. El santo seria del segle XII. [1364

PÉREZ DE URBEL, J. *San Eulogio de Córdoba*. (Colección *Vidas de Santos españoles*.) Madrid, ed. Voluntad, 1928, 456 p. | Cfr. Rel. y Cult. 4 (1928) 130-131. [1365

FOGUET, J. *El taumaturgo catalán B. Salvador de Horta*. Vich. Ed. Seráfica, 1927, 132 p. | Cfr. Razón y Fe 83 (1928) 381. [1366

RIBEIRO, LL. DA SILVA. *Alguns santos advogados*. [Instituto Coimbra 75 (1928) 588-605].

Després de ressenyar el concepte que han tingut el poble i els literats dels advocats, fa una biografia de Sant Iu, Sant Basili Magne, Sant Andreu Avelí, Sant Fidel de Sigmaringa i Sant Al-

fons Maria de Liguori, els quals es santificaren exercint ofici d'avocats.

[Rius 1367

GNOZÁLEZ PINTADO, G. *Ardores de un serafín. El P. Agustín de Cardaveraz en sus íntimas comunicaciones, principalmente con el Sagrado Corazón de Jesús*. Madrid, XII + 360 y 428 p. | ex Rev. d'Asc. et Myst. 9 (1928) 435.

[1368

ROSA, E. *San Luis y España*. [La Estrella del Mar 9 (1928), en alguns números].

[1369

PÉREZ, L. *San Martín de la Ascensión Aguirre*. Vergara, 1928.

Conferencias. Demuestra que este santo era oriundo de Vergara y no de Beasain. | ex Ciencia Tomista 38 (1928) 418.

[1370

GUIU, J. *Un manuscrit català amb "Vides de Sants"*. [Iuventus 7 (1928) 176-78; 209-210].

Es un pergamí 45 × 30 cm. en quatre pàgines a dues columnes. Hi van escrites les vides de Sant Apolloni, Sant Pafnuci, Sant Isidorus i solament anunciat Sant Serapyon. Transcripció del text català i reproducció en gravats de l'original (segle XIV?). [1371

BONET I BALTÀ, J. *Patronatge de Sant Teobald* (al Seminari de Barcelona), 1598-1772. [Exercitator. 2 (1927) 86-92].

L'origen del patronatge és que el Seminari s'establí en el convent de monges de Mont Alegre de Barcelona, les quals tenien a la capella Sant Teobald. Notes històriques sobre el patronatge. El 1735 el bisbe ajunta com a patró del Seminari a Sant Tomàs i, en ésser el Seminari traslladat, aquest restà l'únic patró. [1372

MARTÍNEZ, Z. *Semblanza de S. Francisco Javier*. [Homenaje Echegaray (1928) 235-243]. [1373

TEOLOGIA, FILOSOFIA

TEIXIDOR, L. *Del concurso inmediato de Dios en todas las acciones y efectos de sus criaturas*. [Est. Ecles. 7 (1928) 5-23; 146-160].

Dos artículos, continuación uno de otro, para probar esta tesis común, acerca de la cual ahora parece se procura encontrar división entre los autores antiguos. Para ello se aducen pruebas de autoridad y de razón, las primeras de las cuales ponen en contacto esta afirmación con el dogma de la Providencia, y las segundas con el de la existencia de un Dios Creador y Conservador de las cosas. El P. Teixidor va recorriendo cada uno de los argumentos de Escritura, corroborándolos con la interpretación que de ellos dió la tradición patristica y escolástica. El primer texto es el de Ioh. 5, 17, cuya exposición apoya en el testimonio de tres comentadores y otros catorce procedentes de Padres y teólogos antiguos. El segundo documento escriturístico es A. A. 17, 27, 28, y en confirmación a su interpretación aduce el testimonio de Santo Tomás y ocho autores de la Tradición. El tercer argumento de Escritura lo saca Teixidor de los Salmos, y también aquí llama en confirmación de su exégesis la interpretación dada por Padres y escritores eclesiásticos. Finalmente vienen a colación Mat. 5, 45; Job. 10, 8-12; Rom. 11, 36 y un acervo de textos. [Quera 1374

SEGARRA, F. *Todavía una palabra sobre "definiciones ex cathedra olvidadas"*. [Est. Ecles. 7 (1928) 376-384; 542-552].

Son estos artículos una réplica a otro del P. Straub, S. J., en *Zeitschrift für kathol. Theol.*, que a su vez era contestación de otros del P. Segarra en *Est.*

Ecles. Entre los ejemplos de definiciones *ex cathedra* olvidadas, aducidos anteriormente por Straub, había escogido dos el autor de estas notas. Uno se refería a una definición de Juan XXII, en la cual parece declarar que los infantes que mueren sin bautismo no son atormentados con pena de sentido. Mas como observara Segarra que dichas palabras no son auténticas, por no constar en el original de la Constitución, replicó Straub que aun así, por vía de conclusión teológica, se podía inferir la misma doctrina de las palabras de esta definición. En su réplica el articulista rechaza que tal conclusión se imponga como cierta. Pues si bien Juan XXII al hablar de las almas de los infantes que mueren sin bautismo dice que son atormentadas "*poenis tamen ac locis disparibus puniendas*", en comparación de las obras de los réprobos, y la Escritura habla de un solo y único fuego eterno, de cuyo no repugna que se tome la palabra fuego en sentido genérico, de suerte que las dos especies del mismo se encierran en los dos lugares distintos: una especie de fuego para las almas de los réprobos, y otra para las de aquellos párvulos que mueren sin bautismo. Dada la penuria de textos claros del magisterio eclesiástico para probar que los niños no están sometidos al tormento del fuego por el solo pecado original defendió anteriormente Segarra el valor probativo de un texto de Pío IX. Habiéndole impugnado Straub la fuerza de este testimonio, defiende aquí de nuevo su valor probativo. Con todo cree que las razones de Straub, para ciertos lectores, serán un eficaz correctivo de aquellas palabras con que había considerado de gran peso estas palabras de

la encíclica *Quanto conficiamur moerore*. La segunda definición *ex cathedra*, olvidada según Straub, y discutida después por Segarra, versa sobre el fuego del purgatorio. Examinando esta carta pontificia al "catholicon" armenio en una nota anterior, creía el autor de estos artículos poder concluir con suficiente probabilidad que de ella no puede afirmarse como cosa *cierta* que la existencia de un fuego real y verdadero en el purgatorio haya sido definida por Clemente VI. Esta conclusión fué impugnada por Straub, por lo cual refuta ahora Segarra las razones de éste, haciendo ver que no concluyen con suficiente certeza que se imponga la creencia en el fuego corpóreo y no metafísico del purgatorio. [Quera 1375]

P. MICHAEL A NEUKIRCH. *Harmonia ac Concordia quinque Systematum de Concursu gratie actualis cum libero arbitrio*. [Est. Franciscans 40 (1928) 192-237].

Hoc opus (quod mendis orthographiae abundat), solvere haec mysteria divina non intendit, sed systemata a theologis excogitata ad haec explicanda, inter se componere. Singula systemata percurrit ita distinguendo Molinismum inter et Congruismum ut non omnibus persuaderet (Cf. Muncunill, *de Gratia Christi*, n. 466, et Mazzella, quem postea citat auctor). Unumquodque systema admittit pro aliquibus actibus, ac pro aliis ipsum reiicit. Systema Thomistarum, quoad actus perfectos salutes et praescriptos; systema Augustinianorum, quoad actus salutes perfectos non obligantes; systema Molinistarum, quoad actus imperfectos salutes cum adhaesione ad peccatum grave, et actus bonos ordinis naturalis; systema Congruistarum, quoad actus imperfectos salutes disponentes ad iustificationem. Auctor in sua Harmonia sequitur quodam modo Syncretismum Sancti Alphonsi; at divisionem actuum saluta-

rium ad hoc traditam reiicit, et aliam novam subiungit. Ita applicat praemotionem physicam ad actus salutes perfectos obligantes: si homo, lege urgente, non resistit gratiae sufficienti, continuo recipit aliam efficacem, et quidem intrinsece efficacem, quo posito datur praemotio physica et determinatio ad illum actum salutarem. Ut actus autem salutes perfectos non obligantes explicet appellat ad praemotionem moralem supernaturalem ab Augustinianis edoctam; ut actus imperfectos dispositionis, ad distinctionem modalem inter gratiam sufficientem et efficacem ex systemate Congruistarum; quod si illi actus imperfecti non disponant ad dignam, sed ad validam tantum sacramentorum susceptionem, ad Molinismum recurrit. P. Neukirch inquit deinde in scientiam, quam Deus habet de actibus liberis. Actus futuros liberos, et actus salutes perfectos conditionate futuros, cognoscit in triplici causalitate prima: efficiente, finali et exemplari. Quod si agitur de peccatis conditionate futuris distinguendum est. Nam peccata mortalia Deus videt in causa finali absoluta (gloria Dei), vel in causa exemplari supernaturali, prout haec peccata actibus perfectis salutaribus obligantibus, vel actibus imperfectis salutaribus opponantur. Auctor solvens sua Harmonia tria mysteria Thomistarum finem operi imponit. [Quera 1376]

PEERS, E. A. *Studies of the Spanish Mystics*. Vol I. London, 1927, XVII-471 p. | Cfr. Rev. Bén. 40 (1928) 174. [1377]

CARRERAS ARTAU, J. *El concepto de la ley interior en San Pablo*. Universidad de Barcelona. Seminario de Etica, 1927, 12 p.

Estudia principalmente la Carta a los Romanos. La ley moral de San Pablo rompe los moldes de toda organización política y asienta definitivamente aquel

caràcter de universalidad preconizado ya por los Estoicos. [1378

CARVALHO, J. *Desenvolvimento da filosofia em Portugal durante a idade média*. [Instituto 75 (1928) 68-89].

Es un discurs llegit en el congrés que l'any 1927 celebrà a Càdiz l'Associació Espanyola i Portuguesa per al progrés de les ciències. La filosofia medieval gravita quasi completament en l'esfera teològica, i a voltes a Portugal té un esperit heterodox. Sant Antoni de Pàdua, Joaquim de Flora, Alvar Pais i alguns jueus són representants d'una part d'aquestes doctrines. Pere Hispanus (Joan XXI) priva en la lògica; l'oidor de Sant Víctor, Duns Escot i Sant Tomàs, en la dialèctica i ètica; el mateix Lull té a Lisboa un deixeble, mestre Adrião, que ensenya les seves doctrines, i a fora de Portugal escrivien João Sobrinho a Anglaterra, i a Pàdua, Gomes de Lisboa, O. F. M. [1379

HEAS, B. *Por los campos de la filosofía*. [Rel. y Cult. I (1928) 264-273]. [1380

CUERVO, M. *El deseo natural de ver a Dios y los fundamentos de la apologética immanentista*. [Ciencia Tomista 37 (1928) 310-340; 38 (1928) 332-348].

Els dos articles encara no esgoten la primera part de la matèria que l'autor ha encabir dessota del suggestiu títol. És la part que podríem dir-ne negativa. Les interpretacions dels grans teòlegs Escot, Berti i Noris, Martínez i Herrera, el Ferrarès, Suárez i Vázquez, Ripalda, Ferré, Arriaga, Conrado, Zumel, els Salmanticenses, Joan de Sant Tomàs i Bàñez, sobre la qüestió importantíssima perquè, relacionada amb les teories modernistes, del desig natural de veure Déu, hi són escatides i reformades per a deduir d'aquest examen que naturalment solament hi ha en l'home potència passiva obediencial respecte de la visió beatífica i, per tant, el desig de

veure la divina essència, tal com ella és en si mateixa, ha d'ésser sobrenatural *objective et subjective*, causat per la gràcia de Déu com autor sobrenatural. L'opinió de Gaietà en aquest punt no és que l'home ordenat sobrenaturalment per l'enteniment a la felicitat última mitjançant la fe pugui desitjar *ex facultate naturae* la visió intuïtiva de Déu, sinó que el desig de veure Déu, segons l'il·lustre carentador de Sant Tomàs, és un desig natural *sobrenaturalment*, és a dir, consegüent naturalment als hàbits de la gràcia i virtuts teològiques. Amb Gaietà coincideixen altres bons teòlegs que no han caigut en la rutina antiga d'interpretar-lo malament; però tots, fora Vitòria i Conrado, neguen que l'opinió de Gaietà sigui la fidel interpretació del pensament de Sant Tomàs. [Treserra 1381

ESCHWEILER, K. *Die Philosophie der spanischen Spätscholastik auf den deutschen Universitäten des siebzehnten Jahrhunderts*. [Spanische Forschungen der Görresgesellschaft I (1928) 251-325].

Estudi que versa sobre la influència de la filosofia de l'escolàstica espanyola posterior al renaixement en les universitats alemanyes del segle XVII. La dissertació està dividida en set parts. Les dues primeres tracten de la difusió d'aquesta filosofia albirada a través de la literatura que ens aïllona sobre d'aquests temps, per bé que a l'autor li ha calgut revisar-la de nou amb crítica seriosa. La tercera part malda per esclarir la importància de l'escolàstica de Suárez en el seu peculiar concepte del coneixement. La quarta i cinquena ens palesen les raons, que ens forneix la història de les idees del fet, que la direcció que Suárez marcà en l'última escolàstica espanyola, hag: estat d'una eficàcia tan vasta, adés en l'Alemanya catòlica (quarta part), adés en les universitats protestants (cinquena part). Fins

a quin punt la preeminència de la nova metafísica escolàstica segellà la filosofia normal de l'època del barroc, ve demostrat en la sisena secció. En conclusió, Eschweiler recapitula els problemes primaris que l'última escolàstica espanyola presenta a la història de la filosofia moderna. Suàrez fou anomenat pels protestants — els quals tenien aleshores una filosofia ben migrada — *Metaphysicorum Papa et Princeps*, i també *Anchora Papistarum*. Ells resumiren i vulgaritzaren la seva metafísica. El professor de Bonn arriba a demostrar que els elements aprofitables que es troben en Descartes, Espinoza i Leibniz procedeixen de la filosofia espanyola jesuítica.

[Quera 1382

UGARTE DE ERCILLA, E. *De nuevo hacia la filosofía medieval*. [Est. Eccles. 7 (1928) 83-101, núm. extraordinario].

Este artículo, no concluido, comprende cuatro partes de las cuales la primera, a guisa de introducción, trata del carácter de la edad media tan ignorada hasta hace poco, y aun despreciada por su sello escolástico, y sacada hoy día a luz en tanta floración de estudios sobre la filosofía medieval. Las otras tres partes versan sobre la extensión de esta filosofía medieval, la comprensión de la misma, y el proceso y desarrollo del escolasticismo. En cuanto a la extensión de esta filosofía medieval, recorre el

P. Ugarte los diversos pareceres que aparecen en los distintos autores modernos. Con el nombre de comprensión entiendo las notas esenciales de la filosofía medieval. Expone las características del racionalismo medieval, y las del moderno oriundo de Descartes. Este representa la separación entre la razón y la fe, mientras que aquél se caracterizaba por querer encerrar las verdades de fe en los moldes de la razón humana. Mas ocurre preguntar si han de incluirse o no estos racionalistas medievales entre los escolásticos. Hay que reconocer en el cuadro de la filosofía medieval, dice el autor, escolásticos, no escolásticos y antiescolásticos. Pero si bien esta cuestión de *derecho* es clara, no lo es la de *hecho*, o sea, la de agrupar a cada autor en una u otra división. La diversidad que se nota en los historiadores depende del criterio de cada cual en fijar lo que no es escolástico. Ugarte cree que esta divergencia está en no precisar bien las cuestiones de hecho y de derecho. Finalmente la última parte del artículo, sobre el proceso y desarrollo del escolasticismo, comprende cuatro etapas sucesivas: el germen, la preparación, la formación y la perfección. Recorre la génesis y las características de cada una de estas épocas hasta concluir en la perfección con el apogeo representado por Santo Tomás de Aquino.

[Quera 1383

LLISTA D'AUTORS MODERNS

- A. de l'Assumpció 1155
 A. de la P. 808
 A., J. 736
 A. M. de Barcelona 629
 A. Romà de Santa Teresa
 1155
 Abad Navarro 1358
 Abizanda y Broto 1300
 Aguilar, E. 988
 Aguilar Cuadrado, R. 1263
 Alameda, S. 694
 Albareda, A. M. 945
 Albuquerque, A. de 784
 Alcocer Martínez, M. 954
 Almela i Vives, F. 920
 Alonso, B. 1063
 Alonso Bàrcena, F. 699. 700
 Alós Moner, R. d' 965. 1002
 Alvarez, E. 663
 Anastasio de San Paulo 826
 Andrés Marcos, T. 1022
 Anglés, H. 1366. 1340
 Angulo Iñiguez, D. 1282
 Arboleya, L. 1196
 Arco, R. del 755
 Arias, X. 1008
 Arilucea, D. P. de 841
 Artigas, P. 1109
 Artiles Rodríguez, J. 993
 Arxiver del Mon. de Mont-
 serrat 1069
 Asín Palacios, M. 744. 787
 Athmer, C. 1118
 Augé, R. 1085
 Avila, B. 1166
 Avinyó, J. 873
 Azevedo, F. de 970

 Babosa, A. 996
 Bacic, A. 932
 Baldelló, F. 1335
 Balmes, J. 642
 Barada, J. 1006
 Barcia Trelles, C. 924
 Baruzzi, G. 1040
 Baruzzi, P. 1048
 Bassegoda, B. 1250
 Batlle, J. B. 1171. 1172

 Bayle, C. 1350
 Bayón, E. 751
 Bell, A. F. G. 757. 805. 837
 Bellpuig, T. 1072. 1355
 Beltrán, P. 1202
 Beltrán de Heredia, V. 775.
 1088. 1156. 925
 Benages, E. 1278
 Benedictines de Stanbrook
 901
 Benet, R. 1288
 Bergós, J. 1261
 Bernard, H. 802
 Berten, A. 906
 Bertran i Pijoan, Ll. 832
 Beti, M. 1293. 1029
 Blanco Alvarez, G. 835
 Blanco García, F. 856
 Blondheim, D. S. 994
 Bofill i Mates, J. 1134
 Bohigas, P. 968
 Bondioli, P. 800
 Bonet i Baltà, J. 1372
 Bordona, M. 1051
 Bordoy Torrents, P. M. 1074
 Bori, M. 1107
 Bover, J. 622-625. 665. 672.
 685. 690. 698. 702. 705.
 707. 731. 733. 849. 937.
 Brasó, Ll. 828
 Brooks, J. 829
 Bruno de San José, 811
 Buck, J. M. de 807
 Bullón y Fernández, E. 880
 Busquets, N. 1344
 Byles, A. 870

 Calderón, R. 881. 882. 883
 Canal, P. M. 921. 1046
 Cantera Burgos, F. 916. 919
 Capànaga, P. V. 749. 864
 Capdevila, S. 1069. 1088.
 1157. 1158. 1160. 1183.
 1184
 Carande, R. 987
 Cardó, C. 629
 Carreño, A. M. 1045
 Carreras Artau, J. 1378

 Carreras i Artau, T. 1133.
 893
 Carreras, J. R. 1337
 Carreras, Ll. 1131. 1343
 Carriazo, J. de 918
 Carro, V. 895. 896
 Carvalho, J. de 947. 1379
 Carvalho, S. 1007
 Casadevall, R. 1164
 Casades i Gramatxes, P. 1259
 Casado y García, J. 1359
 Casanellas, J. 633. 649
 Castejón, R. 1075
 Castellà Raich, G. 1168
 Castillo, A. del 1206. 1209.
 1212. 1213. 1215. 1216.
 1219. 1224. 1225. 1241.
 1243. 1243a. 1243b. 1244.
 1255
 Castrillo y Aguado, T. 701
 Catena, F. O. 1188
 Cavestany, J. 1287
 Cayuela, A. M. 863
 Cerezal, M. 686. 1097. 1151
 Chapman, J. 619
 Ciàurritz, I. de 1115
 Claudio de Jesús Crucifica-
 do 821. 823
 Collell, A. 913
 Colombo, S. 885
 Colunga, A. 651. 676. 677.
 776. 915
 Conde de Cedillo 1033. 1162
 Conde Prudenci, J. 767
 Cook, W. S. W. 1238
 Conde de Morales de los
 Ríos 1087. 1246
 Constant, H. D. 1090
 Correia López, E. 1333
 Correia, V. 1193
 Corro del Rosario 725
 Cortés, N. A. 1009
 Cotarello, A. 949
 Couselo Bouzas, J. 1053.
 1190
 Covarsi, A. 1257. 1257a.
 1301
 Crovini, M. 1019

- Cuervo, M. 909. 1381
 Cuevillas, F. L. 1192
 Cullen, J. M. 717

 Daix, J. 1101
 Dalmau, J. 879
 Defosez, P. 1311
 Depta, M. V. 830
 Díaz Giménez Molleda, E. 1283
 Diego, S. 673
 Diego de Valencina 857
 Diego Gelmírez 1060
 Dietz 752
 Doestch, C. 761
 Dold, R. A. 1308
 Domingo, S. 923
 Dominguez Fontela, J. 1061
 Dotor y Municio, A. 1262
 Durán, M. 1232. 1265
 Duran i Canyameres, F. 1108
 Duran i Sampere, A. 1253

 E. T. 1222
 E. de la Virgen del Carmen 809. 1140
 Eguiquiza, J. B. de 935
 Eiján, S. 1111. 1127. 1247
 Ejarque, R. 708
 Enwistle, W. J. 938
 Epstein, T. 745
 Erdmann, C. 1026
 Escagedo Salmón, M. 977. 975
 Eschweiler, K. 1382
 Escobedo González - Alberú. J. 1023. 1179
 Estella Zalaya, E. 1054
 Eufrasio del N. J. 812
 Eugenio de San José 882

 F. L. L. 1198
 F. M. M. 1217
 Fabo, P. 1104. 1174
 Fariña, J. A. 753
 Felipe Fernández, E. 627. 638. 639. 043. 044. 958
 Feliu, L. G. 1004
 Fernández, A. 905
 Fernández, C. 973
 Ferrán Salvador, V. 1080
 Ferrandis, M. 1051
 Ferreira, J. A. 1066
 Ferreres, J. B. 1315. 1316

 Figueiredo da Guerra, L. de 1067
 Filgueira Valverde, J. 1357
 Finke, H. 1030
 Floriano, A. C. 1211
 Foguet, J. 1366
 Folch i Torres, J. 1254
 Foment de Pietat 630. 650
 Font de Rubinat, P. 956
 Formoso, J. 798
 Freitas Barros, J. 1322
 Frontí, J. 1153

 G. y A., P. 842, 843
 G., J. 824
 Gaillard, G. 1231
 Galdós, R. 632. 646. 1313
 Gallego Arnesto, H. 1245
 Galmés, S. 867
 Gálvez, C. 1285
 Gálvez, R. 929
 García, R. 615. 616. 689. 720. 933
 García de Castro, L. 715
 García de Castro, R. G. 860
 García de la Fuente, A. 771. 1012
 García del Moral, L. 991
 García Rey 756. 1284
 García Romero, C. 953. 1197. 1199. 1218. 1220. 1223
 García Villaca, Z. 655. 681. 936. 966. 1312
 Garnelo, B. 729
 Gazulla, F. 1143. 1144
 Gener, S. de los S. 1201
 Gentilini, B. 1015
 Gerstenberg 1291
 Getino, L. 1351
 Gil, I. 1163
 Gil, L. 1038
 Gil Prieto, J. 865
 Gili, C. 1314
 Gili i Gaya, S. 1073
 Gimeno, H. 1170
 Ginebra, P. 649
 Glorieux de Lille, P. 917
 Gomà, I. 675. 713. 714
 Gómez Izquierdo, A. 878
 Gómez Moreno, M. 1242
 Gómez Villairanca, R. 759. 971
 González, J. 765. 926
 González, R. 1194. 758

 González Oliveros, W. 862
 González Palencia, A. 948
 González Pintado, G. 1368
 González Ruiz, N. 806
 Goñi, B. 662. 726. 772. 910
 Grabmann, M. 884. 969
 Gubianas, A. M. 1325
 Gudiol, J. 1237
 Guimaraes, A. 1152
 Guiu, J. 1352. 1353. 1354. 1371
 Gutiérrez, C. 637
 Gutiérrez, M. 859
 Gutiérrez y Moreno, P. 1269

 Haebler, K. 951
 Hamon, A. 900
 Heitz, J. H. E. 899
 Herranz, A. 716
 Höpfl, H. 704
 Huarte, J. M. de 952
 Hornedo, R. M. 858
 Huidobro, L. 1079

 Ibáñez, D. 641. 845
 Ibero, J. M. 730
 Ibeas, B. 845. 1380
 Inguanez, M. 1167
 Ivars, A. 1031. 1065. 1112

 J. de O. 1235
 Jalhay, E. 1194
 Jampy, M. 997
 Jiménez Catalán, M. 1177
 J. de Jesús María 819

 Kehr, P. 1024. 1025. 1027
 Kleinschmidt, B. 1248. 1294
 Klug, H. 892
 Kneller, C. A. 803

 Lacger, L. de 1360
 Ladrero, E. 1191
 La Fuente, V. de la 891
 Lagrange, J. M. 647. 648
 Laregui, J. 898
 Lázaro, J. 961
 Lebreton, J. 820
 Lete Triay, M. de 934
 Leturia, P. 1035. 1036. 1037
 Lhande, P. 834
 Lizarralde, J. A. de 1349
 Llanos y Torriglia, F. de 1039

- Llauró, J. 962
 Llobera, J. 853
 Llord, P. 1086
 Longares, M. 1001
 López, A. 1059. 1105. 1106. 1110. 1113. 1114. 1117. 1119. 1126
 López, E. 664. 691. 693. 728
 López, L. 695
 Lozano, J. M. 1290
 Lucka, E. 1046
 Luján, J. 762

 Macías, M. 1195. 1062
 Macham, Ll. 1043
 March, J. M. 794. 825. 1034
 Marcos del Río, F. 851
 Marín Ocete, A. 950. 1178
 Marqués de Lozoya 1277
 Martí, C. 1005
 Martí de Barcelona, 790. 792
 Martí Albanell, F. 887. 922. 1185. 1186. 1084
 Martinelli, C. 1260
 Martínez Núñez, Z. 833. 1373
 Martorell, F. 1279
 Martos de la Fuente, J. 1180
 Marxuach, F. 903
 Maspons i Anglasesell, F. 1132
 Massó i Torrents, J. 1130
 Matamoros, J. 1304
 Mateu y Llopis, F. 1286
 Mattos Soares 635
 Mayer, A. L. 1272
 Medina Gata, M. 764
 Mérida, J. R. 1196
 Mendes dos Remédios 796
 Menéndez y Pelayo, M. 847
 Menéndez-Reigada, I. 876
 Meneu y Meneu, P. 742
 Michael a Neukirch 1376
 Mier, F. 626
 Mieres, P. M. de 692
 Millares, A. 959
 Millás y Vallicrosa, J. 629. 981
 Mohlberg, C. 1321
 Moldenhauer, G. 960. 1044
 Monasterio 1102
 Montoliu, M. de 1129
 Moragas, V. de 1275
 Morales Oliver, L. 760. 766
 Moreno Villa, J. 1292

 Morera, J. 978
 Morrondo, C. 723. 674. 737
 Murillo, L. 652. 660

 Nadal, V. R. 1013. 1014
 Navarro, J. G. 1271
 Nicolau d'Olwer, Ll. 963. 886
 Novoa, Z. 1095
 Nunes, J. J. 1364

 Obiols, S. 740
 Ogara, F. 631. 999
 Olano Galarraga, A. 778
 Oliva, J. 877
 Oliveira, J. de 793
 Orduña, J. R. 769
 Orejón, A. 827
 Ortega, A. 992
 Ortega, T. 1146
 Otal, F. 1266
 Otero Pedrayo, R. 1305
 Ovejero y Manry, E. 869

 P. F. M. 1010
 Pacheco, F. 840
 Pagés, A. 1334
 Palacios, L. 696
 Panadés, M. 654
 Paradela, B. 984. 986. 1147
 Pardo, A. 1092. 1093
 Pascual, B. 671. 682. 706
 Peers, E. A. 866. 871. 930. 1377
 Pemán, C. 1274
 Peralta, J. de 640
 Pérez, L. 1041. 1042. 1121. 1123. 1124. 1126. 1363. 1370
 Pérez, P. N. 1141. 1142
 Pérez Constantí, P. 1068
 Pérez, Q. 781
 Pérez de Urbel 1020. 1083. 1365
 Pérez Gómez, J. 1099
 Pérez Gcyena, A. 768. 791. 957. 1003. 1175
 Pérez Llamazares, J. 1076. 1150. 1345
 Pérez Rodríguez, M. 739
 Pessoa, A. 1362
 Píandl, L. 998
 Pinedo, R. de 734. 1233
 Plá y Daniel, E. 813

 Pons, J. 777
 Porges, N. 786
 Portela Pazos, S. 1299
 Porter, W. S. 1016
 Porter, A. K. 1230. 1234
 Portiglioti, G. 1032
 Pou y Martí, J. M. 1122. 1040
 Pous, P. 680. 688. 721. 722
 Prado, G. 621. 656. 1306. 1309. 1329
 Prat, J. 927
 Prenafeta, A. 1159
 Puig, F. 684
 Puig, S. 1071
 Puig i Cadafalch, J. 1227. 1229. 1252
 Pujol, P. 976
 Pujol, J. 1050

 Quera, M. 904. 911
 Quevedo, F. de 643.

 Ramos, J. 658
 Ramos, D. 678. 720
 Reñó, E. 709
 Rethfón Post, Ch. 1281
 Requesens, Ll. 897
 Revilla, M. 618. 634. 738. 848
 Revuelta, J.
 Rey, A. 939
 Ribeiro, L. 1367
 Ribó, A. 661
 Richert, G. 1236. 1240
 Riera, J. M. 940
 Ríos, F. de los 1052
 Ríos, R. 644. 645. 687
 Ripollés, V. 1328. 1347
 Risco, V. 1214
 Rius i Serra, J. 977. 980. 1165
 Robles Diégano, F. 1128
 Roca, J. M. 1169
 Roca Lletjós, S. 1208
 Rocamora, J. 1297
 Rodríguez, A. 747. 949. 1324
 Rodríguez, C. 844.
 Rodríguez, R. 1058. 1228
 Rodríguez, M. 741
 Rodríguez Codolá, M. 1273
 Rodrigo Partegás, J. 1346
 Rojo, A. 1319. 1320. 1321. 1326

- Rojo Orcajo, A. 1021
 Roldán, F. 763
 Rosa, E. 1369
 Rosario, P. C. del 1100
 Rovira y Pita, P. 850
 Rubert, P. C. 1116
 Rubió, G. 1154
 Rubió Balaguer, J. 868
 Rubió i Lluç, A. 854
 Ruíz de Larrinaga, J. 1120.
 1251
 Rumeu, Ll. 1339

 S. C. 1280
 Sagarra, F. de 1303
 Saint-Saud, Comte de 1011
 Sainz Rodríguez, P. 874
 Saladrigas, S. 683. 711
 Salgado, R. 1239
 Sánchez Alonso, B. 941
 Sánchez, R. 836
 Sánchez Cantón, F. J. 1302
 Sanchis Sivera, J. 1298
 Sandalio, D. 636
 Santos Coco, F. 982
 Santos Oliveras, B. 659
 Sanz García, J. 989
 Sarret i Arbós, J. 1156
 Sarri, J. 785
 Sarthou Carreres, C. 955.
 964. 1249. 1268
 Schlichtner, M. R. 795
 Schlüter-Hermkes, M. 902
 Seca, A. de la 1148

 Seco, L. 1174. 1318
 Segarra, F. 1375
 Segura, E. 1256. 1258
 Serra i Boldú, V. 1135
 Serra Vilaró, J. 1203
 Serrano, L. 967
 Serrano y Sanz, M. 979
 Sierra Corella, A. 972
 Silverio de Santa Teresa
 816. 817. 818
 Simón, J. M. 995
 Singer, W. 872
 Solana, E. 1146
 Solana, M. 914. 931
 Solé, E. 990
 Sousa Viterbo 1330
 Soy, M. 780
 Stanislao di Sta. Teresa 810
 Stone, J. S. 1356
 Suárez, P. E. 679
 Suárez de Tangil, F. 983
 Sunyol, G. 1328
 Sureda, F. 1018
 Switzer, R. 831

 V. T., F. 985
 Vaamonde Lorés, C. 1078.
 1091
 Valbuena, A. 783
 Valdepires, A. 912
 Valls i Taberner, F. 1000.
 1028
 Van Dyke, P. 799
 Vauhumbecch, P. 732

 Vázquez, G. 1064. 1181
 Vega, A. 748. 750
 Vegue y Goldoni, A. 1289.
 1290
 Vélez, M. 746. 1098. 1103
 Vergara y Marten, G. M.
 1137
 Viaplana, G. 1161
 Vida Nájera, F. 890
 Vidal, D. 1210
 Vigil, F. 1138
 Vilar, J. 697. 712. 718. 735
 Villacampa, C. G. 1267
 Villoslada, R. G. 1017
 Vives, A. 1136
 Vives, J. 788. 942. 1204.
 1205
 Voltas, P. 724
 Vuippens, J. de 653

 Wagner, P. 1310
 Wehrlé, J. 815
 Whitehill, W. M. 1221
 Wild, K. 801
 Wilpert 1207
 Wuest, I. B. 754

 X. 1295
 Xiberta, B. 771. 789. 797.
 928
 Zarco Cuevas, J. 838. 846.
 894 1055

LLISTA DE REVISTES

Els números després de les revistes indiquen els de la Bibliografia en els quals hi ha ressenyats articles originals publicats en dites revistes. No hi consten, però, les cites o mencions.

- Abhandlungen der Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen. Philol.—Hist.
 — Klasse. — Göttingen. 1025. 1026
 Analecta Bollandiana. — Bruxelles
 Analecta Montserratensia. — Monestir de
 Montserrat. 1002. 1069. 1085. 1167. 1168.
 1169
 Anales del Centro de Cultura Valenciana.
 — Valencia. 1202. 1346
 Analecta Sacra Tarraconensia. — Barcelo-
 na. 654. 670. 671. 682-684. 697. 698. 702.
 706. 708-711. 714. 721. 722. 879. 889.
 904. 942. 962. 1165. 1204. 1207

 Analecta Ordinis Carmelitana. — Roma.
 139
 Anales de la Facultad de Filosofía y Le-
 tras. — Universidad de Granada. 878.
 950. 1178. 1188
 Anales de la Universidad de Valencia. 1359
 Angelicum. — Roma. 932
 Antonianum. — Roma. 754
 Aragón. — Zaragoza. 1300
 Archeion. — Roma. 872
 Archivo Agustiniانو. — Madrid. 561. 746.
 747. 841. 1095. 1097. 1098-1103. 1194.
 1196

- Archivo Español de Arte y Arqueología. — Madrid. 1267. 1274. 1280. 1282. 1285. 1289
 Archivum franciscanum historicum.—Quaracchi. 1118. 1124
 Archivo Ibero Americano. — Madrid. 880. 1031. 1040-1042. 1065. 1105. 1106. 1110. 1112-1114. 1116. 1117. 1119-1123. 1126. 1147. 1363
 Arquitectura. — Madrid. 1196. 1242. 1292. 1302
 Arquivos do Seminario de Estudos Galiegos. — La Coruña. 1008. 1192. 1299. 1305
 The Art Bulletin. — New York. 1238
 Art Studies. 1225
 Arte Español. — Madrid. 1222. 1232. 1269. 1287. 1290
 Bibliografía General Española e Hispanoamericana. — Madrid. 961
 Blason. — Málaga. 1268
 Boletín Arqueológico. — Tarragona. 1001
 Boletín de la Biblioteca Menéndez y Peñayo. — Santander. 914. 1283
 Boletín de la Comisión de Monumentos Históricos y Artísticos de la provincia de Valladolid. 954
 Boletín de la Comisión de Monumentos de Navarra. — Pamplona. 952. 991
 Boletín de la Comisión Provincial de Monumentos de Burgos. 1079. 1163
 Boletín de la Comisión Provincial de Monumentos Históricos y Artísticos de Albacete. 1290
 Boletín de la Comisión Provincial de Monumentos de Orense. 984. 986. 1061-1063. 1081. 1082. 1148. 1194. 1255
 Boletín Eclesiástico de Gerona. 978
 Boletín del Museo Provincial de Bellas Artes de Zaragoza. 1170. 1191
 Boletín oficial del arzobispado de Valencia. — Valencia. 1319
 Boletín oficial del obispado de Urgel. 976
 Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona. 893
 Boletín de la Real Academia de Ciencias, Bellas Letras y Nobles Artes de Córdoba. 1201
 Boletín de la Real Academia Gallega. — La Coruña. 949. 953. 983. 988. 1053. 1068. 1078. 1091-1093. 1176. 1187. 1190. 1197-1199. 1206. 1209. 1212-1220. 1223-1225. 1239. 1241. 1243. 1243a. 1243b. 1244. 1245. 1357. 1364
 Boletín de la Real Academia de la Historia. — Madrid. 1020. 1271
 Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura. — Castellón de la Plana. 1144. 1278. 1334. 1338
 Boletín de la Sociedad de Excursiones. — Madrid. 1087. 1109. 1145. 1162. 1246. 1265. 1277. 1284
 El Bon Pastor. — Barcelona. 633. 735. 1323
 Brotéria. — Oporto. 793
 Butlletí del Centre Excursionista de Bages. — Manresa. 1156
 Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya. — Barcelona. 1259
 Bulletin du Cange. — Paris. 963
 Bulletin Hispanique. — Bordeaux. 938. 1231
 Bulletin of Spanish Studies. — Liverpool. 757. 806
 Carmelitana. 826
 The Catholic Historical Review. — Washington. 1043
 La Ciencia Tomista. — Salamanca. 651. 677. 679. 775. 776. 876. 895. 905. 907-910. 915. 1046. 1381
 La Ciudad de Dios. — El Escorial. 618. 634. 686. 729. 738
 Ciutat. — Manresa. 712
 La Ciutat i la Casa. — Barcelona. 1260
 La Civiltà Cattolica. — Roma
 Collationes Brugenses. — Bruges. 824
 Criterio. — Buenos Aires. 774
 Criterion. — Barcelona. 751. 780. 785. 792. 797. 873. 877. 887. 906. 922. 928. 1084. 1088. 1183. 1185. 1186
 Cultura Valenciana. — Valencia. 1080. 1286
 Didaskaleior. — Torino. 885
 Divus Thomas. — Freiburg
 Divus Thomas. — Piacenza
 El Eco Franciscano. — Santiago de Galicia. 798. 992. 1060. 1111. 1115. 1127. 1247
 Ephemerides Theologicae Lovanienses. — Louvain. 888. 1315
 España y América. — Madrid. 626. 725. 739
 Esperanza. — Lérida. 1348
 La Estrella del Mar. — Madrid. 890. 999. 1369
 Estudios Eclesiásticos. — Madrid. 623-625. 632. 626. 655. 660. 665. 690. 699. 700. 705. 707. 730. 731. 733. 768. 781. 794. 825. 849. 911. 936. 937. 1003. 1036

1037. 1164. 1312. 1313. 1316. 1374.
1375. 1383
Estudios eruditos in memoriam de A. Bonilla y San Martín. — Madrid (1927).
755. 998. 1044. 1045. 1050
Estudis Franciscans. — Barcelona. 653.
692. 743. 771. 789. 790. 792. 1376
Estudis Universitaris Catalans. — Barcelona. 968. 980. 1184. 1340
Études. — Paris. 834
Exercitatorium. — Barcelona. 828. 1004.
1314. 1372
Foog Art Museum. 1234. 1281
Franciscalia (Homenatge de les lletres catalanes a Sant Francesc). — Barcelona (any 1928). 868. 886. 934. 965. 1000.
1069. 1071. 1108. 1129-1136. 1152-
1154. 1275. 1279. 1294. 1303
Gasetta de les Arts. — Barcelona. 1237.
1288
Hochland. — Munich. 902
Homenaje a D. Carmelo de Echegaray. —
San Sebastián. 979. 1151. 1251. 1349.
1373
Ilustración del Clero. — Madrid 658. 720
El Instituto. — Madrid. 836
O Instituto. — Coimbra. 947. 970. 996. 1007.
1067. 1193. 1330. 1362. 1367. 1379
Investigación y Progreso. — Madrid. 874.
1236. 1291
Játiva Turista. — Játiva. 955. 1143. 1298
The Jewish Quartehy Rewiew. — London.
786. 994
Juventus. — Barcelona. 839. 1352-1354.
1371
Mensajero de Santa Teresa. — Burgos.
821
Monte Carmelo. — Avila. 811. 812. 816.
817. 822. 823. 1140
Naçao Portuguesa. — Lisboa. 784
Neues Archiv. — Berlin
Boletín de la Sociedad de Estudios Vascos. — San Sebastián
A Nosa Terra. — La Coruña
La Nostra Terra. — Mallorca. 1210
Nouvelle Revue Theologique. — Louvain.
807
La Paraula Cristiana. — Barcelona. 718
724. 832. 867. 913. 977. 997. 1074. 1335.
1355
Pastor Bonus. — Trier
Les questions liturgiques et paroissiales. —
Louvain. 1311
Razón y Fe. — Madrid. 672. 685. 858. 863.
898. 1034. 1035. 1175
Religión y Cultura. — El Escorial. 749.
750. 837. 838. 840. 842-848. 850-853.
856. 859. 864. 865. 894. 1380
Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos. — Madrid. 782. 960. 972. 1021.
1333
Revista de la Biblioteca, Archivo y Museo del Ayuntamiento de Madrid. 756. 783.
948. 959. 993. 1200
Revista del Centre de Lectura de Reus.
769. 779. 956. 1010. 1086. 1297
Revista del Centro de Estudios Extremeños. — Badajoz. 758-760. 767. 769-771.
875. 881. 883. 949. 971. 982. 987. 1195.
1256. 1257. 1257a. 1258. 1276. 1295. 1301.
Revista del Clero Leonés. — León. 663.
664. 691. 693. 695. 765. 835. 926. 728.
973. 1057-1059. 1076. 1150. 1228. 1324.
1341. 1345
Revista Eclesiástica. — Silos. 656. 688. 923.
1156. 1166. 1174. 1317. 1318. 1320. 1329
Revista de las Españas. — Madrid. 927
Revista Española de Estudios Bíblicos. —
Málaga. 615. 616. 621. 627. 636. 637.
640. 645. 652. 659. 662. 673. 676. 678.
680. 687. 689. 694. 696. 701. 704. 715.
716. 720. 723. 726. 732. 734. 737. 741.
762. 763. 772. 827. 944. 958. 964. 1233.
1249. 1307
Revista de Filología Española. — Madrid.
966
Revista de Historia. — Lisboa. 1039
Revista Internacional de Estudios Vascos.
— San Sebastián. 791. 935. 957. 1235
Revista Jurídica de Catalunya. — Barcelona. 985
Revista de Menorca. — Mahón. 1153
Revista Musical Catalana. — Barcelona.
1337
Revue Apologetique. — Paris. 815. 900
Revue d'Ascetique et Mystique. — Toulouse. 820. 1360
Revue Benedictine. — Maredsous. 622.
1308
Revue Hispanique. — Paris. 805
Revue d'Histoire Ecclésiastique. — Louvain
Revue d'Histoire et de Philosophie Religieuses. — Paris. 1048
Revue des Sciences Philosophiques et Theologiques. — Kain-Paris. 917
Ricerche Religiose. — Roma. 1049
Rivista di Archeologia Cristiana. — Roma.
1205

- The Romanic Review. — New York. 829. 939
 Sal Terrae. — Santander. 1038
 La Scuola Cattolica. — Milan. 1019
 Sitzungsberichte der preuss. Akad der Wissensch. — Berlin. 1024
 Sitzungsberichte der bayer. Akad. der Wissenschaften. Phil-philos.-hist.-klasse. — Munich. 969
 Spanische Forschungen der Görres-gesellschaft. I Band 1928. — Munster in W. 788. 884. 1030. 1248. 1310. 1382
 Speculum. — Cambridge (Massachusetts). 1221. 1309
 Theologic. Journal of hist. Christianity. — Londres. 1016
 Toledo. — Toledo
 Universidad. — Zaragoza. 742
 Vida Cristiana. — Barcelona. 1328. 1342-1344
 Vida Lleidetana. — Lleida. 1028. 1073. 1208. 1266
 La Vida Sobrenatural. — Salamanca. 1321. 1326
 Zeitschrift für Ascese und Mystik. — Innsbruck. 803
 La Zuda. — Tortosa. 990. 1013. 1072. 1304